

Mother مائے ڈرائنگا نُنکے وِڙين ڈرائنگے بڏا آت.

Sister /سي ڈرائنگ، كَشمان كَش اوشَتاگ اَنت.

Uncle مائے ڈرائنگے كَشايڪ بُنڪيے كاٹ كرتكين ڈرائنگے جَہلا كاٹ

كرتگين *Auntie* من ديست.

چاپ و شگ: بلوچستان ٹائمز.

<https://balochistantimes.com/dege-kass-niest/>

کتابان ھٻڙگے گوشتگ آت کہ آتکگ آنت، بلہ من انگت پچ نکرنگ آنت.
دلا گوشت پچش کن.

پلستر کہ لڙنت، من پریشت کرت و کندت.

”آمایا گندئے! مانوئے کاپی ای دیم داتگ. اے بڙگ پپیت پپیت کاپیا
نگندیت و کاپی مشکنا سر انت.“

کاپی منی دستا آت و من نزانت کہ دردے آت اگن وشییے، بلہ منی ھون مان
منی رگان چنول جنگا آت.

من لهم لهما کاپی سمارت، پوره مانوئے نازرکین دیمک آت. تاک لیپینان
کرتنت. بچکندگے منی لُٹانی سرا پُراه رثوان آت.

Unit one: My Family

آبائے ڈرائنگ، پیرین مردے آت. چیرا *Granddad* نبشته آت.
من کندت.

آمائے ڈرائنگ پیرین کومپین جنینے آت گون چشمکا. چیرا *Grandmother*
نبشته آت.

من گیشتر کندت.

Father آتے ڈرائنگا مانوئے ڈرائنگے دست گپتگ آت.

کتاب پُرشَتگین پادئے وژا پلستران اَننت. کُمک تباہگ و کپوین ناہے منا سر بوت. تباہگن کَشِت کہ گرادانی بلہ مُلکئے ائییڈ و دیم پہ دیمئے ترانگان منا آنچو بیوار و بیچارُ کرت کہ من پدا ہما گُدی تُکرا کہ ماتا پنتاگأت، پنتات و ایر کرت. دل ایر رتک و ایر رتک.

من کتاب دستا کرتنت، کنڈت. ”امایا گندئے! چُشین پکاکاری؟“ کپو، من پیچ کرت و زمانگی شُدیگانی پیما تان نیما هلاس کرت.

گُژیا کپاتئے آیگئے وهد، پوگس و گُترانگانی ترانگان منا پُرتک. دلا گوشت بمر... بلہ چو چُون مردم مریٹ؟ کوٹیا شُتان، تھتئے سرا تچک بوتان و چم نر کرتنت.

دلا گوشت کتابان پیچ کن بلہ بیواکی و اَبیتکیا پاد آیگ نہ اِشت.

”من گو تئی نوکین چادر اَن... بلہ شُما وہ اوڈا چادر سرا نکے. ماسیئے چُک آتکگہ، چادری دِرتگہ، منا بَزگ بو، من داتن نام هُدا. هُشکا کپتگ اَن، جوڑھے سئینڈل اَن بلہ ترا هُدا دِگہ دن، من پی سیبیللاہ داتن گُون.“

”تئو شَر کتہ، اَمّا. منی ڈائری دیم دا گُون؟“

”نزانین، یکے چو کاپیئے ڈئولا اَت، پُوش کتگہ، من مان کو. من وہ پجّاهی نییارین، بلہ یکے هستہ، مان کو گُون.“

من زانت کہ منی ڈائری پُوش نکرتگ. اَمایا اَلَم دگہ چیڑے منی ڈائری کرتگ و دیم داتگ.

کہ بگوشانی کہ بندی کن. تان منی کارڈ ہلاس بوت، اَمایا ہمینیچک ہال
منا دات کرت، داتی. پئون کہ بند بوت، من چم نر کرتنت، منی ارس رتکنت.

چینیچک چینیچک وھدا پد من گون ماتا گپ کنان. چون تھنا بوت، من در
اتکان. دلا گوشت پریات کن و بگرے، بلہ من ارس پھک کرتنت. سوچن
کرت کہ سوچ نکان اے گیا. ہئیال اے دگہ چیزانی نیمگا ترینگئے جھدن
کرت.

”بارین چیزى رسینتن؟ کجام نَسکی تھی پنا دیم دانگان. هرکسارا کہ
گشتہ، گشی مئے وتی سامان باز آن. پدا مرچان وه اشان هذگہ کتہ. چیز
بزان دیم دئیگ نبی، نبہ بکن مردم...“

”تُشے تباہگ و یک کپوین ناھے من چیڑکایی مان کتہ. تھی پت نگہ منی
سرے تها اوشتاتہ. منی هوشی کشتہ کہ وزن باز ان، نبرنت گون. چو وه
راست گشی بلہ منی دلا چو ائر نکنزت... ہما ائییدئے تباہگ ان من تُشے
گنا بستہ...“

امایا جمھا بگر تان پنچشمبھا ھمے گپ کہ گون وتی ایوکیا، گون اڈایا، گون
تروا، و هرکسا کہ گوش داشتگآت، جتگانتت، گون من جتنتی. و من پدا
”جی هئو“ و ”راست ان“ کنان و جیزان اتان کہ اے گرما منی پت چون
جنجال بوتگ، چینیچک مردمئے منتی گپنگ و اے چیزى دیم دانگانٹ.

”نون من وتی کتابان نلوٹان.“ گون اے ہئیالان دلا ترگگے جت. درد،
گوشتے هونا هئوار بوت و سرجمین جسما سپری کرت، چم ارسیگ بوتنت.

دِگه کسّ نیست

مهلب نسیر

“تئی همے کتاب که تئو لوئتگان، من گیشیتگان.”

“شَران، اَمّا! اگن کسے آتک، دیمش دئے گون.”

“چو وه مادرۆ، کسّ کسّا هالُ ندن، بله تئی پتا گشین ائیرپورثا بارتش، اگن
یکینا هُدايا پرمات وه تئی پتیش دیم دَن، بله اے دوشمبها نبی، پشمبها بارین
تئی پتیش با.”

“شَران، اَمّا.”

اَمّا نون منا دنیائے بدل بئیگئے هالان دئیگا ات که “کسّ، کسّیگی نهان،
کسّ، کسّی لوگئے دپا نئیئے، کسّ، کسّی هالا نگی. وهدان مِبائل وینداسک
نبوته، بله مردمگری بوته. نون مِبائل، نِٹ و وسپے چه بلاهے هست، بله دل
دور آن.”

من زاهرا “جی هتو... هتو” کنگا آنان بله دلا گوشگا اتان که اَمّا پوره دیم
په دیمما مجلس کنگا انت، درملکی ئیلپون چوَن گران انت، بله منا دل نبوت

ادا هما وھدی آتکگ کہ ہچ دگہ جھدکارین مردم نبوتگ و انون زاھرا
سیاسی لیڈرے کہ دنیائے سجھین سیاست آییئے گورا آنت.

بلہ انون گون وتی داتگین کیسا ما ہم سیاسی بوتین و نہ ملکا شت کتین و
نہ ادا مئے ہبران کسے باور کنت. بلہ یک روچے ملا چرسیئے وھما کپتان
و پہ بالانچا زنگے جتن کہ ملا چرسی بلکین منی مشکلا گون تایتے
سرانجامے بدنت. بلہ ملایا گوشتگ آت کہ اے کار چہ منی واکا در انت و
منی دم و دوت و تایت گون پرنگان کار نکنت. اگن تایتے گون پرنگان
کار بکنت، گزا بس پلیریئے واجھے تایت و دوا آنت.

انون ما یک مردمے دیم داتگ پلیریئے واجھے گورا و واجھا ہم وتی نیکیں
دوا کرتگ آنت و ما ہم ہمیش انت نشتگ و دردئے گانایا جنگ و چارگا این
کہ پلیریئے واجھے دوا بارین مئے دیمی دادگاھا چے کنت؟

چاپ و شنگ: بلوچستان ٹائمز.

<https://balochistantimes.com/gawlok-o-molla-charsiay-tait/>

شُتے، منی اے کاگدا بدئے و ترا دگہ کار مبیّت و الما چار و پنج روچے
درمیان پاس تئی جیّا بیت۔

دادگاہئے وهد رست و ما شتین اودا و هر هبرے که واجکارا مارا سوچ
داتگآت، ما گوشت و آکاگد هم دات. دادگاہئے مردکوا کاگد که دیست،
سری سُریت و گوشتی که اے کاگدئے نییسووک کئے انت؟ من گوشت که
همے مئے مزین سیاسی لیڈر نه، که سکین مزین سیاسی جُهدکارے۔

دادگاہئے مردکوا چو چپ چپا منا چارت و گوشتی: ”منا نه تئی کاگد کبول
انت و نه تئی هبر۔“

من گوشت: ”اے چۆن، واجه! اے هما مردما نبشتگ و منا داتگ که دنیائے
پهکین سیاست هماییئے گورا اَمبار انت۔“

گوشتی: ”تتو دگه چیزے گوشگا ائے و اے کاگدا دگه چیزے نبشته انت۔“

بزان واجهئے سُد و سار کجا بونگ که کاگدئے توکا چه نمیرانین کمالانئے
آوازن هانی و شئے مریدئے کسّه نبشتگی۔

واجهان و بانکان!

اے مئے مزین رولکس والاین سیاسی لیڈرئے گپ و کهانی هما کسّه انت
که وهدے اسپان چکاسئے مئیدانا رتوگئے اجازت مبیّت، گزا چه هران یکے
زلور چکاسئے آهری کشکا رسیت و نمبر یک بیت. اے کاگدنیسیین واجکار

گُڑا منا گوشتِش کہ واجکار چہ ہمدانہ بکن و گہتر انت کہ پیچ تر و برئو
ملکا و همودا پدا دینی مدرسہئے کشا بدار و جادہ گواز بکن.

چہ ناچاری و گون ناکامین دلے گوشن: ”جہندم سری، وتی سرا سیاسی
کیسے سلہان دئیان، چہ وتی نیم کیپین ایمانے یلہ دئیگ و بلکئے کشگا
شرتر انت.“

پدا من جست کرت کہ گُڑا چوٹکا وتی سیاسی کیسا سرجم و تیار بکنان و
کتے منا کُمک کنت؟ گوشتِش کہ یک واجھے هست انت کہ پیسرا دور آپتے
کلگا بلوچستانا نشتگ ات و چینچک سال ہم خلیجا شیخانی سیاسی مشاور
بوتگ و انون دہ پانزدہ سالی بیت کہ ادا اتکگ و یک بلاھین سیاسی
جھدکارے. اے دنیائے توکا ہرچے سیاست هست انت، ہمے مردے کرا انت.
و اشکنگا اے واجھے پیرک چرچائے سیاد و همکاسگ بوتگ و واجکار
چرچائے دابین مزنا گلے.

گُڑا ہمیش انت ما شتین واجھے گندکا و انچو کہ مئے چم پہ واجھا کپنت،
واجکارے بلند بالاین کد و چارشانگین اندام گون کوٹ و پتلون و کراوات و
رولکسین ساھتا کہ دیست، من وتی دلا گوشت واکی چہ اشیا دنیائے تھا دگہ
سیاست تر بوت نکنت. انچین سیاستکارے کہ مدام واجھے سر اینچک سیاسی
پروندھانی توکا بوتگ کہ آئیے گردنا بچارے پھک چوکنگ و گار انت.

گُڑا واجکارا مارا انچین سریدی دات کہ چے بگوشان و چے مگوشان. رندا
گوشتی کہ من یک کاگدے ہم پہ تئو نیسان و دئیان، ہر وھد کہ دادگاھا

”انگت شمارا بلوچی چولک گورا آنت، ادا اے گُدانی مُلک نہ اِنت. گوهر شمارا چولکانی تھا پرؤشیت، سارتی کُشیتو، زوٹ درش کیت.“

بیچارگین بلُکئے ہبرئے ہئیالا کپتان کہ واکِ راستی گوشت کہ درملکا مردمئے دود و ریہدگ کم کما گار بنت.

ما ہم گون ناکامین دله گجری دریسے جت و سُنین دیم پہ بازارا. انچو کہ رٹوگا اتین، راہئے تھا جُسٹن کُرت: ”مارا گوشتگش کہ دوہپتگا رند بیایت پلان جاگھا، مارا لہتین جُست هست اِنت. اے چے لوٹنت جست بکننت؟“ جواپش دات: ”جُست کنت کہ تئو ملکا چے کُرتگ کہ پہ اوڈئے مانگا تئی جان در ہتر بوتگ؟ تئو باید کیسے بدئیے کہ آ باور بکننت.“

من گوشت: ”من وہ ہیچ نزانان چے بگوشان، گڑا چے بکنان؟“

یاکوب و مٹولکا گوشت کہ ما لہتین کدیمی بلوچ کہ دیر اِنت ادا آتکگ اِنت، در گپتگ. رٹوین درُستان گندین کہ ترا شر سر و سوچ بکننت. بلہ اُسلی گپ اِش اِنت کہ ادا گیشتر سیاسی و مسیہی کیس چلیت. تئو اگن لوٹئے تئی کار زوت تر جوڑ بنت، باید چہ اے دوین راہان یکے گچین بکنئے. من گوشت: ”اے دوین راہ وہ نبت. مسیہی کیسے ناما ہیچ مگر، بس اِنت کہ مئے پُچ شتک اِنت، دگہ نیم کپین ایمان مرثوت. و مہتر اِش اِنت کہ اگن اے ہال بلُکا برسیت، سکتھے کنت و چاردارئے سرا دیم پہ کبرستانا برنتی. و اگن سیاسی نیمگا برٹوان، منی لوگئے مردمان حکومت گپچلیا چگل دنت و آ دلسیاء بنت.“

ملا چرسيا مارا تاييت دات و ما بُرت ميٽگا. چارين، لوگئو مردم يڪ روچي
نگوست رازيگ بوتنت. پتا تُگري زمين بها کرت، ماما وتي سُهر بها کرتنت
و مارا شرين زُرڪ و مُرڪي داتش. هيدهمي روچا جانلا زنگ جت كه ما
تٿيار اين و تئو هم وتي چن و بندا بكن كه سئي روچا رند رهاڊگ بين.

گزا ما برابر بيستمى روچا ديم په يورپا رهاڊگ بوتين و مئي سپرا دو ماه
لگت و ما يورپا رستين.

ما كه وهدي يورپا رستين، پگرن کرت كه نون دگه پهكين چيز شر بوتنت،
بله بزان كسه و كهاني نوڪي بنگيج بيگا انت. په مٿولك و ياكوبا زنگن
جت: ”ما وه هيچ نزانين، چي بكنين بارين؟“

گوشنش: ”بازين چست و ايري نلوتيت. هر كجا پليسيه ديستو، بگوشيت:
I am a refugee“

گزا شمارا وت بارت مٿيارجليئي كارگسا سرمنزول كنت.“

ما همي كار کرت و مئي لڪك و منكڪاني نشانيش گپنتت و مارا همي
مٿيارجليئي ادارها اداركي جاھے داتش كه ادا دو هپتگا بداريت و دو هپتگا
پد شمارا مڪيمي كئيمپا ديم دٿين.

ما پدا وتي سنگتاني سرا زنگ جت كه ما سرمنزول بوتگين، بيايت گندڪي
كنين. اے دوين واجه آتكنت. انچش كه چمَش په ما كپنتت، كندگا لگنتت.
اچكه بوتين كه اشان چه مرڪ انت كه ككي ككي كندگا انت؟ گوشنش:

بلہ اے مَلا پہ ہرکسا چُشین کار نکنت۔ یا پہ وتی نَزبکین بیتل و براہندگان
اے کاران کنت یا کہ کسینا بازین زَرے بیت، یا کہ وشرنگین انسانے بیت۔
بلہ ناکوزاتک جان تئو ہیچ پَریشان مہے، مَلا منی سنگت انت۔ ما مدام
ہوریکا چرس کشین و پہ چرس کشگے نیمونا رٹوین، سری کہ ڈمبرت،
نشہے توکا پکا تئی کارا کنت۔

ما چندے اسپیشلین سیگاری چرس چہ ابدل مُندے گورا زُرت و شتین ملّے
بئیٹکا و سلام الٹیک بوتین۔ چندے منٹ کہ گوشت، بالانچا سیگاری چرس
سر کُرت۔ مَلا اٹولا منی دیمَا نکشت، بلہ بالانچا گوشت: ”مَلا جان! ہیچ
مُترس۔ اے منی ناکوزاتک انت۔ دپی کُبل و کزی و «مئیڈ ان جاپان» انت۔
بیا بکش۔ اگن اے چرسا مکشے، تئی نیم امر بزان زٹوال بوت۔“ کُرا مَلا یا
گون کُمکے تُرس و لرزا چرس کشیت۔

بزان مَلا یا چارمی دم کہ جت، چرسا مَلا انچو گپت کہ بلوچی زبانی پھک
شُشت و لگت اردو کنگا کہ ”آبے یارا! یہ کیسا چرس ہے جو لوگوں کو
آسمان کی ساتویں منزل پر لے جاتا ہے۔“

من گوشت: ”مَلا! ترا تپر بلغات منی پھکین اردوئے زانت «سلام، کیسے
ہو؟ مجھے تم سے محبت ہے، انت کہ چہ امیتاب بچنے پلما یاد گپتگ۔
شر انت انون، تئو گرک باتے، منا تایتے بدے کہ منی لوگے مردم رازیگ
بنت کہ من برٹوان یوریا۔“

مَلا یا گوشت: ”یہ کوئی بڑی بات نہیں ہے۔ ابھی تم لوگوں کو ایسا تعویذ
دونگا، تھمارا کام دس منٹ میں پورا ہو جائے گا۔“

من چه جانل جانا جُست کرت: ”کدی؟ کجام رَچا پکا رهاڳ پیت؟“

گوشتی: ”هَدَل پَنزوالا، پَنزے بھا کنگا چھبارا شُتڱ، آ بیئیت و من اے
دوٻن سنگاران ببران، بیستے رَچ دڳه رهاڳ بین.“

گُرا گوشتُن که شما پیش چه اشیا که رهاڳ پیت، اَلما منا سھيگ بکنیت.
چاران بلکین من هم آتکان. جانل گازایل کُشا گوشت: ”اَلما پیش چه سر و
سرگرا ترا سھيگ کین کہ تئو هم تیاری بکنے. سَک و ش اِن اگن تئو بیائے
بله منی دَل نجت کہ تئو گون ما بیائے. تئو وتی کھولے کٹولک ائے.“

گُرا من شتان لوگا و هبرے سُرُن کُمکے زاهر کرت، چاران هچکس دست
نَزیگا نیلیت. ماما گوشت: ”تئو اگن برئوے، ترا منی شیر ناپَهَل اَنت.“

بُلکا هم گوشت: ”بابا جان! همدا بنند. چه کنے روئے کاپرانی ملکا؟ تئی
ایمان سُسَت بیت و تئی دَوَد و ریتدگ پھک گار بنت.“

گُھاران هم سَریگ گُما کرت کہ تئو مئے یکین برات ائے. تئو برئوے، ادا
مارا زھیر کُشت.

اے جانلے بیست رَچ تئوام بیگا اِنت، چاران لوگے مردم هچ دایا رزا
نبیگا اَنت. شے بیثکا من و منی ناکوزاتک بالانچ نشتگانین، بالانچُن
گوشت کہ بیا منا چُشین اراده و مکسدے هست اِنت بله لوگے مردم رازیگ
نبیگا اَنت. گوشتی: ”هچ پَریشان مَبے. منا یَک مَلای زبردستین هست
کہ ترا تایتے دنت کہ سَجھینان انچو دلتَرین کنت کہ آ وتی دپا ترا بگوشت
کہ برئو.“

گپتان. زندئے تها ائولی بر آت که دگر بنا وتا منی دیما چو ساڑات. من چه
 آدارے دپا زُرت که: ”تئو چے گوشگا ائے، ماسترجی؟ تئو سرا برابر ائے؟
 وتسرا وت، تئو وتی بگل گوات دانگ آنت. اگن ترا و دانشگاهئے اے دگه
 ماستران دانچوئے تها بچوئیت، شما سجھین منی چارکے نیئت. برئوئیت
 دگه جاگھے وتی گُلان بکلائیئت.“

بزان ماسترجیارا اے هبرا سک تئورینت و اے دگه اُستادی گوشنت که اے
 سرئین بچکا شر بریئیئت و هچ نمبری مدئیئت. دانشگاهئے چار سال پوره
 بوت بله من انگت وتی وانگ په آسر و سبورت نرسیئت. بله من چارت که
 گیشتر دانشگاهها بداران، مردم کلاگ گرت. پمیشکا من چپرکایی وانگ
 انگار کرت بله مردمانی دیما گوشتن که وانگن په سبورت رسیئتگ، بله
 ادارکے په کارا واکن نکنت و کمکے دَمے ساساران گزا دیمترا کارے دست
 و پاد کنان.

من هر رۆچ واجکاری کوئے گُورا کرت و بگل گوات دانتت چه لوگا در
 بوتان و مُلکئے سُرک گواز کرتنت، یا که برے برے بیگاهان شتان دینی
 مدرسهئے کشا که همودا میگئے بچک آتک و مچ بوتنت یا که برے برے
 چه دینی مدرسهئے کشا تانکه میرائے پلئے گُورا کدمن جت.

بله نون مُدتے بیگا انت که گون وتا جیزگا آن و وتارا همه گوشگا آن رۆچے
 نه رۆچے آسر مردم سرپد بنت که منی وانگ کپی بوتگ و اے دروگ تان
 کدینا چپر و اندیم بوت کنت؟ گزا یک پئیمے نیمونے بکنان و چه مُلکا در
 بکیان که چه اے مزین دروگا در گزا و در امان بیان.

بازين ساڙايگ انسانا چه زمينا چست كنت و مني بگل گوات گران آنت. نون من وتا وتي تها انچو بُرز ليکگا آن، گون وت گوشگا آن که مني پييمين چوٿ کلاه و چوٿ گيواري شَرتر، اے دنيائے تها نيست انت و ايوکا بويگئے پُل من آن.

وهدي که من اسڪول پندات کُرت، هيچ کتابئي دپن پچ نکرت، بله چاران هر روچ مني نمبر نوزده و بيست آنت. من پگر کرت هئو... نون من آن و من، بله بز ان اے مني نوزده و بيستين نمبراني کِسّه و کھاني اِش انت که مئے زامات اسڪولئے هدماستر انت و اے دگه ماستري گوشگ انت که مني وسرک زاتکا چه نوزدها کمتر مدييت که اے، لوگئے يکين مردين چک انت و اِشيئے گھارا وتي برات چه من هم دوستر انت. اگن شما کُمک نمبري بدئييت، گھاري منا سير چه زا و هير كنت. زا و هيرا جهندم، تان سباها منا نندگ و پاد آيگئے سزايا دنت.

انچش که من رُدان و مزن بئيان آن و بگلاني گوات گيشتر بئيان آنت، نون په اے باورا رستگان که چه من دگه هچکس شَرتر و زانتکارتر اے دنيايا نيست انت. هُدا جان زندي مني نسيبا بکنت دگه چندي سالا مُلکئي سرمستري و ليڊريا دستا گران و انچش گون همے دَلگين هيالان اتان که دانشگاهها سر بوتان و من انگت همے هيالئي توکا اتان که دنيائے بويگئے پُل ايوکا من آن.

يک روچے ما کلاسا وانگا آتين، ماسترجي لگت وتي ساڙايگ و تاريپا. گوشتي: ”من اے کرتگ و آکرتگ؛“ منا اے هيرا سک تئورينت و گئينز

گٹولک و ملا چرسيئے تاييت

هيبب كدهدايي

من چه ماتا وهده كه پيدا بوتان و چمن پچ كرتنت، چاران مني سجهين كهولئى مردم انچو گل انت، هريكئى په ديمى گون وژ وژين تاريپ و سبتان منا تئوار جنت. ترو جان په سرى گل انت و ساھتے سد برا وتا مني سرا ندر و كئوليگ كنت كه چمرؤك جانے پيدا بوتگ. مات گوشيت مزار جانے پيدا بوتگ. اے نيمگا بلک و پيرك گوشنت سردارے پيدا بوتگ، آ نيمگا گھار گوشگا انت داکتر جان و پائلٹ جانے پيدا بوتگ.

انچو لوگئے مردم پاداني سرا اوشتاتگ انت كه هدا مكنت منا هردين تپ و نادراهيے بگيپت، هرکس په سر وت هئيرايے كنت. يکے پسيے کشيت، يکے گوکے، دگه يکے شے کلگئے زيارتے سوالیگ بيت. من انچو گٹولک و ناز و نايابت آن كه چه مهر و مربيتا ابید دگه هيچ چيز نگندان. من گوانزگئے تھا گلا بال آن، چه زمينا چست آن، گون وتا همے گوشگا آن كه دنيائے بييمت و بيكچه من وت آن و بس.

لوگئے مردين چك ايوكا من اتان. نون كه انچش من درے درے مستر بئيان اتان، من هر روچ وشكين ساړايگ و ستايان اشكنگا اتان. شما وت زانيت

پادونان کپڳ، وائے وتن و هُشکین دار، انگت رثوان هُشکین دارا پانگ بان،
شرتر انت.

بله گون وت بچکندت و گوشتی: ”نه، کسا دلوارگ کنگ نلوٿان. من همه
ڏٿولا که ونا دراندیه کرتگ، همه وڙا کسا هال ندیان و رثوان وتی سرا
کوہستانے دلندا ایر کنان، وتی زمینیا، وتی هاکا ساهتے آرام کنان.“

آیئے درملکیئے وسواس راست بوتنت، واکي کوہستان نون بدل بوتگأت.
آدمک، آشهر، آ بازار، آمیتگان وتی رنگ بدل کرتگأت. مُلا پانمها جنگا
پیسر میتگ یله کرتگأت و آیئے مزین کپان ڏرتگ و کپتگأت. مهتر
هسن و نوڊانئے بازارئے مردمان جنگا رند وتی بازار یله داتگ و کوہستان
وئیران کرتگأت. بله کوہستانے بامسارئے کئوش، روژرد، سیه گوات،
ماهکانی، آسین تبد، هامین و هامینئے ائولسرئے گترانگین ناه تان
بیگمجنگی پوگس و چه سائے ائولی هئورا رند میسئے بو، درست هما
پیشیگین وڙا آنت.

هئو، ماتی! تئی بیج کوہستانا انت.

چاپ و شنگ: بلوچستان ٿائمز.

<https://balochistantimes.com/hao-mathi-tae-bach-kohestana-en/>

کنگا. پمیشکا آيا هچر چُشين هُب و واھگ نبوت كه وتي زبانا بوانيت و بنيسيت. وھدے په كار و مژوريا دگراني مُلكا وانډه بئے، په آيانى كَمپنى و دپتران كار كنگا، ترا الم آيانى پُچ و پوښاك گورا كنگ كپنت. و همے وړا آيا هم گون دگراني پُچ و پوښاكان انچو آدت كرتگ آت كه پدا وتي پوښاكي هچبر گورا نكرنت.

اربستان و اپريكيا بگر تان مگرېي مُلكان، اے سى و هپت سائے درمُلكيے درپدريان، آچو سرتگين دارا كرتگ آت، انچش وروكان وارنگ آت، گُډيا بس آيئے كرا ايډ چه يك نيمبندگين مارشنيئا دگه هچ پَشت نكپتگ آت.

بس آيا مارت، منا يك وتے هستانت، منا يك زبانه هستانت، منا يك راجے هستانت و مني راجا يك زمينے هستانت كه هزاران سال همودا نشتگ. بله كوھستان مروچان جنگيے اماچ انت، چك جنگ و كُشگ بيگا انت، چه وتي زمينے سرا په زور كُشگ و درانډيه كنگ بيگا انت، يا لهتين لالچ و لهتين بيهار دتيگ بيگا انت كه سركارئے زلمے سرا دپش بند بيت. آهمے مارشتان مدام آسے وړا كُيت و آيئے تهئے آس گيشتر جمبور كرت كه وتي ډيها واتر بكن، نون بس انت اينچك درانډيھي و درمُلكي.

يك روچے آيا كس هال ندات، نه درمُلكيے و نه وتي كوھستانے سنگت و مردم، بس وتي هوركين چادري چنډت و ديم په وتي ډيها رهاډگ بوت. جُنزگا پيسر يك برے آيا وتي دلا سك جيزت: ”بگوشان وتي مردمان و ونى سنگتان، نون بس انت منا درمُلكي، من وتي مُلكا رتوگ لوټان، وتي زبانا هبر كنگ لوټان، وتي پُچ و پوښاكان گورا كنگ لوټان. بس انت دگه راجاني

دمانا چه وتی کوهستانا سِدان، پرچا که منا بازین رئوگ و آيگ و دراج و دورین
راه و بندان سپر کنگ وش نیبت.“

بله په سرجمیا آيیا وتی مُلک هما سالا یله کرت که کوهستانا یِک مزین هارے
آتِکگ آت. اے ناجبارین هارا پورهین کوهستان مَلت. اودئے مردمانی مال و
دلوت، لوگ و دُگار، دُرست هارا تباہ کرتنت. و همه هارا آيئے یِک ناکوے
و یِک ناکوزاتکے و لهتین سنگت هم بُرت.

کوهستانا چوناها مدام شدیگی بوتگ، تنگدستی بوتگ، مردم گریب و بَرگ
بوتگ آنت. اودئے مردمانی مسترین جیژه همه بوتگ مروچیگین نانا ورین،
باند اُدا مالکے، بس کاھکے ورین و راهکے رئوین. اگن همه کاھک کُنت،
گزا یِک همساھکے، همراهے یا سیاد و وارسے په وام و بدلا کاھکے دنت. و
اگن همه کاھک و ناھک چه وام و بدلئے دزرسا دُن بوتگ آنت، گزا زلور یِک
برائے، مسترین چُکے یا لوگئے کماشیا وتی دل دَد کرتگ و دری مُلکان شُتگ
و دگه راجانی کُرا مزوریے کرتگ، مات، پت، جن و چُکے لاپ داتگ.

آ هم لاپئے شوهازا و چه کوهستانئے بَرگی و لاچاربان ونا رکینگا چه وتی
دِیها دور شت و دریدر بوت. گون درملکیئے گیش و ولان، آ چه وتی مُلک،
وتی زبان و وتی دود و رییدگان سیست، پرچا که مُلک وه چوناها مُلکے
نه آت. وهده آيیا وتی مُلک یِک برے یله کرت، پدا تان بلاهین مُدتیا آيئے
دلا نگوشت که وتی مُلکا واتر بیان. زبان چه کران دالچار کنگ بوتگ آت و
پدا کوهستانئے چُکان هم چُشین شهمین کارے نکرتگ آت که وتی زبانا یدارنت.
سرکارا وه چوناها گنترین کار کرتگ آت په آيانی زبائے گیشتر گار و بیگواه

هئو ماتی، تئی بیچ کوهستانا انت

نوروز هئیات

آیئے همه وسواس روچ په روچ گیشتر بیان آنتت که من وتی مُلک،
کوهستان، پوره یگ کرنے بیت یله داتگ. هما مُلک، هما دّیه و هما زمینئے
سرئے نِشتگین مردمان، بِل تُرے آ مروچی وُر وِزین جنجالانی آماج آنت،
همایان منا یگ پجارے داتگ. نون بارین آ مردم چُون آنت، چه بازین بزگی
ولاچاریان و رند؟

آییا وتی مُلک چوناها کسانیا یله کرتگ آت. بله دراندیھی و درملکی نه آت.
وانگ و زانگئے هانرا دگه یگ مزنین شهریا وانده آت. هر وهدا آیئے دلا هُل
کرت، په کوهستانئے ماهکانی و شپانی نِسپان، مهتر هسنئے باندئمئے سرئے
ندگ و وتی میتگئے ندارگ کنگ، یا رُوزردا سَنگین چئوکئے سرا پتایی، لئیب
کنگا، گُرا بزان اے دگه روچا آییا وتی کلندین بئِیگک بستگ آت و دیم په
کوهستانا رهادگ آت.

آتچوکین مردے نه آت، بله وانگ و زانگا رند په لاپئے شوهاز و کوهستانئے
زگرین زهیران، رئو و آپی کرتگ آت. برے مزنین شهریا آت و برے کوهستانا.
هر وهدا که آسپرا آت، مُدام جیڑتی: ”اگن منی سپر تُشکے دراجتر بییت، من

بله چل سائے دراندیہیا پد واجھا باور بوتگ کہ اے وڑین لبزے چہ بُن و
بیہا بلوچی زبانے تھا ہست۔

من شمارا نگوشنگ ات: دراندیہی نادراہیے۔

چاپ و شنگ: بلوچستان ٹائمز۔

<https://balochistantimes.com/drandehi-pa-sare-shegan-pa-sare/>

واجه ایران نژادا وتی دلئے زهرانی کشگا رند مارت که گِلَسیا گپِ دلا
 آورتگ، پمیشکا نرم تَرَت. ”تئو منی چُک ائے، پمیشکا ترا اے سؤجا دئیان.
 شما اے واندھین مُلکا که کایت، وتی مُلکئے جَت و بلوچی آدتان وئیل
 کنیت. اُروپایا، اُروپائے دابا بیت.“

چؤناھا، گِلَسیا مُدام واجه ایران نژادئے کماشی چارتگ و آییئے اے وَرین
 هگل دلا نئیاورتگ آنت، بله آ روچا کھروار هَسَدَا جَت و واجه ایران نژادئے
 هبری توکا بُرَت. ”ترا چه کار انت منی کارا؟ گون وتی سوھنگین کوٹا،
 مزنین شاھکارئے تئو.“

واجه ایران نژاد انچو سُھر و سیاہ تَرَت، پورہ آییئے دیما یکنیا حُمینیئے نام
 گپتگ آت. زھرا زھر پاد آتک و وتی هئیٹ کُلاھی سرا کرت و دُرھان و لرزانا
 چه لوگا در آتک. من و گِلَسی هئیران آتین که اے چُشین هبرے وه نہ آت که
 واجه چؤ زھر بکنت.

بزان نکئے که ایرانا شاھکار بگایا گوشت.

من و گِلَسیا واجه ایران نژاد په کچک رُزوايے وُشان کرت. وه دے آ سھيگ
 بوت که بلوچی گالوارانی پَرکئے سئوبا اے ”گَلَت پھمی“ پاد آتکگ،
 بچکندگے جَت و گوشتی: ”اُرئے، اے اَجَبَتین گپے.“

جی نہ. آيا که بلوچی گوشت، آ زبائے تھا ”اَجَبَتے“ لبز نیست. نہ مشرکی
 بلوچستانا نہ مگربی بلوچستانا. اے لبز واجه ایران نژادا وت تھپتگ.

هئیر، واجه ایران نژادئے کسہ رثوان آت. ”منی گلام چه من بگندئے دو سئے سال مستر بیت. نون منی شئیتانیان بچار من هر روج همه گنگدام زمینئے سرا واپینت و آییئے سرا جُتکَن جت.“

دلا کپ کنوکین اے کسہ واجه ایران نژادا تھنا پمیشکا آورت کہ بگوشت آکسانیا شئیتانیین چکے بوتگ.

آلاه بکش چراسی و مہمد الی ایران نژاد مدام چٹوک آت. چو ایٹ دراندیہان، ایشانی پتانی میراس ہم بہ بہر نینت.

برے برے واجه ایران نژاد وتی و جیبریئن وراکان زوریت و منی و گلاسیئے لوگا کثیت پہ سبارگا. واجه چو یورپی اسپت پوستان کاشک و کٹگئے سرا ورگ وارت. گلاسی پنچین لَنکُگان ورگئے تها مین شردینیت و دیارا مستر کنت و وارت.

واجه ایران نژاد ادا اوپار کنت.

ورگا رند، واجه ایران نژاد هماما رثوت و دستان شودیت و گلاسی همدا کیچمنئے نلا شاکاریت و اوکاریت و وتا سپا کنت. واجه ایران نژادا همه آدت تُشے دُوست نیت. همه کارئے سرا مدام گلاسیا هبر دنت. ”تئو اژئے پیر بئے بله میر نئے. ترا چار سال انت اے مُلکئے لاپا بله تئیی آدت دُست هما جت و بلوچی آت. تئو نتوانئے برئوئے هماما دستان بشودئے؟ اے آشپزئے نلا شما وراک و سبزگان سپا کثیت، پدا تئو همدا جہلاد ائے کائے وتی چیرکیین دستان شودئے.“

واجه ايران نژاد نوزده سد و هشتادئس سالو سويدنا آتڪڱ، چو مني پيدائشا سالو رند. مُلڪا، واجهئس ڪناه و مٿيار اے بوتڱ كه آيا شاه ايران واجه مھمد رزا شاه پهلوي ڪلڀنتڱ و ڪمٽيني مُلڪئس هاکم ڪرتڱ. ٽڪسين ڪمٽينيا، هاکم بيگئس شرتا وتي ڪندئس دوزواه و مھسيناني ڪنگ و ڪار ڪنگ شرو ڪرت. واجه ايران نژادا همينچڪا وتي ساه آورت و سويدنا رسيت. چو آ روچا پد آيا نازاڪين مُلڪئس ديم نديست.

مُلڪا، آ باھوئس سردارئس برازاتڪ بوتڱ و انگت هم تبا سردارزادگئس. چش نه انت كه واجه وتي سردارزادگيا ديا ريچيت. آ وانده و شائرين مردمس، و آيئس پرمانئس هسابا بلوچاني اسل ڪلچر استا و لوڙيگان داشتڱ، چش كه ساز و زبمل، پهلواني، زهم و اسپر، سپٽ و نازينڪ، دوچگري و زرگري. بله وتي سردارزادگئس زاهر ڪنگئس واستا آهر هبرئس تها انجين هبري زلور دئور دنت كه مردم چو آيئس هاکمي نسلا سرپد ببت. مسائئس هبرا، آ به نگوشتيت كه ”اے شرين ڪارے.“ آهمس هبرا مدام اے وڙا ڪنت: ”اے هاکمي ڪارے.“ اڱن آيا گوشتي ببيت كه ”من ڪسانيا سڪين شئيتانے بوتگان،“ آ همس هبرا اے وڙا ڪنت: ”تئو دردانگ ائس، مني ڪسانئس ڪسئس نبيت، اڙئس. من كه ڪسان بوتگان، منا وتا جتائين ٿيھس بوتڱ.“

ديئمئس هبر آيا شرتير زور دات و گوشت: ”مئس ڪلانا، هر سردارزادگا وتا نامينتگين ڪلامس بوتڱ. پيرئئس پيرين ڪلام، گوندوئس گوندين ڪلام.“

جي هئو، مگري بلوچستانا گوندوا گوندو گوشت و جٽڪيان ڪند.

اُنت چہ مُلکا یگے چار کلدار دیم بدنت. اگن اِشانی جاوَر زوٹ مٹ نبوتنت، اے سٹے چار سالے تھا اِجتمایی وِتکُشی کنت. اگن ترمپ وت بیٹیت و اِشان جُست بکنت کہ ”شما ہر چیزے بلوٹیت، شمارا دئیانی“ گزا اے جوڑھے بانائے چمپل لوٹنت.

اے گریب کجا و سیاست کجا؟

چوناہا گِلاسیئے اے کلاسیپکیشن یگ وِٹک و سائنسی اُسولانی سرا اِنت. بلہ شرا بے ائیا نیت. چہ اے کلاسیپکیشنا وانوک رد مکپنت و چُش مجیژنت کہ دراندیہے بلوچان وتی مُلکے زات و پات یلہ داتگ اُنت. آ کہ مُلکا اُستائے بوتگ، ادا ہم اُستائے. بلی اُمریکہ و برتانیہا نشتگ بلہ رُتبہ و بستانرے ہسایا چہ ایتالیا و یونائے بدنسیپین دراندیہان شرتیر نہ اِنت. اے ریلی و جلسہان بس ہمے واستا بھر زورنت کہ مُلکا یگے بگوشیت: ”بچک مروچان سردارانی ہمراہ اِنت.“

منا و گِلاسیا دگہ بلوچین ہمساهگے ہست. اِترانی بلوچستان... تئوہ نئووزیلاہ شومین شتیتان... مگرہی بلوچستانے بلوچے. سویدنا مگرہی بلوچ باز اِنت و بازیئے چہ شاہے زمانگا تتکگ و یورپا آتکگ. مئے ہمساهگئے نام اِنت مہمد اُلی اِيران نژاد. واجہ اِيران نژاد دگہ ہر ہسابا یورپے: آئیئے کوٹ و پتلون، آئیئے ہٹیٹ گلاہ، آئیئے ورگ و وِپسگ، آئیئے کُچک، آئیئے و آئیئے کُچکئے بیگاہان گام جُنگ، دُرست یورپی اُنت؛ بلہ واجھے ہاکمی تَب انگت بلوچی اِنت.

اِسپيٽپوسٽين سينٽرے پڄاۂ ڪاريت و برے برے يورپي پارليمنٽ و اڪوام
مُتهدهئے ديوانيا پشت پُشتي سيٽان گندگ بنت.

بله اے ايليٽ ڪلاس۽ درانڊِيهاني هم ٽرمپ۽ لوگا رٿو و آ نيست.

دومي هما درانڊِيه اُنت كه گُون وتي جن و چُڪان اُتڪگ اُنت. اے گيشتر
يورپي يونين۽ سيريٽن مُلكان آباد اُنت چو كه جرمني، پراس، سويڊن، نارو۽
و نڊرلئيند. اِشان مُلكا بٽ و چَئني بهر نبوتگ بله ادا شرٽن لوگان نِشتگ اُنت
و چه سرڪار۽ نيمگا جوڙڪين وزيه۽ گِرت. همينچُڪ چُڪ، همينچُڪ
گيشتر وزيه. اِشاني چُڪ شرٽن اسڪولان وانگا اُنت و اگن گُون تئو بازارا
دُچار بڪپنت گُرا اے تارپا زَلور كننت كه مني چُڪا يورپي زبان چتئور جلدی
در بُرتگ. ”ميران كُس۽ چه بلوچيا جَرما زبرتر اُنت. اُنچو جرمن كننت
گوش۽ ماتي جرمن۽.“ اے كِسم۽ درانڊِيهاني ڪمال اِش اُنت كه يڪين گينا
جن۽ تارپا هم كننت و چُڪ۽ هم. نون آ مردم كه په اے هبرا گل اُنت كه
مني چُڪ بلوچيا يله دثيان اُنت، آ ڪجا ٽرمپ۽ ڪالرا ڪشيت و بيگواهين
بلوچاني هالا دنت؟ اِشاني بلوچي بس همينچُڪا پُشت ڪيتگ كه اِشاني
پرتگان جوڙه جوڙه۽ بلوچي گُد در ڪثيت په بلوچ ڪلچر دُيا.

اے درانڊِيه۽ بلوچُڪ اُنت.

سئي مي ڪِسم۽ درانڊِيه هما اُنت كه يورپ۽ گريٽن مُلكان نِشتگ اُنت چو كه
ايتاليا و يونان. اے گيشتر لانچان اُتڪگ اُنت و درانڊِيهين بلوچاني نيما
جهلترين درجه۽ مردم اُنت. اِشاني مانا و مُدڪ۽ ٿيه و گلاماني مانا يڪ.
اے بيچارگ ساها زرتگ اُنت. گيش و ت نه اُنت. نه يورپا اُنت، نه مُلكا. وش

گڑا لیڈران باید انت گون ما چشین دروگ میستین که نکشه مکشه تیار
انت. اگن آیان وتی جندئے زور و دلیریئے سرا برؤسه ات گڑا مئے مئیار و
گناه چے انت که سر پیرانسری مارا شگانی کنت؟

مئے جندئے سورا مئے گپ کسا نزرنگ، ٹرمپ کجا مارا مان کاریت؟

چار سال پوره انت تنینگه آلاه بکش گلاسی وتی جن و چکان یورپا آورت
نکنت. منا دو سال انت بے چکان دنتانک دئیان. منہ نہ انت من و گلاسی
گونڈین چکے بازارا ترگا بگندین، منی لُنت جروئو بنت و آتچانا رثوت و
گبنائی چکیت. من سد رندا گوشتگ که ادا دگرانی چک وتی جاگھا دگرئے
کچکئے دست جنگ هم جرمے، بله گلاسیا کئے سرید کنت. منا گنتر همے
ٹرس وایا ثیلیت که یک روچے بلوچان بتام کنت و کلیت، کھروار.

چوناها درستین دراندیہ مئے وڑا شوم نہ انت. آبادین دراندیہ هم در کثیت،
دانگ دانگے، چو ملاءے پئیناڈولا. اگن گلاسیئے هبرا بزورئے، دراندیہین
بلوچانی سئے زات انت:

یکے هما که امریکه، کانادا و برتانیها نشتگ انت. اے دنیائے وشهال، آبادتر
و سیاسی هسابا اسردارترین ملک انت. پمیشکا هر بلوچے که ادا آتکگ،
آییئے رتبہ چه یورپی یونینئے ملکانی نشتگین بلوچان بزرتر انت. اگن ملکئے
زات و پاتئے هسابا چارگ بیت گڑا ما اشان دراندیہئے رند و لاشار گوشت
کنین. اے دراندیہین بلوچانی شرزات انت. اے سئین ملکان گیشتر سیاسی
پارٹییانی سروک و سردارزادگ آباد انت، پمیشکا اِشانی پتانی میراس هچبر
بهر نبت. اے مدام یکے دومیئے ران کنگئے سرا انت. اِشان دانگ دانگے

”بايد اِنْت سَهيگ ببيت كه بے بلوچے مسلھے گيشينگا دنياے كار شرّ نبت.“

منى جواب سنگنا وش نبوت. بله ما كه مُلكا اتين مئے ليڏران همے هيرے سرا مارا رد دات و بى اس او آ بُرت كه آمريڪها سَجھين تپياري كرتگانْت، آزاد بلوچستانے نكشه هم جاري اِنْت، بس بلوچان همْت كنگ لوڻيت. ما چارْت كه آمريڪه مئے پيرا اِنْت گزا پاكستانا بُتے نيست.

تان دو سالو ما هرچے كرت، كَسا مئے نام نڳيت. برے ما هُداددين مُلكے جَنڊى سَوْتك، برے پئوجياني كيمپے دپا اوشتاتين و آياني مات و گهار چه هيرامنديا ناولنت، بله مَنه اِنْت كه يگے مئے لِمپان بگيت؟

همے هبرا ما گنتر شِيڪل بوتين. نون ما دلجم اتين كه آمريڪه جانے دست مئے سرا ساهيل اِنْت. كسانكين تُرسے كه مئے دلا هستات، آ هم در آتڪ. په ما، ليڏراني اے هبر سايت بوتگانْت كه بلوچ دلير و ”پنجَل“ لگور اِنْت. چه اِد و رند ما هما كار كرت كه نه اسپا گون هرا كرتگ و نه هرا گون اسپا. تان ما اِكبالے شاهين زهر براينتنت.

وهده شاهين زدا كپنتت، اِشان مارا هما كَنا جَت كه شيري گلزان نزانت كجام نيمگا ديما بدئيبن و بنچين. دليرين گلز كوهاني نيمگا تنكنت و مئے پيممين لگور درمُلكا.

نُون مئے دليرين ليڏران هر رُوج نپر و كاسد اِنْت كه ”برئويت آمريڪها هال بدئييت كه شاهينان بداريت.“ اگن آمريڪهے سر و گوشے سهيگ نبوتگ

پیشانی چارگ کہ کدی سُرنت؛ دریگئے دپا اِیرِبن تھتے سرا سر پہ سر
 کرتگین نیادانی سرا تچک بئیگ و جنی کسہ وانگ؛ گرماگی شپان چادرے
 آپ جنگ و پر دئیگ؛ گون هر بلوچی ماہے شرو بئیگا لوگئے دیما جنین و
 چُکّانی مِچ بئیگ و چارگ کہ کئے پیسرا نوکا گندیت؛ ماتے ہبر دئیگ کہ
 نارُشت کُمک پر بحنیت؛ تان نیم پِیلا اَدا نازلے ہینزکے منتگا رند آبیے
 داتگین پودنی؛ مگر یا پسانی رندا کپگ و بندگ؛ شپا روہاے پاسا نندگ
 کہ مئیٹ و کُکُران مٹوارت؛ سیہ گواتے رسگا پیسر پیشگاھا تاپین گد و
 ہیرانانی چنگ و تچان تچانا بانے تھا پُترگ؛ و سائے اٹولی ہئورا رند
 میسے بو۔

مارا، یورپے دراندیہان، چہ ہمے بیسوتین زہیران موہ برسیت، نون ما رٹوین
 واجہ ٹرمپے کرا پاکستانے شکایتا کین۔

وہدے ہال آتک کہ ٹرمپا گچینکاری کتنگ، مئے دراندیہین سگت انچو
 گلا بال بوتنت گوشے واجہ ٹرمپے ماتے پتے ناکوزاتک بلوچے بوتگ.
 ”نون پاکستان مات انت. اے گنوکرے، پَنجُلا وڑے کنت،“ آلاہ بکش
 گلاسیا دو گلاس زرت و ہماما پُترت.

”ہئو، ٹرمپ وہ ہمے کارے واستا آمریکھے سدر بوتگ. بلوچانی بیرا زلور
 گیپت،“ من وتی دنتان نیچیننت.

چہ ٹرمپے گچین بئیگا سے سالا رند، ہمے زوتان، گلاسیا یک روچے چہ
 من جُست گیت: ”تئی ہئیالا، ٹرمپ بلوچانی مسلہا سہیگ انت؟“

حالت خراب ہے۔ اللہ تم کو اچھا کرے۔ تم کو میری عمر ساتھ ہو، میرے رحیم پھول، کاش میں تمہارے لائق نہ ہوں۔“

چینچک سالا من جیڑتگ کہ اگن رہیم جائے دژمن تپیگ انت گرا رہیم جان چنا وش ببات؟ بلوچی کلاسیکل شائریے در برگا رند نون من زانتگ کہ اے دژمن دگہ درامد نبوتگ انت، رہیم جائے جند بوتگ۔ مُلائے نکرزین دپ و دلا نگپتگ کہ بگوشیت رہیم جان تپیگ انت۔

چُکئے ہالپُرسیا رند، مُلایا وتی زنگ و زاری بنا کرتگ انت۔ ”تئی مات مروچان کماش انت۔ یاد کایان چم سیاہی کارنت۔ دپارے ورگ وران، دل گئیس بیت۔“

گون مُلائے مہتل بیگا منی کلم چُتگ۔ ”تمہاری مان آجل بوڑھی ہے۔ کھڑی ہو جاتی ہوں آنکھیں اندھیرا لاتی ہیں۔ نوالہ کھاتی ہوں دل گیس ہو جاتا ہے۔“

اے منی رجانک کاریئے اتولی دتور بوتگ۔ ہما اُمران من زانتگ کہ ہیران چہ یگ زبانیا دومی زبانا ترینگ چون گران انت، پمیشکا من روچ مروچی ہم وتی رجانک کارین سنگنان چہ آیانی کدا گیشتر اِزت دئیان۔

من وتی بلوچین براتان سرید کنگ لوتان کہ اگن یورپے دراندیہی چشین وشین چیزے بوتین، منا مُلا پاتمہئے کاگد و پیناڈولان زہیریگ نکرتگ ات۔ دراندیہی نادراہیے و اے نادراہی مردما مُلکئے انچین چیزائی ترانگا گنجیت کہ ہبر نبیت: گرماگی نیمروچان کاپرے چیرا و پسگ و کاپرے ریزتگین

اگن ملّائے اُردان سَد دانگ بوتین، ہمے گوشتگ آتی کہ ”یکین دانگ انت.“
 تتو اگن ساھتیا رند پدا بشتینے پئیناڈولے پچ گرگا، ترا پدا دانگے
 داتگ آت و گوشتگ آتی: ”ہمے یکین دانگ انت.“

و تاریخی رکارڈے تچک کنگے واستا من اے ہبرا گیشپنگ لوٹان کہ ملّایا
 چہ من بدل گپتگ. من آبیے کاگدانی نبشتہ کنوک بوتگان. اے چہ ٹیلپون
 و مبالا پیسرے زمانگ انت. من چہ چارمی جُمائتا کاگدے وانگ و نبشتہ
 کنگ زانتگ. چہ خلیجا کاگدے آتکگ، یا کماش و جنینیا کاگدے راہ دئیگی
 بوتگ گرا مردم من بوتگان. چُش نہ انت کہ بازارا دگہ وانندہ نبوتگ. بلہ
 چُکّانی تھا اے کارے گشاد منی یکین سر بوتگ و منی کسان اُمریے سئوبا
 مردمان ونی رازی ہبر چہ من چیر نداتگ آت.

منی مُشکل اے بوتگ کہ من باز اردو نرانتگ. اسکولا مارا بسّ سلام و
 دواش درس داتگ آت. ”ہم سب خیریت سے ہیں اور خداوند تعالیٰ سے آپ
 کی خیر و عافیت کے لیے دعاگو ہیں.“ چہ اِد و دیم منی اردو ہلاس
 بوتگ آت، بلہ پدا ہم گڈ و وڈن کرتگ و کاگڈن پورہ کرتگ.

گرَبّ ہما وھدا بوتگ کہ ملّا ونی بلوچی رگا شتگ. ”بگوش، منی رہیم
 جان! من اِشکُتگ کہ تئی دُژمن تپیگ بوتگ آت. آلاہ ترا وش بکنات. ترا
 منی اُمر گون بات، منی رہیم پُل! مکرزاتان ترا.“

وھدے ملّایا بسّ کرتگ، من کلمے نبّ چہ دپا کشتگ و نبشتہ کنگا
 لگتگان. ”میرے رحیم جان، میں نے سنا ہے کہ آجکل تمہارے دشمنوں کی

”مُلا، مُلا! اما گوشت دانگے پئیناڈول ندئیے گون؟“ من هر هپتگ په گولیے پیچ گرگا مُلایا پانگ بوتگان.

”کئے وش نه انت؟“ مُلایا وتی جُست و پُرس شر و کرنگ انت.

”اما تپیگ انت.“ ماتا گوشتگ ات که انچش بگوش. چوناها آبیے سر دردا ات.

”تپیگ انت؟ زیکن بینگاها وه تیئی رندا تچگا ات، تپا کدی گپت؟“

”دوشی مکسکان وارنگ. اما سهیگ نبونگ بزبان بَشانگا بلاهین تُنگے پر. نون هپیگی نه انت. ابا بیئت، بارتی کراچیا.“ همه هپرا مُلایا وتی چم کِل کرتنت و من زانت که دروگ کار کنگا انت. ”اما گوشت ناکو اُبید چه مَشکتا بیئت، تیئی بدلا دئین.“ نون من امپروواتر کنگا اتان.

”بدلے نلوئیت. مُلا پاتمها بدل بزرتین، مروچی کُرلانی توکا لئیی کرت،“ مُلایا جَبَزَه کرت، بله هما دمانا نرم تَرَت: ”بله اے بازارے مردم په من گولی و درمان ایریا نئیلنت. چاران بلکین دانگے در آتک.“

مُلایا وتی پییتی یَک کُنڈیا بُرت و دپی بس همینچکا پیچ کرت که تنها سُرک دات بکنت. سُرک دئیگا رند، دستی چه پچپن شما پیتیے تنها راه دات و کَمے دزموش کنگا رند دانگے پئیناڈولی در کرت.

”همه یکن دانگے جند پُشت کپتگ. برئو، بلی شمے کار شر بیت.“

و ڇه مُلڪي ڇڪرا، مُلڪا رڻوگي تئيارِي وَشِيرِ اِنْت. مَن لَهَتِيَن سالا خَلِيجا
 بوتگان و دِستگ كه مُلڪا رڻوگا پيسر خَلِيجِي بلوچاني بگلڪ چُون گوات
 گرنت. سَجْهِيَن سالا اربائي باگا دِهڪاني كننت، اربائي داتگين شير و
 دُبكي ماهيگاني سرا گُزران كننت كه چُتياني واستا زَرَك مَرُڪي بچننت و اير
 بكننت. چُئيئي وهدا، په وت هِسابي سئي جوڙا دريشوڪين گد دَوچاننت و
 جوڙهه بُرزين مَشڪني چَمپَل زورنت. آدگه سَجْهِيَن زَران، هُدائي اِسپِت پَس،
 په ونِي سياد و سنگتان سئينٽ و سابون كننت. جن ونِي گريين چوٽاني بدلا
 آبي پئون اِكسي لَوِيت. ماتئي سُونسيَن ناه ورگي نبوتگ بله آيا تِينگ
 شربت، پئيناڏول گولي، تِرُڪي بام، ريشي پَلَسْتَر، سوچُڪي و کُنڊرڪ دُرُست
 پڪار اَنَت. اگن آيا په وت پڪار بوتيننت انگت دردے په دو، بله خَلِيجِي
 سنگتي سوك پميشڪا نَسْرِبَت كه تان سالے همے ازياب ماتا بُڪچھيا بستگ
 و اير کرتگ اَنَت كه هاجتمندے كُتيت آبيئي، كارے شر بيت.

اے ماتئي زندگيئي مڪسد هيش اِنَت كه بازارا اگن يڪپا سردردے بگپيت،
 دلي بد بيت يا مهماني گوري بيت، آچيڙئي پچ گرگا مني کرا بيئت.

مئي بازارئي مردمان به پئيناڏول بها نُررتگ. هرکسا زانتگ بابوئي ميڏيڪل
 اسٽورئي درمان نکلي اَنَت؛ نه تپي وش کرت كننت، نه سردردے برنت. مُلا
 پاتمهي اُردان ولاٽي پئيناڏول مدام بوتگ. آبيئي شرت بس همے بوتگ كه
 تئو سابت بکن و بدئي كه ترا يا تئي مردميا گراني تپي پر. په سردرد يا
 پشانکا مُلايا ونِي ولاٽي گولي زئوال نڪرتگ اَنَت.

بَرتر اَنَت. اَيان بِل، بُروان گوشے و تسرا بندیک بوتگ اَنَت. اے وڑ سائے
 سرا کزا يک رندے بيت. تتو زانگا ائے کہ اے شَرنگ کہ آدینکے تھا و تا
 لوَنسک دئیگا اِنَت، اگن مروچی وتی پوٹوے بِکَشیت و فئیسبکا بدنت،
 بازینے سوکیگ بیت. کم چہ کم ہما سنگت و ہ سُچنت و پُر بنت کہ بیتلین
 و بے اِمنین مُلکا پَشت کپتگ و چہ دنیا گردیئے ہدایی دادا بیہر اَنَت.

هئورے سرا، سَبزگے تھا، بُرزین بلدنگیئے دیمَا، سیلفیئے و ہد ہمیش اِنَت.
 بلہ نہ. شگانے تُرس زُوراکتر اِنَت.

اِدا سنگتے هست کہ شپا رِبَل شُودیت، سُهبا واپ اِنَت و بیگاھا چرس کَشیت.
 چرسے نِشہا، یا و ہ پٹونے سرا سیاست کنت یا مئے دیمَا دراندِیہیئے ائیبان
 حساب کنت. آییئے یورپی نام ائے بی سی اِنَت و مُلکی نام اَلَاہ بکش چُراسی
 چِنا کہ 1984 آ پیدا بَوَتگ؛ بلہ ما آییَا اَلَاہ بکش گِلَاسی گوشین چِنا کہ
 سگریئے بدلا دو گلاس سر پہ سر کنت و ہمایانی تھا چرس کَشیت. يک
 رُوجے گوَشیت: ”چہ یورپیئے کپگا شَرتر اِنَت مردما شیخانی اُشتر
 بچارِنتیننت. کم چہ کم، ماتا ناہے راہ دات کرت. آ مُلکا بلوچ بسوچیت کہ
 ترا چرسا رند ناہے پہ دپئے شیرکن کنگا مرسیت.“

چرس و بلوچئے روہانی سیادیئے بارٹوا نزانان بلہ اے شاہدیا مَن دئیان کہ
 خلیجئے بلوچ چہ ما دہ سَری شَرتر اَنَت. ہر ماہ، پہ اَيان تُیکے راہا اِنَت:
 برے جَنا جوڑھے چٹوٹ دیم داتگ و برے ماتا متِگین بیدگمجنگی ناہے.
 شَرترین ہبر اِش اِنَت کہ سائے سرا مُلکا چکرے جنت، جَن و چُکے گندنت.

گون فُرائز کافکایا اُرتگ آت. من روچے بیست پیالہ چاہ وارت و دو دو
پارکیٹ سگریٹ کشت چیا کہ گیشتر مزین نبشتکاران اَلسر بیت.

نون آمردم کہ نبشتکار بیگئے واسنا وتا السر دات کنت، چہ دراندیہ بیگئے
گُربانیکا ہم سر نگوزیت. گُرا چہ نوک ورنایا شمئے کسِترئے واہگے ہمے
بوتگ کہ انچین بلاہین کارے بکنت کہ دُژمن آیا چہ مُلکا کَشگا مجبور
ببنت. گوشت اگن چیرے پہ دل و سِتک بواہئے، پہ تنو راہ و در پچ بنت.
سکیدادین ہدایا پہ ہمے یکین واہگئے پورہ کنگا منی در مان بی اس او آ
پچ کرت و منا چہ دُیہا دراندیہ کنایت.

بلہ بیا کہ دراندیہیا رند منا مردمانی شِگان و ہکَلان کُشت. اگن کلانکا
بلوچئے لاپ گئیس بیت، ہیر بزان ما وارتنت. ”ادا بلوچ بڑگ و وار انت
و شما یوریا آئیاشی کنگا ایت.“

اے وزین شِگان و پُگان مدام اے بیہارئے سرا کُنت کہ ”اے ہیرا بیہیال
مکنیت کہ شما ہمے بڑگین بلوچانی ناما پناہ زرتگ.“

نگوشئے ما وتی نکسین ساہئے رگینگا پناہکے زرتگ، پورہ بلوچانی مُلک
ما رَہن کرتگ و یورپا جائداد کُنتگ. ما وَش اِن ادا مارا یکے دی جُستے
بکنت، گُرا ما کجا بڑگین بلوچئے گئیس اِلاج کنین؟

مئے دِل تُکشیت بلہ گوندلین شِگانانی تُرسا پوٹوے فئیسبکا دات نکین.
برے برے، تنو جان شُشتگ و آدینکئے دیما اوشتاتگئے، ترا اناگت ہیال
کثیت کہ پوٹو کُشگئے روچ مروچی انت. پورہ تئی پُوست اِسپیتیر و مود

دراندیھی پہ سرے و شِگان پہ سرے

ساجد ہسٹین

منی دراندیھیے کسہ ہما شومین روجا شرو بوت کہ منا لبزانکے بیہیرین
ہبّا گور جت، ہر نبشتکارے کہ منا دوست بوت، گوشیت بیا زمانگیا دراندیہ
بوتگ، مارکویز انچش، کندیرا ہمے پییم، یکیا سرکار زھر برائنتگ، یکیا
پئوج، ہمشانی رندگیریا من وتی بیدردین سرا دردے دات، اگن من بزانتین
کہ مارکویزئے رندا کپگ سرئے زیانی انت، چشین گہ ہچبر نوارتگات،
من وہ گوشتگ وھدے مردم بلاھین نبشتکارے بیت، شرگدار نبشتہ کننت
کہ اے مرد بلوچیئے مارکویز انت،

نوک ورناییا اے پیمین بیسوٹین کار ہرکس کنت، منی سنگتیا مدام سنگے
کیسگا بوتگ و سُھب و بیگاہ وتی پیشانیگی ککرتگ چیا کہ پلمیئے تھا
متن چکراورتیئے پیشانیگا سُھرین نشانے پر بوتگ، متن گار بوت پلہ اے
سنگتے پیشانیگ انگت کند انت،

ہمے واستا چہ نبشتکارا شرتر انت مردما پلمی اکثرے دوست بییت، منی
ناکوزاتکیا سنجئے دت دوست ات، آشت و پاڈی ای اڈ کرت، منی پندیک

دَرانْدِیْهِی

”شے تپی دسچار بوتگ و تئو دلی نوتگئے بلہ بهشتیین مُلایا...“ آیا
چہ اشیا گیش هِچ نگوشت و منی دلیندا پوره چیزے گت بوت. منی چم
بهشتیین مُلایے تَبزبان کپنت و من سَک گریت.

چاپ و شنگ: تاکیند ساچ 2019.

دو رڄا پد آيا اسپين گد گورا آت و ملائے چارگا آتک. آيا همراهے هم
گون آت. ملایا منا سهرين چادرے سرا دات و هما سبز منی دستے دلا اير
کرت و منی سر سمارت و گوشتی: ”مرادان باتے.“

هما رڄا شے سواليا منا نڪاه کرت. چندے ماها پد ملایا ويات کرت.

رڄ و ماه گوزان آنت. سال هئور آت. کهچر سبز آنت. دلوت سيرلاپ
آنت و من نيپگان آتان.

شے، هر شمهے رڄا وتی دَرا په دسچاريا شت. يک رڄے هارگيجے
گوات کَشگا آت، رڄ شمه آت، اسرے وهد آت، کبلها دو استار برز آت
و شے وتی دَرا شنگ آت. مگرے وهدا هئورا اير دات. سجھين شپا جمبران
گرنديت و هئورا گورت. منی چم راها آنت بله شے نياتک.

دومی سُهبا مے همساهگين بلوچکيا منا سياهين چادرے سرا دات و گوشت:
”شے هال آتکگ که آبيے در کپنگ و آ، چپر ترنگ.“

منی سرے هوش شت. من گربوگ لوٽ بله گريت نکرت. منا هما رڄ يات
آتک که شے اٽولی برا منی دست گيت و منی دستے لکيري چارنت. من
لوٽ که وتی دستے لکيران بچاران بله من دست چارت نکرت.

منی سرا يکيا دستے سمارت. من چم چست کرتنت، هما مرد انت که مارا
نڪاهي داتگ.

من گوشت: ”هئو.“

”تئو نون مزن آئے و سرپد آئے کہ اے لو لُکائی دزبوجی سئواب انت.“

من گوشت: ”آلاه مدت بات.“

ہمے چندے ماہئے تھا آنزور بوتگ آت. من پریشان آتان. من دابٹوانی دیم
داشت نکرت کہ مُلا نادراہ آت و مردین آدمے نیست آت.

سائے ائولی آدینگ آت. مُلا کئے جوڑتر آت بلہ اے آدینگا ما شئے سوالیئے
گورا شت نکرت. دومی روچا مُلایا گوشت: ”تئو اے بری کہ شئے سوالیئے
گورا رٹوئے، منی سلامانی بدئے و بگوش ماتیا گوشتگ کہ من نون آجز
آن، منی کلثوا پشت مجن.“

من دومی روچا یکے ہمراہ کرت و شُتان. شُیا آنچو کہ منا دیست، گوشتی:
”من زی تئی راہ چارتگ.“

”مُلا آجز انت. ترا سلامی کرتگ و گوشتگی کہ منی کلثوا پشت مجن.“

آیا سلام الیک کرت و اشتاپ اشتاپا منی دستئے لکیرانی چارگ بنا کرت.
اے ائولی بر آت کہ منی دست مردین آدمیئے دُستا آت. شُیا منی دست تان
دیرا چارت و پدا سبزے اسپیتین پُچیا پتات و منا داتی کہ اِشیا مُلایا بدئے.

اے ائولی بر آت کہ آیا منا ہیچ دِلَبْدی ندات و نہ کہ منی دستئے لکیرانی
اِھوالی منا دات.

پتے مَرکے دومی سالا مات کوهی زومپا وارت و کُشت. منا مُلا ماہاتونا
روڈینتگ. مُلا ماہاتون ہم بلوچکے.

مُلا کِسہ کنت: ”شما دو جاڑ بوتگیت و شمئے بُلک من بوتگان. تئی ہمیشیر
چہ تئو زُرتاِر بوتگ بلہ روچی هلاس بوتگ آنت. هیت روچی چُکے بوتگ
کہ دپ و چُمکی پچ بوتگ آنت. تئی ماتا سک گریتگ. چہ شما پد تئی
ماتا دگہ سئے چُک بوتگ و هر سئین اِشکند بوتگ آنت.“

مُلا، برے برے شپے نہنگاما تہجدا بوتگ، گُرا مُسلائی پیتکگ و بتی ای
زُرتگ، راہ گپتگ. من گوشتگ بلکین آپ دسٹیا رٹوت، همراهی بوتگان.
منا مکنی کرتگ و گوشتگی کہ اگن کسے گسدپیئے دپا کیت و منا تتوار
کنت، گُرا بگوشتی پیرے گواشا شتگ بلہ چہ آئیے رٹوگا پد گسدپیا کس
نئیاتکگ. من باز بران جست کرتگ: ”مُلا! اے پیرے گواش کجا انت؟“
آییا منا هچبر نگوشتگ گون.

یک شپے آ نمازا ات، یکیا آواز دات: ”بیی! تئو نمازا ائے؟ ما مدرین ناہ
جتگ، بیا، پائیا اِش دئے گون.“

گرانین تتوارے ات. مُلایا سلام ترینت و جواب دات: ”آلاہ و شنام کنات.“
و پدا بتی ای زُرت و رهاگ بوت. من تان نیم راہا همراهی بوتان. پدا من
وت پیرٹو کرت. من نون زانت کہ آکجا رٹوت. پدا من آھچبر جست نکرت.

یک شپے آییا بتی زُرت، چہ در آیکا پیسر گوشتی: ”منی مات! نون تئو
زائے من کجا رٹوان؟“

منی نام دُرَبانی اِنْت. من بلوچکے آن. ما پُشتی مالدار این. مئے پیرنن
بارن چُنْت هَلْک و مِیتِگ مَتْ کرتگ و گُدرَا منی هُدامُرزیبِن پتے سر همے
آپَبَدان کپتگ. آیا وتی دابو تان پنج سالا همے گُواشان چارینتگ اِنْت.

من دو سائے چُک بوتگان، منی پتا مارا پہ مدامی یلہ داتگ. مات کِسَّہ
کنت: ”بَشَّے مۆسم بوتگ، تان شش رۆچا هارگیچین گُواتا یَکشلَا کَشْتِگ.“
مات گُوشیت: ”تئی پت مۆسم زانتے بوتگ، گُوشْتگی: ’اے گُواتا هَرْدین
کَشْتِگ، گُرا چہ دو رۆچا گیش اِشیا نداشتگ و پدا مزین هئور و هرگ
آتکگ اِنْت. اِمبری واجہ هُدا وت هئیرے بیاریت، جمبر سرا اِنْت و هارگیچا
شش رۆچ اِنْت کہ یَتَابا کَشْگا اِنْت.“

و پدا همے رۆچے پَشِیما گُوات کپتگ و کُبلین هشت رۆچا هئورا گنۆکی
گُورتگ. اے کوہستگے ذراہین کئور و شپیان توپانین آپے آورتگ. مات
کِسَّہ کنت: ”مئے دو بیلھی بُر گار بوتگ. من ماسگ بستگ. آ هر دو
سلامت بوتگ اِنْت بلہ چیزیا آسانی راه داشتگ. گُرا پتا گُوشْتگ: ’کُتیا
داشتگ اِنْت. من رُوان پَدَش جنان و کارانش.“

”ساهت اَسُر بوتگ و رۆچ یَکشمِہ. کِبلھا دو اِستار بُرز بوتگ. آ سَجْهین
شپا من تئی پتے راه چارتگ، آس جمبور کرتگ کہ بلکین راها گار اِنْت،
بگندئے رُزنی شهمے آیا کِشکا بگیجیت، بلہ نان بامسارا آ نِیَاتکگ. همے
سُہبا هارگیچا پدا کَشْگ پنا کرتگ و سَک تَرُنْدیا کَشْتگی. تان نِیْمِرۆچا تئی
پت گُون بُزان نِیَاتکگ، گُرا مئے همراہین بلوچکان آییے لاش آورتگ. تئی
پت، شپا کوھی گُریا لُکْشتگ و بیران بوتگ.“

دُرَبانی

شاہ ابنِ شین

منی دستانی لکیران منی وَشَبَّهتِیْے ھِچ گواھی ندات بلہ من ھمک سائے
اٹولی آدینگا وتی دستے پیش دارگا آییے گورا شُتان. من زانت کہ آبیَا منی
دلبدی دئیگا دم برتگ بلہ گوشتی نکرت.

آییے نام شے سؤالی اَت و شے دسچارے اَت. چُش نزانان اے ھنر، آبیَا
چہ کئیَا در بُرتگا اَت. بلہ آییے گوْشگ اَت کہ تان منا یات اِنْت من دسچارے
آن. منا یات اِنْت کہ من اٹولی رندا کہ آییے کِرا شُتگا اَنان، من و مُلا
ماھاتون اتین و ما پہ آبیَا ھُشکین کُنر و دوْکین شیر بُرتگا اَت گُون. اٹولی
برا کہ من وتی دست پہ پیش دارگا ٹال کرت، گِرا مُلا ماھاتونا منی دست
وت داشت. شے سؤالیے گوْشگ اَت کہ اے اٹولی بر اِنْت کہ من کسِیے
دستا چارگا آن و دست دگرِبا داشتگ.

لکیران چارانا آبیَا بارین چُونین لکیرے دیست کہ بلاھین آھے کِشتی بلہ دگہ
ھچی نگوشت. من پہ آ مکسدا مدام وتی دست پیش داشت کہ منی سور
کدی بیت، اِشیے بابتا ھم ھچبر نگوشتی گُون.

بدلا تان هپتگے کپیا اوپار کرت بله تان کدینا؟ چه منی ناوهدین سربگان
 یگ روچه سک زهر گپت و منا زوران کورآتی. من چه آیئے دستا لکشتان
 و اے برزین کهورئے تُلّا جَمکِیا مان آتکان و چه هما روچا بگر تان روچ
 مروچی همدا دُرنگ آن.

هرچُنت که هتور و روچان منی نیامدارئے سرا لگتگین هونانی پُولنگ
 شُشتگانت، بله پشومانیئے زومسربن کاتارانی تپ انکت تازگ و آزگ انت
 و هر وهدے که کپوتیئے زهیرنالین کوکوان اشکنان، دلا دردے چست بیت و
 دُراهِین جهان ابیتک بیت.

چاپ و شنگ: ناگمان (2003¹، 2012²). دارئے آپس. بچار چیرنیس 225.

من وتا ملامت کنگا آتان، بله نون آپ چه سرا پر گوستگ آت. بدلا چه لانکا داس کشت و ديم کبلها کرت و په مرگتے هلاز کنگا گيگ بوت. کليرتے سرا نشتگين کپوت نالگا آت.

سک پشومان آتان که من اے هون ناهک پرچا وتی سرا کرت. نون من چون اشيا چه ملکومتے سهگرين پنجگان رکينت کنان. بله رندتے هيرتے چه دردا وارت. کار وه هراب بوتگ آنت.

بدلا کپوتے پاد وتی راستين پادتے چيرا و بانزل چين پادتے چيرا کرتنت. چين دستا گت و سری داشتنت و داسا کپوتے گتا پر مشانا ”سَمِلَاه، اَلَاهُ اکبر“ وانان بوت. چه مرگتے ترسا کپوتا وتی چم نر کرتنت و مادگين کپوت بدلے سرا چکرکی ورگا لگت. داس کپوتے گتا اير کپت و هونان پيژار بست. کپوتا پيرپړکی جت تانکه سارت بوت.

بدلا چه کپوتے زگرين هونان سته چار پت منی نيامدارتے سرا پر مُشت که من شرت و گيشتر مرگ گپت بکنان بله من... من پشومانيے جمبورين آسا سُچان آتان.

چه هما روچا رند من هچ مرگ نگپت. هر وهدا که مرگ منی نزيکا آتکنت، من وتا سربينت و چه اشيا منی نزيکا و جوھانا چيرين اے دکه تلکانی کړا نشتگين مرگان بال کرت. وتی کرتگين گناهتے گرانين بارے سبکتر کنگتے بس همه يکين راه پشت کپتگات.

يَکَ برے منا کَمے بَزگِ بَوت، بلہ پدا چہ اِشان يَکَيَّئے گر گئے واہگا، زندئے
 ائولی شکارئے گرگ و همراہانی و بدلئے دَيَما و شنام بَيِگئے واہگا منی دل
 دَدَ کرت.

نرین کپوت منی نيمگا ايان اَت و مادگين آيئے پُشتا گون اَت. منی دلئے
 دريگک پدا تُرند بوتنت. اِشانی تها يَکے منی شکار بَيِگی اَت. نون منی و
 بدلئے ودارانی ساہت و دمان کُنگی اَتنت. نرینا منی سُهروين دان کہ دیست،
 گامی پہ من تُرند کرتنت و اَتک و منی دانی چُمب جت. منی دارُک چہ کُبلکا
 در اَتک و من هما دمانا کپوت گُئا گيت.

گون منی سُرپگا جَوَہانا نِشگين مُرگان بال کرت، بلہ گيتگين کپوتئے مَث
 منی سرا چپ و چاگردا چکُرکی ورگا لگت. گون منی سُرپگا بدلا ہم دُرک
 زرتنت. وهدے کپوتا بدل آيگا دیست، نَزیکا کلیرئے سرا شت و نِشت.

بدلا کپوت چہ منی دپا در کرت کہ مارتوسگ بوتگ اَت. کپوتی چارت و
 بچکندتی. ”مُژدہ وار ائے تئو، بَور سُهروان،“ بدلا بَيِزگين گالواریا گوشت
 و چہ گُلا کُريشتگے جت.

منا بَزگِ بَوت. چُونين و شين زندے اَت، اِشانی. يَکين ساہتا چو کُکليانی
 کلانا کُرَتک. نون چون بَيوس و دلشُرک اَتنت، بَيچارگ. دريگتین من اے
 مگپتین. من پہ پشومانی کپوتئے نيمگا چارت کہ بدلا مُہر داشتگ اَت. نون
 بدل اِشیا کُشيت و اِشيئے مَث گمان مريت. اے دوينانی ناوهدين مرکئے
 زَمَہوار من آن. من اِشانی و شہالين زند برباد کرت.

شانتل دان چنان و ورانا، منی دِیما آتک و اوشتات و پِه دانئے چُمب جَنگا
 گِیگ آت کہ ہمے ساہتا دوین کپوتان گُشادیا چہ کھورئے تُلا بال کرت و
 جَوھائے کِرا آتک و نِشتنت. شانئل گُرتنت و بالِش کرت و ہما کلیرئے سرا
 شُت و نِشتنت کہ آییے پُشتا بدل نِشتگات. گون بدلئے گِندگا آیان پدا بال
 کرت و دگہ سولِیئے سرا شُت و نِشتنت.

منا کپوتانی سرا سَک زھر آتک چِتا کہ اِشان منی دستئے شکار برائنتگات.
 اگن اے مئیاتکیننت، آلمَا من وتی زندئے اٹولی شکار گپتگات. یِک برے
 منی دلا هُل کرت کہ وتارا سُرپینان، بلی کپوت گُرت و چہ ادا بال کنت و
 رثونت. اگن آیان منی دستئے شکار برائنتگ، من ہم ادا آیان چینکئے چنگا
 نییلان. یلہ پدا من چارت کہ اِشان چُشین آسانین سزاے ندئیان. اگن ادا مِنش
 بال بدئیان، آ دگہ جَوھائے یا مُلکیئے سرا رثونت و لاپا پُر کنت. شَرترین
 سزا ہمیش انت کہ من چہ اِشان یِکے شکار بکنان.

دوین کپوت کَشمان کَش لُدانا جَوھائے کِرا گردگا آنت. ہمے وھدا کپوتانی
 بال داتگین شانئل ہم پدا آتک و نِشتنت. منی دل و ش بوت و کپوتانی سرا
 زھر اِیر آتکنت. اٹولی رندا من آ شریا چارتنت. آ وِنا و بینکسین کپوت
 آنت. یِک نرِیے آت و یِک مادگینے. کَشمان کَش لُدانا دوین سَک بُرھدار
 آنت. اے چُون گَل و شادان آنت. بیچارگ نزاننت کہ ملکوت ہر دمان
 آیانی سُرپا انت.

بدلا آ دگہ دوین تلک ہم چیر کرتنت. چیر کنگا رند، مئے کش و گورا وتی
پدی گون چادرئے لمبا گار کرتنت کہ مرگ ممانت. چہ اشیا رند بدل جوہانا
گستا یک کلیرئے پُشتا نشت و چمی گون جوہانا کرتنت.

مؤسم سک وش ات. جمبر ساہیل آنت و سارتین کئوشے ہم کشگا ات.
جوہانئے کش و گورئے کلیر و کھورانی سرا نشتگین مرگ چہ مؤسمئے
وشیا مست آنت و گون وتی وشین تئوارا مؤسما نازینگا آنت.

ہمے وھدا دو کپوت بال کنانا آتک و ہمے برزین کھورئے تُلّا کہ انون من
ڈرنک آن، نشت. منی دل وش بوت کہ مرگ باز بیان ات. اِشانی تھا من
یکے الما گران، بلہ من پیسرا وہ ہچ مرگ نگتگات. بارین چون بان؟

من دلا جیرگا اتان و مرگانی جوہانا نندگئے ودارا اتان. بدل کلیرئے پُشتا
نشتگات و چہ ما یکئے سُرپگئے ودارا ات. مئے ڈرستانی ودارئے دمان
وَدان آنت، بلہ ہچ مرگ بُنا نشتگات. ڈراہ کش و گورئے کلیر و کھورانی
سرا نشتگ و زیباین مؤسمئے تئوسپا آنت.

آھر، مئے ودارانی ڈراجکشین دمان کُنتنت. یک شانٹلیا چہ کھورئے سرا بال
کرت و آتک و جوہانا نشت. آبیئے پُشتا دگہ دو سئے شانٹل دُمب پہ دُمبا
آتک و نشت. لہتین شانٹل آ دگہ تلکانی نژیکا ات و یکے وار وارا منی
نژیکا آیان ات. منی دلئے دریکگ تَرند بوتنت و منی ہیالا کلیرئے پُشتا
نشتگین بدلئے ہم.

سے رُوح اُت کہ بدلا منا اَدّ کرتگ اُت و چیر کنگا برگا اُت، بلہ من تنینگہ
 ھِچ مُرگ گپت نکرگ اُت، پمیشکا وتی ھمراھانی کُرا کَمے پشل اُتان کہ
 آیان بیھساب شکار گپتگ اُت.

شکارے گرگا منی بیسویئے نیمون اِش اُت کہ اٹولی رُچا من انچو دُک
 اُتان کہ منی دان مُرگان برت بلہ نسرپتان، و دومی رُچا من انچو سُن اُتان
 کہ وتسرا وت سُرپتان و نِشتگین مرگان بال کرت و پدا جُھانا نِشتنت بلہ
 منی نَزیکا نثیاتکنت. ھیر، نون من زانان کہ تلک چو دُک مبیٹ کہ مُرگ
 آییئے کُبلکئے دانا بورنت و انگت مسرپیت و چو سُن ھم مبیٹ کہ کٹوشے
 کُشگا بسرپیت.

آ سہبی، بدلا مارا زرت و تچکا سُھرؤئے جُھانا اُتک کہ دُگارے گُورا
 پُراھین سیرکگیئے سرا کوُت اُت. اے جُھانا بازین مُرگے اُتک. کپوت،
 شانٹل، دُرپچک، پینتول و جِنگلان ابید برے برے گولوانی سر ھم کپت.

اُتون جُھانا لھتین شانٹل و پینتول نِشتگ و دانئے چنگ و ورگا اُت. وھدے
 بدل نَزیکا رست، آیان بال کرت و کَمے پَسند سولئے سرا نِشتنت. بدلا دوین
 تلک بُنا ایر کرتنت و منا چیر کرت. کَنڈکے جتی و منا ھمشیئے تھا ایری
 کرت و وار وارا باری دات. پدا کُبلکئے سرا گون سُسرا پر لچینتگین سُھرؤین
 دانی ھپ جت و درا کرت. منی پُشتی نیمگا لھتین کُڑی کاندیلی ایر کرت
 نانکہ مُرگ منا پُشتکایی مجنت، چیا کہ ما چہ پُشتی نیمگا آیوکتین مُرگان
 سَک سکا گپت نکین.

تلک

ناگمان

من تلکے آن. منا کِساس سالے بیت کہ ادا برزین کھوریئے ٹلا دُرنگ آن.
روچانی گرمی و شپانی سارتیا، نَمب و دُرشکان، گوات و هئوران، تَبَد و
لواران منا سک نَزوَر ترَبنتگ. منی لَبُر سُرَتگ و سِستگ اُنت. نیامدار ورؤکان
وارتگ و نال زنگان گپتگ.

من پرچا ادا بیگومی دُرنگ آن؟ منا پہ اے هالا کتیا کرت؟ اے دراجین
کِشھے.

آ پارِیگین گرماگئے یَک و ش و ساہیلین سُهے اُت. بدلا منا و منی اے دگہ
دوین همراه چہ لَچکا در کرتنت و دیم پہ وتی پتھے دُگارا رهاگ بوت.
آ مارا پہ چیر کنگا برگا اُت.

منی و منی دوین همراهانی شپا و پسگئے جاگہ همے لَچک اُت. بدلا شپا
مارا چیر نکرت، چتا کہ شپا مارا پُگل و مُشک و کُرُکان سَرینت یا مَوَر و
سلوَران دان بُرنت. پمیشکا روچا ما مُلکا مُرگ گپت و شپا همے لَچکئے
تھا آرام کرت و وتی سرگوست و کِسَّہ آورنت.

میزر سُهبا ماھلَّه چہ جَمّا اِبر کِپت و دِیوالئے سرا نِشت. وهد گوزان بوت.
نیمروچ آتک. بلہ میزَر انگت اِیبتک اِیبتک اَت و جِیزگا اَت کہ مروچی
گوشے روچ گرمتر اِنَت. کَمے دلگوشی کُرت. گوات وَه کَشگا اِنَت بلہ پرچا
منا نلگیت؟ و پہ گواتی کولِیئے شوہازا اِیئے چَم پہ سِیمئے دُبا کِپنت. اِییا
هئِیال کُرت گِندئے اگن اَنون اے دُب پچ کنگ بیت، گواتئے در پچ بیت و
مؤسَم وتی نوکین گُدان گورا کنت. بلہ دُب پچ نبوت تانکہ مگرِبا میزَرئے
ماتا میزَر تئوار کُرت و جَمئے سرا بُرت. میزَرئے مؤسَم تانکہ چار روچا یِک
هساب چو تینا تپتگات. پَنچمی روچا رَمزانا دُب گون اے جزما پچ کُرت و
مُرگ دُنا کَشِنتنت کہ نون دیدارا جَمئے سرا رثوگئے سِزا رَسِگ. نون اَلَم
اِبرت گِپت و آنیمگا نچاربت.

چارین روچانی ارواہ گرا دین ودارا رند مروچی میزَر و دیدارئے مؤسَم بدَل
بوتگات. کئوش زَرئے نمبان چو مِسکا شَنزان اَت. و اے دوین سئوَرگ
کنگا اَتنت کہ اگن اے بهشتین مؤسَم ابدمان کنگی اِنَت، گُرا مارا چہ مگرِبا
و چہ رَمزانئے اِیگا پیسر هَلک رِچگی و چہ ادا لِکگی اِنَت.

روچ زمینئے سرئے بانا دُرَتکگات. زمین و آسمانئے نیاما اِید رُژنا دِگه هِچ
نِست اَت. بس دور نیم آسمانا میزَر و دیدار دو کسانین لِکئے وُژا بال اَتنت و
چَمش زمینا اَتنت پہ اَنچین هَنکِیئے شوہازا کہ اودا وتی بهشتا اِبر کُرت
بکُنت.

چاپ و شنگ: مؤمن، منیر (2016). لیلان. بچار چیرنِیس 222.

و چَم و دو چَم اِنْت كه بال بكنْت و جَمئے سَرا برئوت. دیدار مُدام وتی دِلا
 جیڑیت كه اے جَمئے درچك دُنیا ئے سَبز و سارت ساھگتیرین درچك اِنْت.
 ایشیئے بَرین شاھزانی سَرا نِندگا آبیَا اَنچین تاهیرے رسیت كه آبیَا چه اِد و
 پیسر نمارتگ.

رَمزان هر رُوح تَچ و تاگا اِنْت، شوہازا اِنْت. دُرستین مُرگان گِیت و دُبَا کنت
 بلہ دیدار گار اِنْت. دیدار ئے هئالا اے دُب پہ آبیَا جَھندَمین زندانے. آبیئے
 دلا لَوْت اے دُب و دُبئے واھندا آبیئے چَم مَکپیننت. اے نیمگا رَمزان جُوڑگ
 و دُوا و پُسپار کنگا اَت كه اے دیدار ناما منا دِلسیاہ کُرتگ. هر رُوح همے
 شوَم و شاندرده گار اِنْت. تتوامین مُرگ همدا اُنْت بلہ اے گِندگ نِیت. منی
 وَه کار و رُوزگاری بُرتگ. تان دیرا شوہاز کنگا رند، رَمزانا دیست كه جَمئے
 سرا دیدار گُون میزَرا سُنْت پہ سُنْت اِنْت و نِشتگ. رَمزانا تَوار کُرت:
 ”دیدار!“ بلہ دیدار بیسما اَت. آبیَا نِزانت كه گوات کُئی مَچان اِنْت. رَمزان
 لَبجگا اَت. ”هئو. تئیی کِردار بزَن همیش اِنْت. تئو مروچی منی دِستا بکپ،
 پدا نگوشئے كه مَن رُوان جَمئے جَمکا نِندان و تَرا تین دِلا دئیان.“

اناگت میزَرا رَمزان سَما کُرت و دیدار هال دات كه اودا بچار، رَمزان ترا
 شوہازگا اِنْت. دیدارا كه رَمزان دیست، جیڑتی: ”مَن گِندئے میزَرائے چَمانی
 تها جاگه بکُرتین، چُون شَر اَت“ و میزَرا همے دمانا وتی چَم بند کُرتنت و
 گُون دیدارا گوشت: ”دیدار!“ اے مرد وَه ترا ادا نِندگ نِیلیت. تئو نگوشئے
 منا چَلْهے بکنئے و وتی پادا بکنئے.“

همینچکا رَمزان جَمئے سرا بالا بوتگا اَت و دیداری گِیت و بُرت پہ دُبَا.

بشام سیر و آزرگاریں مردے . کمپانے تھا شوک و نوکین لوگی جوڑ کرتگ
و کلاتے بس گذری نشانی پشت کپتگ، انت . بلہ کمپانی انگت نسرینتگ
و اے ہما وڑا مھر و مھکم انت . کمپانے تھا، روڈراتکی پھناتا جمے مزین
درچک انت کہ اشانی امرے کساس جنگ نبیت . سکین کوہنین درچک
انت . مردم زانت نکنت کہ اے کمپان کوہنتر انت یا جمے درچک پیرتر انت؟
بشام زرگرے کمپانے زرباری روڈراتکا مستری سبزے لوگ انت . مستری
سبزے لوگ ہم کسان نہ انت بلہ بشام زرگرے کمپانے چارک ہم نبیت .

مستری سبزے کمپانے تھا چار بان مان و یک سمٹ و بلاکے مزین دبے
ہم ہست کہ آبیے تھا کروس، نیکینک، کپوڈر، شانٹل، متو، کینجر و اے
دگہ کسان کسانین بازین مرگے ہست . سبزے مسترین چک رمان مرگے
سکین شوکیے و توامین روچا گون وتی مرگان مشکول انت .

راستین نیمگے جمے سرا چپانے ہنکین انت . آبیے دو چک انت، شپیلک
و میزر . چپان کپوڈرے کہ دیر انت اے جمی وتی ہنکین کرتگ . آچہ کسانیا
ہمدا آتکگ و رندا شپیلک و میزرے پتی دچار کپتگ . گڑا ہمدا بوتگ انت .

بلہ چیزے ماہ پیسر شپیلک و میزرے پت یک روچے کہ چہ ادا در آتک،
گڑا پدا وائر نبوت . ہدا بزانت چوین وئیلے سراپی کپتگ . بلہ اینچک وھد
گوزگا رند نون اے مات و چک ایکیم بوتنت کہ آہیات نہ انت .

مستری سبزے لوگے مرگانی تھا بازین کپوڈرے ہم ہست . سبزے چک
اشان پہ وھد و پاس دنا کشیت و پدا گپت و دبش کنت بلہ یک کپوڈرے کہ
نامی دیدار انت، مدام کہ چہ دبّا در کثیت، تچکا رتوت دیوالے سرا نندیت

بہشت

منیر مومن

روچئے ائولی برانزا میز و دیدارئے گردنانی نیاما وتی کشک شوہازت و
دوین پیج لرزنت، وتی کر و گورا شربا چارگا لگنت۔ دوین جیڑگا اتنت کہ
ما دوشیگین تئوامین شپ ہمے وڑ گوازیئتگ۔

میز و دیدار زی بیہگاہا چہ وتی ہنکینا لگنت و اشنا ہمد ا شپا گیت۔ گڑا
دوینان جیڑت کہ شپا ہمے جُمپئے سرا گوازیئین۔ اے یک وڈے ات۔ بس
لہتین انچین ہاکی جُمپ اتنت و دور دورا دگہ ہیچ نیستات۔ میزرا جیڑت:
”بہشت بگندئے ہمے وڑا بیت،“ و پدا وتی سری بانزلانی چیرا چیر دات۔

اے یک کوہنین گلی کمپانے۔ اشیئے تھا ہما کلات کہ بوتگ، آنون ڈرتگ
و کپتگ، بلہ آبیئے نشان انگت گلئے جُمپانی دروشما باز جاگہا ہستانت۔
انچو سما بیت کہ اے یک زمانگے اے ہندئے ہاکمانی جاگہ بوتگ، بلہ
وہدئے بدلیان اے کمپان و کلاتئے واہند بدل کنان کُرتگانت۔ انون اے جاگہ
بشام زرگریگ انت۔

پدا لوگئے تہا ہیت دانگ گُلُر ترگا لگت. منی ہُب ہم گیشتر بوت پرچا کہ
 منی ہلک مدام آییئے تئوسپیا کنگا ات. من آییئے گیشتر ہیالداری کرت و
 مدام شربن وراک دات کہ وتی چکان گیشتر شیر بدنت.

نون آییئے چک مزن بئیان انت. آیان شیر ہم یلہ کرتگات. یک شپے من
 کہ اودا سر بوتان، آ اودا نہ ات. من چہ ہلکا جست گیت: ”مروچی زاهر
 نہ انت، کجا شتگ؟“

ہبر منی دپا ات کہ آپیرت. من چپ بوتان کہ بلکین آ دلا کاریت.

دومی شپا منی کرا اتک، نشت، پدا گپا لگت: ”بشام سک بزرگ انت.
 بیچارگئے لوگ سک مزن انت. آییئے لوگا کچکے وہ ہست بلہ لوگا دلوت
 ہم باز انت. نون گرماگی شپ انت. ملکا دزانی ہم شور انت. کلین مردم
 دنا وپتگ انت. آیانی لوگ ہم یلہ انت. اگن تئو دلا مئیارے، من شپا ہمودا
 برئوان؟ ادا چک وہ ہست انت. نون مزن انت و راشگ ہم زانت.“

من لوٹت جستی بکنان بلہ آیا منا گپ جنگئے موہ ندات و گوشت: ”من
 زانان تئو چے جست گرگ لوٹئے... ہئو، بشامئے کچک تراے.“

من آییئے چمانی تہا چارت. آییئے چمان دو ترمپ ارس پہ شپ گرگا
 جاڑی ات.

چاپ و شنگ: ماہتاک بلوچی، مارچ 2000.

’برئوین جان شو دین،‘ بلہ من تتکان. انگت دوا تچگ تچگا منا آپ پر ریتک.
من سک زند آن. منی سربین دردا انت. اے جاہ گیش درد کنت، بچار...“

آییا منی دست گیت و وتی سربئے نیمگا برت. من آییئے سربین گون ماتی
لنگکا زور پر دات و جست کرت: ”ادا؟“

گوشتی: ”انہ، کمئے جھلترا... ہم... ہم... ہمدا درد کنت.“

منا آییئے جاوڑے سرا بڑگ بیگا ات و جست کرت: ”اٹون اگن کسے ترا
وتی لوگا بہارت...؟“

آییا منی گپ کپی کرت و گوشت: ”تتو منا وتی لوگا برئے؟“

”منی لوگا یک کچکے وہ ساربا هست بلہ منی بُلک اٹوک انت. من ترا
ہمایئے لوگا بران و زائے اودا چے کنگی انت؟“

”من زانان منا شپان آگہ بیگ و راشگی انت.“

من آ ہمراہ کرت و بُلکئے لوگا آورت. بُلک نُرندگا لگت: ”اے چہ بلاہے
تتو آورتگ؟ اے تتیی چہ دردا وارت؟“

من بُلک سربد کرت و گوشت: ”اے ہمدا انت. اے تتیی ہاترا بیوایی سگیت
و اگن اشیاء تتیی ہیال نداشت، گزا لٹ تتیی کشا ایر انت.“

پدا من ہر شپ شتان و بُلک و آییئے ہالپرسی کرت. بُلک چہ آییا سک وش
ات. بُلکئے یک مزنین پگرے ہمیش ات کہ منی ککر گار بٹیگا ات بلہ نون
گیشتر بیان اتنت.

”گرا گون تئو گپ جنگ بیت.“

آیا گینگ کرت و منی کشا نِشت، پدا گپا لگت. ”منی کِسہ باز دراج اِنِت بلہ تئو منا بگوش مردم رَوچے چُنِت برا جان شُودنت؟“

من بچکندت و گوشت: ”برے یگ رندے، برے دو رندا. تئو چِنا جُست کنگا ائے؟“

”لہتین دراہین رَوچا جان شُودیت؟“

”شُودگا شُودنت، بلہ آ زوت نادرآہ بنت.“

”من ساربا جان شُودگ نرانتگ. من وهدے کسان بوتگان، منی مات ناھدا چارُکئے لوگئے دپا بوتگ. پدا منا یگ گوندوئا وتی لوگا برت. اِشان گون من لئیب کرت و منا شَر شَرین ورگ ہم دات، بلہ وهدے من مزن بوتان یگ رَوچے پہ تر و تابا دُنا شتان، لالوئے کُچکا منا بَدِت و گوشتی: ’برئوین تئابا جان شُودین.‘ پدا من وتی لوگا شتان، منی پُت تر اُنتت، گرا لوگئے مردم منی سَرا شک بوتنت، پدا آیان منا چہ وتی لوگا در کرت.“

پدا گرپوگا لگت و گوشتی: ”من مزین ردے وارت کہ آ رَوچی جان شُشت.“

من آیمے سر مرزت و آیارا تَسلا دات و گوشت: ”گوستگین گپانی سرا نزوردل گرپونت، نون وتی باندائے پگرا بکن.“

پدا گوشتی: ”نون منا چہ آپا تُرسیت. ائولی رَوچان منا جان شُودگ وش بوتگ، بلہ نون منی هئِیالا ترمپے آپ پوره آرتے گونِیے. همه ترمپے چست کنگئے زور هم منا نیست. انون هشت کُچک منی رندا کپتگات، گوشگا اُنتت:

تئو مھناز نبئے

یونس ہسئین

من بیسما تئیا بئے دپا نشتگ آتان.

بارین شپئے چہ وھد انت؟ گپ ہم انچینے کہ من سئے رۆچ انت بیوت آن.
نہ شریئے سرا ورگ وران، نہ منا اے سُد ھست کہ منی سیٹ منا شوھازگا
انت. ایوک ھمے پگرا آن کہ کراچیا دیم داتگین ماھیک پرچا ھراب بوتنت.
زانا ماھیکانی ھرابیئے زمھوار ایوک من آن؟ اناگت برمشے بوت. من چک
جت و چارت. منی پُشتا یک مندین کُچکے اؤشتاتگ آت کہ لاپی ھم پُر آت،
دُمبا سُرینگا لگت.

من جُست کرت: ”تئو شپینما ادا چے کنئے؟“

کوشتی: ”جُست مکن. من نون سک دم برتگ.“

”بارین، گپ بجن.“

”تئو سور کرتگ؟“

”ھئو، منا چار دانگ چک ھم ھست. چیا زانا؟“

نیمگا رهاڊگ اُت. آڀیا کسّی نیمگا هم نچارت، تچکا همّا میا پُترت، جانی
شُشت و ریشی سات و شیزارانا وتی کارگِسئے نیمگا رهاڊگ بوت.

چاپ و شنگ: داد، ائے. آر. (2009). دریگے پیچ بیت. بچار چیرنیس 189.

”بیا، برئوین ترا تئی دشتارئی هَلکا بران، نون گیشترِ آزاب من سَگَت نکنان.“ آيا نوکمدینه دستا گپت و لوئتی در بیئت که آییئے جنین دیم مان ترَت. ”یک برے منا بگش، نون اِشیا ببر.“

”مروچی من هِچ گوش نداران. مرک دگه چپے؟ ماشما زانا پیسرا زندگ بوتگین که باریگ مروچیئیگ انت؟“ آيا جنین دِکھے دات و نوکمدینه دستا گپت و در کپت.

نوکمدینه چپ و هبکه و هیران ات، نرائگا ات چه گپے. شپ چو ژیمب و گرا سیاه و تهار ات. آییئے دلا نون مهرئے چمگ هُشک بوتگا، په وتی چُکا هِچ ارمان پشت نکپتگا. آ ایوکا همه پگرا ات که باندا پدا من زندگ بان. گون وشهالیا کارگسا رثوان، گون وتی همکاران نندان مُلکئے جاورانی سرا گپ و تران کنان، بُیلا دُکر جنان، برزین تئوارا سئوت جنان.

جیژان جیژانا آتارگئے وهدا آ کُرنئے درچکئے چیرا سر بوت، گون برزین تئواریا گوشتی: ”هسن سؤل! اِش انت، من وتی زبان مؤکنگ، تئی دشتار زُرتگ و آورتگ.“

نوکمدینهئے دستی یله کرت و جهلگا ایر کپان بوت. گوشئے مزین بارے چه آییئے کوپگان دور آتکگ. آ انچو سبک ات که په آيا پندیئے بُرگ گوشئے چُکی لئیئے ات. آيا گوشئے بولے گون ات، لئیب کنانا دیم په میتگا رثوگا ات. رُچ نون در آتکگا، چُکان وتی کنابانی جولی گون ات و وانگجاهان رثوگا آنت. شهر سرچما پاد آتکگا. هرکس وتی منزئے

نون پہ آيا مسترین آزاب نوک مدینہئے ہمے جُست اَت کہ ”منی پت! کُتر
 زانا چے لوٹیت؟“ آيا راستین گپ جَت نکرت کہ چو مہیت کہ چہ آئیے
 مہران زبہر بیان.

ہمے نگوشگ ہم نون پہ آيا آزابے اَت. نون آئیے چوکی گیش بیان
 بوتنت. شپے یَک و دوا آیک و نوک مدینہئے چمانی پچ بیگا پیسر در
 کپک، کارگسا ساہتے نندگ و پدا شہرے بینامین راہ و دران سر کشگ و
 ہما یَک و دوا بیرئو کنگ آئیے اَدت اَت. نون آيا وتی شہرے ہیچ درچک
 ہم دوست نہ اَت. رہسراں کہ درچکے دیستی، تَکے اَلم جتی. مساپرے کہ
 آئیے چیرا بوشاتین، گون زہر و کینگی چمان چارتی.

”ہسن سؤل اگن انچو منا ہمے رہسراں دُچار بکپیت، من آئیے سرا گُدان،“
 یَک رُجے آيا جیڑت و وتی پادانی دیمہ کپتگین کارئونیارا لگتے جت. گوزو کین
 مردم آيا آجبین رنگیا چارگا انتت، گوشے آگنوکے، وتی ہوشا نہ انت.

اے شپی آيا وتی کیسگئے دراہین زر شراب کرت و وارتننت، تترانا لوگا پُترت
 و نوک مدینہی چہ و ابا پاد کرت. ”تتو ہر وہد جُست کنئے: کتر پرچا منی و ابا
 کثیت؟“ یا: ”ترا گون کُترا چہ سیادیے ہست؟“ گُرا اشکن. تتو ہمے درچکئے
 دشتار ائے. تتو ہسن سؤلے دشتار ائے، ہمے پیرمردئے کہ پیتے مئے لوگا
 دیمی داتگ.“

آئیے ہمے جاک و کوکاران آئیے جتین پچ دُرہت و پاد آتک.

آیا وتی سریگ گیشیت و ڈرک ڈرگا جھلا ایر کپت، گوشے ھووارین
 رسترے آییے رندا کپتگ. آییے جیگ چہ ھیدا میچل ات، زبان لرزگا ات.
 آ زوت لوگا سر بئیگ لوٹگا ات. جھلا آیانی گاڑی پہ رٹوگا ساجو ات. دراه
 ایوکا نوکمدینھے رهچار انت کہ چہ آیان گسر بوتگا ات. مگربتھارا
 آ لوگا سر بوت، ھچیگی نہ ات، گوشے کرانی بیوایے ات.

سُہبا کہ آییے چم پیچ بوتنت، پت آییے دیما اوشتاگات. پیتی آییے دستا
 ات. ”اے زانا تھو آورتگ گون؟“ نوکمدینہ ھبکہ ات، لوٹتی یات بکنت
 کہ اے پیتی من آورتگ گون یا چہ پیسرا ھیدا ایر انت، بلہ ھچ گیری نیاتک.
 ”من ترانان بارین من آورتگ یا چہ پیسرا ھیدا انت.“ آ وپت هر دوین پیتیے
 دیما نشتنت.

سکین زباین پیتیے ات. هر چارین نیمگان نکش و نگار ات. آیان پیتی کہ
 پیچ کرت، آییے تھا ایوکا کتابے ایر ات کہ تاکی زرد و کوھن انت. آیا
 اٹولی تاک لیپنت، نبشته ات: ”منا منی نیکیانی برورد ھمے رستگ کہ
 کُئرے درچکے جوڑ بوتگان، بلہ تھو وتی زبان تنینگہ نموکتگ.“

گون کُئرے لہڑے وانگا، نوکمدینھا زیکن پکنک و کُئرے دراہین گپ
 گیر آتکت. لوٹتی کُئرے دراہین گپان گون پتا بخت، بلہ آ دروازگے دپا
 رستگات. آیا نلوٹت تھواری بخت. نوکمدینھا لوٹت وتی ماتا جست
 بکنت کہ کُئرے درچکا گون پتا چہ سیادی هست، کہ ماتا انچین کُگے
 جت گوشے چیزے کُئا گتگی. ”منی چک! من زانت نکنان.“ ماتا آییے
 جست پیش وتی دروگین پسو دات و آسروکے نیمگا رھادگ بوت.

دِپا ھِچ در نکِپت. گوشتے آ، اے جوڑی رنگین ھِچ چیرا نرانت. دِپما کنزت و
وتی کُرسیئے سرا انچو نشت گوشتے کسینا پہ زور چاتے تھا دتور داتگ.

”کُرتے درچک، ھسن سول، نوکمدینہ، واب...“ آپیا جیڑت، دست سرا
کرتنت. آپیئے نژیکا نشتگین ھمکار دراه ھبگہ آنت کہ مردا چے بوتگ.
مروچی نہ آپیئے کلمئے آتیزی، نہ زوٹ کارانی گیشینگ، پدا برزین توارا
سئوت جنگ و دُکر جنگ، گوشتے ھچبر آپیا چشین کرد و کار نکرتگ.
گوشتے دگرے بوتگ کہ تان شانزده سالآ اشیئے کُرسیئے سرا آتگ و
نشتگ. مروچی اسل مردمئے جند آتگ کہ نہ کارانی گیشینگ زانت، نہ
برزین توارا سئوت جنگ و دُکر جنگ زانت.

یک برے پدا آپیا جیڑت: ”کُرتے درچک، ھسن سول، نوکمدینہ، واب چے
انت؟“

آپاد آتک و چہ کارگسا در کپت. رٹوگ رٹوگا آپیئے دلا آتک کہ نوکمدینہئے
وانگجاھا برٹوان و آپیئے اُستادا بگوشان ”وتی نوڈبرا بگوش دگہ برے کُرتے
درچکئے واپا مگند، من زندگ بوٹ نکنان“ کہ گازیے چہ دورا آپیئے پُشتا
پیمپ پیمپ کنگا لگت. آیک کیر بوت و آدگہ دستی گپت و رٹوان بوت. ادا
اودا گردانا نوکمدینہئے واپے بارٹوا پگری کرت. ھمے ڈٹولا، سر جھلا، پگر
کنانا، آشیئے یکا لوگا سر بوت. آپیئے جنین تنینگہ آگہ ات، بلہ مردا ھِچ
نگوشت و آتک و نپادانی سرا دراج بوت. پدا ھمے یگر، ھمے واب، ھمے
کُتر، ھمے ھسن سول و نوکمدینہ... تان وھدے آپیئے دل پہ واپا شت.

کنت. چشپن ساهتان آپاد آتگکأت و کوه، دار و درچکی چارتگ آنت. آيا
وتی سنگتانی همه گون زمانگا ماسیت و گِلگ هیچ دؤست نبوتنت.

دوشبھے سُهبا پدا هما رنگا پاد آتک، جانی شُشت و دیم په وتی کارگسا
رهادگ بوت. نون گوشے گاڙبانی گیر و گار و چُکّانی، جولی کوبگا، په
وانگجاها رهادگ بیگ آيا سَک دؤست آنت. نون په آيا هر چیزا مانا
هستات. کارگسا کارانی چُنگا پد، برزین تئوارا سئوت جنگ و دُکر جنگی
انچو آت کرتگأت گوشے اے هم زمهوارے و آيے کارانی تها هئوار انت.

شانزده ساله پد یک برے پدا آ ایتک و مونجا بوت. یک سُهے که آ سر
گپتگأت که کارگسا برئوت، گُرا نوک مدینها که په وانگجاها سر گپتگأت،
چه وتی پتا جُست کرت: ”آبا! من دؤشی و ابا کُره دیستگ، گوشے منا
چیرے گوشگ لوئیت.“

آيا بچکندت و دَرائنت: ”منی چُک! اے وای، و ابا هرکس هرچه کندیت،
إشان مانا نیست. تئو وتی دلگوشا وانگا بدے. اے و ابا یله کن...“

آ در کیت و په اشتابی دیم په کارگسا رهادگ بوت، بله اے سرجپن راها
مروچی هر چیز په آيا انچش ات که شانزده سال پیسر ات. همک اسکولی
چُکّیے گپ و هر، گاڙبانی تئوار و پیمپ آيا هسن سولے کئولے ترانگا
پرینگا ات. آيا دست دیم سمارت، سمایی بوت که اے منی شانزده سال
پیسریگین دیم انت که هُشکین هُده و پوستے و گوشتی هیچ پر نیست. انچو که
کارگسا پُترت، همکاریا آيے دست گپت و جوژی کنگ لوئت، بله چه آيے

گون بُرزین تئواربا گپی جت، و وهدے چہ ٹیبلے دیما ایرین کاگدان چُت گڑا
 پہ بیسمایی دستی ٹیبلے سرا ایر بوتنت، بنا بوت دُکر جنکا. آیئے نَرِیکا
 نِشتگین کار کنوک دراه آیئے نیمگا چارگا آنت. آ بچکندگا ات کہ آییارا
 درچکے سوجی دانگات.

نون آپیشی مردم نہ ات کہ سہبا کارگسا بُترت و تان رُکستیا گون کُسا گپی
 نکرت. آیئے همکاران لوُت کہ گپ بجنت، گون ما چاہے بوارت، وتی
 پگار و شہرے نوکین جاورانی بابتا گپ بجنت، بلہ آ چہ اِشان بیسما نہ گون
 کُسیا گپی کرت نہ کارگسے پُترگا گون کُسیا درہیات و سلامے کرتی.

سالے بیت کہ آیئے کارگسے دراہین همکار چہ آیئے برزین تئوارا سئوت
 جنگ و ٹیلا دُکر جنکا پریشان آنت، بلہ آ چہ اے دراہینان بیسما گون
 نوکمدینھے پیدائشا همینچک گل ات گوشے آیئے نِزا درد و گم، ناامیتی
 و بے اوستی کہ مردم اِشانی زنگا جنت، دراه بیتمانین گپ ات. آیوکا گون
 وشیا آشنا ات و بس. همه روچان آییا شہرے بازین نوکین هوُتلینا رئو و آ
 بنا کرت و نوک اڈ کرتگین جاہ و دگانی سیلا سیری نکرت. گوشے نوکین
 مردمے ات کہ شہرا آتکگ. پہ آییا هر چیز نوک ات. همه روچان آییا گون
 یگ و دو کوہنین شرابی سنگتا نند و نیاد بنا کرت.

نون همک یکشمبہ سنگتانی پیجیگا شت و پکنکی کرت و شرابی هم وارت.
 آیئے همراه زوت، سے چار گلاسا پد بنا بونتت زمانگے کِلگ و زنگا، بلہ
 آ گوشے سہیگ نہ ات کہ انچین چیزے وارتگی کہ مردما پہ ساہتیا بدل

چِنا آتڪڙاڻا؟“ آ ڪوڙي ڇه هر چيزا پراموش آت. اے هم زانگا نه آت ڪه
 ”من ڪٿي ان؟ ڪڄام زبانا ڪپ جنان؟ مني هلڪي هڏ و سيمسر ڪڄا آنت؟“

آ چپ بوت و پاد آتڪ، ڪنري چيرا اوڻتات و چارني. ”اے پير مرد من
 ڪوڙي پيسرا هم ديستگ، بله منا ڪير نيٽيت ڪدي و ڪڄا ديستگ. بگندئي
 و ابا ديستگ،“ آيا دلا هيال ڪرت و تاڪاني مرزگا لگت. آ نون شدا هم
 ڪپنگ آت. آيا ڪون وت زرتگين توڻگ ماهله هليستگ آنت. ڪون ڪنري
 لبين براني گندگا آيئي دپا آپ دات، دستي برت ڪه يڪ و دو پسندان ڪه
 تئواريا سريست.

”اے تهاريا تئو ادا اوڻتاتگي، ڇي لوئي؟“

”من، واجه! بيمراد آن. منا پشيد نيست. مني ڪهول منا ترون جنت ڪه من
 نامردي آن. من ڪڄا ڪڄا نشتگان، ڪيئي ڪيئي در نشتنگ. من اے هشتكين
 دست زرتگ و تئي درا آتڪڙاڻا ڪه تئو اشان بسبزئي.“

ڪنرا دراينت: ”ڪون من هسن سولا اے ڪتولا بڪن، اڪن جنڪي بيت، ڪرا
 مني دشتار انت، آيئي ناما هم نوڪ مدينه بڪن. اڪن بچڪي بيت، تئو بزان
 و تئي جن.“

”نه، واجه! تئو هرڇي بڪشائي من زوران و هچبر هم ڇه وتي زبانا نبجان.
 من زبان موڪين ٽڪيئي مردمي آن.“

نون روچ در آتڪگ. ڪون جنگلي زميرين سُهبا هسن سول هم چپ بوت.
 نون آترونگ آت و آرام آت. اے ڪپ و آڪپا چارگا آت.

هسن سۆل

ائے. آر. داد

مزنین دارو و درمانیا پد هم، آیئے نسیئے چراگ نَشَهت، نه که آیئے جنینا
چشین راه و درے اشکت و راه نکیت و نشت.

آهرا یِک رۆچے آیئے کارگسے کار کنوکین سنگتیا آیارا سۆج دات که
”اے شهرئے کُهدیما، گوشنت کُنرئے درچکے هست. همایئے ساهگا اگن
تئو شپے و رۆچے بجلئے، ترا الما چُک بیت.“ آ وه چوناها پادانی سرا
اؤشتاتگات، پدا پُشپدئے گما، پنج سال پُربن، آییا وتا چه تها وارتگ و
روسینتگات. آییا هما سهبا رۆچئے رُکستی کاکدے نبشت و واجهئے نیبلئے
سرا ایر کرت و رهادگ بوت.

جنان و پرۆشان، جُست و پُرس کنان، آهر آهما کُنرئے ساهگا پُجت. گوشئے
په آییا بهشتئے دروازگ پچ بوت. یِک برے وه شمشتی که ادا چنا آتکگ،
پرچا که سرجمین رۆچئے جنگ و پرۆشگا پد، آ آنچو ژند ات گوشئے آییا
وتی هچ گون نیست. گون درچکئے تکه دئیگا، آیئے چم بند بوتنت. یِک
وهده که آیئے چم پچ بوتنت، انسرتگین شپ و جنگلئے تهاریا سیهمارے
آیئے ارواهئے بندان راه دات. یکبرے پدا آییا گون وت جیڑت که ”من ادا

زی سُهبا من یِک لَچے دَه کلدارا زُرت و دیم په کنديا رثوان بوتان. من شَرِبا
سما کرت که مهلوک منا هورت هورتا چارگا انت. گوشے زانا منا گوشگا
انت که انگت بوان گیشتر.

وهده من کنديا سر بوتان یِک رنده منی چم په ناکو تنگهيا شانک گپنت
بله دور دورا هم آییئے گواه نیستات. البت، لشکری سپاهیگ کنديئے نَزِیگا
زمینا ماپ کنان و تمبو مِک کنان اتنت بله چه اِشان بیسما، من دیم په وتی
روزیگا شُتان.

مروچی من مردمانی بازین مِنت و لئیلایا پد گون همه مانزمانیا چه تانها یله
کنگ بوتان که آندگا هچبر کنديا کرکینکے چنگا نرثوان. چه تانها آیگا پد،
من جُپتا بازارا آنکان که چیزے بگران و بوران. دو روچ ات گُرنک اتان.

وهده من بازارا سر بوتان، منی چم و تسرا کرکینکی سیئے دُگانے نیمگا
شانک گپنت، ته آییئے دُگانے دیم دو لشکری موئل چه کرکینکا چکار،
اوشتاتگات.

چاپ و شنگ: بهار، گوس (2003). کرکینک. بچار چیرنپیس 181.

پادان شُتگ که یِکٔئے گِسا رَزانی مُشتگَات و منا کُمکِی داتگَات. من
 وت هئیران اَتان که نون جے بکنان. هدايا وت رهم کرت. بيشک، هدا
 رَوَزبگِرسان اِنْت، بابلو. آيا باريِن چه کجا يَک مردے اُورتگ که کوهنِين
 آسِن، کوهنِين چَمپِل و لَبَر، کَلَنَدِی و کرکينک په بها زوريت. پميشکا من په
 وتا لچے گوپَتگ و هَمک سَهَب کايان تان بيگَاها دَهے بيستے مَن کرکينک
 چنان که منا بيستے کَلدار رَسيت که يَک يِلِيا نان و پيمَاز بِنْت. ”

”دَهے بيستے مَن کرکينک بيست کَلدار؟“ من هئیران مَتنان. باپاري هم
 شَرين نائايے.

”من چَيے، بابلو! يَک مَن دو سِير و نيم اِنْت. هدايا هم چُونِين وهدے اُورتگ
 که په بَيَايِئے نان و پيمَازا بيست کَلدار هم کَم اِنْت.“ ناکوئے دپ گِيا اَت و
 دست تيزيا کارا اَتنت. آ يَکُوِي دَبِندين کرکينکان چنان و لَچا کنان اَت. ما
 تان دِيرا هَمے هشتاد ساليگين مردِئے گُشادکاري ديست و پدا ناکوِارا
 ”اَلَاهِئے اَمان“ گوشت و دِیما شُئِن.

و پَرين ساليبا پَد وهدے من وتي وانگ در بُرت و په سرکاري نئوکريا کيچ،
 شال، کراچی و اسلام آبادا مختلفين کارگِسان سَگ جَنگ و گُريگ اِشکيل
 کنگا پد گُون ناکامين دِلِيا لُوگا واتر کرت. هئیران اتان که چه کار بکنان.
 نئوکري په ما گريبان چَو اِنجيرئے پُلَا اَت و مئے شَهرا کارجاهئے نام و نِشان
 نِيسَتَات و مني دُئولين واندِهين مردم په واندَها پعيم نئوتگَات. پميشکا
 پرندوشیگين بازين بيچار و پگران مني هئيال ناکو تنگهيئے نيمگا بُرت.

من مُپتا ناکوئے سرا شک کرت و آییئے لوگی و جنگ زا و بد دانتت. من
پشومانیہ گہ بوارتین. منی ہئیال پہ ناکوئے پیرین لنگین زال و دوین نیازیین
جنگان شت کہ آیانی رۆزیئے کتوک زالمان وتی ہرجان جنگات.

نون من اے وہ زانت کہ من پرچا بند کنگ بوتگان بلہ اے گیا منی سر پر
نبیگا ات کہ اناگھا کرکینکئے تھا کجام شری اتک کہ آییئے جنگ چہ ہونا
زیات ہتاواری انت.

زی منی کرکینک چنگئے اٹولی رۆچ ات بلہ ناکو تنگہیا دیر ات کہ ہمے
دندایا ات. منایات انت کہ سالے ساری من گون لہتین سنگتا کندیئے ندارگا
اتکان، تہ اٹولی رندا ناکو، کرکینکئے چنگ و مچ کنگا دیست، ہیران بوتان
چنا کہ ادا ہچر کسا کرکینکے نچتگ و مچ نکرتگ.

سدان سالا اے کرکینک انچو کنڈیا سہرچکین ریئکئے سرا کپوک اتنت. کسا
بوچیئے جست نکرتگ اتنت. ہٹو، برے برے گوندوان چتگ و وتمانوتا
میژینتگ و پروشتگ اتنت.

من پہ وتی ہیرانیئے دور کنگا چہ ناکوا جست کرت.

”بابلو! لاپئے سوک انت، لاپئے.“

ناکوا یک کترہے وتی چم چست کرتنت و منا چارت و وتی دستی لاپا جت.
”من پیرین مردے آن، کار و دندا من کرت نکنان. تتو وہ زائے منی گسا
مردین زہگ، ہدائے گنج انت، کس نیست. دوین نیازی انت کہ اے، پہ کارا
دگرئے گسا دیم دئیگا منا دل نبت. دنیا ہراب انت. تہی ترو ہم نون چہ

”هَچِي نگوشتگ. آ بيچارگ سُهِي...“ سپاهيگئے گپ پدا کپِي بوت. منا نون گوشتے زانا گنوکيا گيت. ”ناکوا هِچ نگوشتگ. آ بيچارگ سُهِي...“ اے دراهين لہز پھ من چاچ اُنت.

همے سپاهيگ پدا مني نزيگا گوشت بله دُنا کسے اوشتاتگ اُت زانا که مني پُول کنگئے ديچا آيا هِچ نگوشت و بيتئواريا گوشت. نون مني جائے پُت پاد آتگ اُنت. من کوليئے سيمبندين دروازگا لچتگ و اوشتاتگ اُتان و همے سيم مھريا داشتگ اُنت. وداريگ اُتان که سپاهيگ بيئيت و منا سرجمين هالا بدنت. سپاهيگئے سئيين دانکان منا اے وھ سما دات که ناکوا مني آرزي ندانگ. البت، ناکو بيچارگ سُهِي... اے دانکان منا بيچاريا دئور دات.

سپاهيگ نييايگا اُت. ناکو بيچارگ سُهِي مُرتگ؟ ناکو بيچارگ سُهِي چو منيگا بنديگ کنگ بوتگ؟ ناکو بيچارگ سُهِي... من بيچارا اُتان که همے سپاهيگ پدا گوشت بله گوشتے اے پدي پھ موه اُت. ”ناکوا بيچارگ سُهِي... چے بوتگ؟“ من زوت زوتًا پُول کُرت.

”لشکري سپاهيگان تيرباران کرتگ و کشتگ،“ سپاهيگا درائنت.

”چے...؟“ مني دل اير مُرت.

”هئو، ناکو کرکينکئے چنگئے جُرمًا تيرباران کنگ بوتگ،“ سپاهيگا منا هال دات و ديما شت، بله مني دلا گوشت که ائون زمينئے دپ پچ بيت و من اير برئوان.

نون دومی روچئے دہ بج ات. من زیکین اتان کہ گزنگ و تزنگ و بیواب
 اتان و گوشے زانا کسا اے گپئے سما نیستات کہ مان اے کولیا هونیکے
 بند انت.

اناکت، تانها یک سپاهیگے منی دیم گوست. منی چمان دو روک آورت.
 من نوکی دلمانگ اتان کہ چه اشیا چیرے پول بکنان کہ اشیا وتی راستین
 دستے دو موردانگ وتی لثنانی سرا داشت و منا بیتوار بیگا کتی کرت.
 من اے سپاهیگ پجاه آورت و آیا منا هم شریا زانتگات. همه سپاهیگ
 دومی رندا پدا وتی بدئے کلاشنکوپا چندینانا منی کولیئے دپا نزیکترا گوست
 و په هلوت درآینتی: ”بابل! شگرا بگر هدا یا تئی سرا رهم کرتگ. انون
 کلاکے بیت ناکو تنگهی...”

آیئے گپ پیلہ نبوت و آ دیم شت. نون گوشے زانا منا تکانسریا زرت.
 چش نه انت کہ ناکو تنگهی منی آری داتگ؟ من ناکوئے روزیگئے سرا اُرش
 آورتگات؟ هتمن ناکو تنگهی بدماشی کرتگ.

من نون په ناکوا چه زهرا گوات گپتگ اتان و آیئے پیرین زال و نیازیین جنگانا
 لهتین کشتگین زا و بد دات. کنديا کرکینک همینکدر باز ات کہ من و ناکو
 تنگهی سالانی سال بچتین، نکنتگات. ناکوا مپتا منا چو کریاب کنایتنگ،
 ناکوا هدا انچو کریاب بکنات.

من نون ناکوئے سرا نرندگا اتان کہ همه سپاهیگ پدا منی نزیگا گوست.
 ”چه گوشتگ ناکو تنگهی؟“ من زوت زوتا پول کرت. منی آیشگ گرچک
 ترتگات.

هئو، يڪ پرڪي هستانت كه من كسانيا مان اے كنديا په تر و گردا، په سئيل و سئوادا آتگ اتان و مروچي په رۆزبگئے شوهازا. بوت كنت كه چشين بيھتيرين رۆزبگ مهربانين سرڪارے بيشري بيت؟ اے گپ كه يڪ چارده جُمائت وانتگين مردمے كندی په كندی گردیت و كركينك چنت و چار گبر كمانيت، په مئے ملڪئے نيڪين سرڪارا شرين گپے نه ات. پميشكا سرڪارے لشكري سپاهيگان منا اے مزين هتائے سزا داتگ؟

دلا بيچارن كُرت كه كسے مني كوليئے نزيكا كثيت، جُستے گراني كه مني هتا چے ات كه منا ادا آرگ و بند كنگ بوتگ و من نان كد اے كوليئے باھوت بان؟ بله كس مني نزيكا نئيياگا ات. من چو هونيگا ايوكا همے كوليا بند اتان. هُدا بزانت پرچا مني دلا يڪ ترسے چست بوت كه مني چم وتي مئيللا دست و پاداني نيمگا شانك گپنت تہ منا چشين سلين هئوپيا هم گور نجتگ ات كه چه آيئے ترسا كس مني نزيكا مئييت، ايبد گريبيئے هئوپيا.

من اے كهريں شپ مان تانها چون گوازينت، مني دلئے بِن زانت. يڪ نيمگے مني جندئے گند و گسّر مان كوليئے كُنڊيا اير اتنت و دومي نيمگا مكسك و پريان منا انچش مان بستگ ات كه چه بگوشان. لشكري سپاهيگان منا اينكس تكانسري ندادگ ات كه اے مكسك و پريان داتگ ات. آيان منا جتگ و توسينتگ ات بله اشان منا په سُد و سما كريب كرتگ ات. همے كوليئے تها يڪ گندلے چه من ساري اير ات. هُدا بزانت كجام بزكارئيگ ات. اشيئے نديگين بوا سر گوات داتگ ات بله چه مكسك و پرياني تكانسريا من برے برے همے گندل پر دات و برے برے كوليئے تها چو جلكا چكرتان.

کرکینک

گئوس بہار

تان اے وھدی من دھے کرکینک نچتگآت کہ منا لشکری درتسا پوشتگین
چار سپاہیگا مان رُیت. یکٹیا منی بدئے لچ چنڈت و ھمے دھین کرکینک
زمینا ریتکت. من پھک بہ منتان کہ اِشان چے بگوشان کہ توپکی کُنداکیا
منی بدّا تئوار کرت و زمینا نرّ آتکان. پدا ھر چارین سپاہیگان منا گون مُشت
و لگت، کُنداک و نلان تان ھما وھدا مان بندان کُرت کہ من تُستان.

وھدے من سُد کرت تہ من تانھا کولیئے تھا کپتگان. پہ من نہ شرین پشکے
سر آتکگ و نہ کہ گھین شلوارے. منی دستئے پاسگو و پادئے چئوٹ ھدایی
مال بوتگآنت. من بیچاریا کپتان کہ گون من چُش پرچا بوت. منی گناہ چے
آت؟ بلہ منی سر ھچ چیزا پر نبئیگا آت.

کرکینک وہ چُشین چیزے نہآت کہ اِشیئے چنگ یک انچین بلاھین جرمے
بیت کہ منی دُئولین مردمے جَنگ و تانھا بند کنگ بیت و نہ کہ اے کندی
چُشین کنديے آت کہ ادا آیک پہ لشکری سپاہیگان دگہ تھروزی گپے بیت.
مئے مھلوکئے کسان سالی و مزن اُمری دوین مان اے کنديا گوستگآنت.

دومی شپا ما پیشیئے انتزار کُرت، بلہ پیشی نئیاتک. سئی می و چار می شپئے
انتزارا ہم پیشی نئیاتک. پیشیئے دَرک نبوت کہ تئو مُرتئے یا زندگ بوتئے.

چاپ و شنگ: آسای، کیچ، دسبر 1992. بچار چیرنیس 203.

و من دیست که اے پیرین پندوکے ات گون لٹا، لٹ و بند کنان تان مئے
 دروازگا وتا رسیئتگ آتی، نون چه آیئے دمئے تتوار و هیسکگا مالوم بوت
 که آچه دورا آیگا ات. آیئے اسپیتین ریش و کمزوریئے گندگا منا رهم آتک
 و من آتکان و هر چنکس نان ایر ات، من پیرکوئے بگلا دانتت. پیرین مرد
 سک وش بوت و لٹ و بند کنان رها دگ بوت.

من آتکان و تان اے وهدی کوئیئے تھا نیشنگ اتان که پیشیئے تتوار بوت بله
 مروچی دراهین نان من پیرکوآرا دانتت و یک گزنکین بنی آدمیا نان دئیگئے
 وهدا منا یات نیاتک که گزنکین سهدارے هم کثیت.

من هئیران بوتان که چون کنان؟ بله نانئے یک باکوے هم نمئتگ ات. پمیشکا
 من و منی جنین وت ناأمیت بوتین. پیشیئے میاؤن میاؤنئے دیما، ما شرمندگ
 آتین که انشیی آیا نان نرسیت، پمیشکا ما چه وتی نان ورگئے کوٹیا دومی
 کوئیئے تھا شتین و پیشی په میاؤن میاؤن کنگا اشت که تان دیرا پیشیا میاؤن
 میاؤن کرت و منی گوشانی تھا آیئے تتوار آیان بوت. منا سک رهم آتک
 که اے سهدار مروچی گزنک منت.

ارمان که پیشی منی زبانا پوه بیوتین، من آیا گوشنگ ات که مروچی نان په
 تئو نمئتگ، باندا شپا په تئو زلور نان کلین. مروچی تئی بهر یک نادراه و
 پیرین انسانیا برتگ که آهم تئی ورا گزنک ات.

بله پیشی میاؤن میاؤن کنان تان دیرا روشندانان اوشتوک بوت و وهدے ناأمیت
 بوت، من دیست آیئے شراب کنگئے تتوار براندھا بوت. ”بزان آ ناأمیت
 رئوگا ات،“ من هئپال کرت.

آئیے سبیل کنگا پد گون وتی جنینا گوشت: ”تعو نرائے گژن چونین چیرے۔
گژنا چہ پیشیئے دلا جُست کن۔“

”بہتاوری کنئے گژا برئو بدئے ای، من ترا نداران۔“ منی جنینا چہ منی ہبران
بزگ بوت، آییہ منا اجازت دات کہ من پہ پیشیا چنڈے نان بشانان۔ و وھدے
من نائے ٹکر براندھئے سرا شانتنت، پیشیا سٹان و کپان ٹکر زرت و وارنت۔
چہ رھادگ بھیکا پیش آیک وار دوارگ روشندانئے سرا آتک و یک میاؤنے
جتی و رھادگ بوت۔ پیشئے ہمے شرارتئے سرا من گون وتی جنینا گوشت:
”سبیل کن، تعو گون اے سہدارا اینکس مزین نیکیے کرت، نون آتبی متتا
گرگا انت۔“

دوارگ ہر شپ پیشی آتک، چہ مئے گسا سیرلاپ بوت و شت۔ نون مئے
چندا آئیے آیکئے انتزار ات کہ برے برے آدیرا آتک، بلہ آئیے نائے بہر
ما اشت و وھدے آئیے میاؤنئے تعوار بوت، ما نائے ٹکر براندھا شانتنت۔

یک شپے ما نان وارت و ہلاس کُرت، پیشی نیاتک۔ ما زانت برے برے
آدیر کنت۔ گژا ما آئیے انتزارا نشتین و دم پہ ساہت مئے چم روشندانئے
نیمگا برز بوتنت کہ نون ما آئیے زڑوکیں چمان گندین کہ دمیا گڈ آ کیت،
بلہ نان اے وھدی آدرا نہات۔ دوار مئے مکائے ہیلیئے دروازگ کسینا جت
و من پاد آتکان دروازگ بوتک۔ سڑکئے بجلیئے رزناپیئے تھا من یک
پندوکے وتی ہیلیئے دروازگئے دپا اوشتوک دیست کہ گون منی گندگا
گوشتی: ”واجہ! من دو روچ انت کہ گژنگ آن۔ اگن نائے باکؤے هست،
مہربانی بکن۔۔۔“

بله منی جنینا منی گپ نمئت. من نرانان آيا چه پيشي رنگا هم چينا بد
آتك كه آيا منا هم نه اشت كه په آيا لنگه نان شانان؟

بله وهده كه پيشي پدمان پدم مئ نائے ورگئے وهدا روشندانا مياون مياون
كنان بوت، من وتي جنين گوشت كه من اے سهدارئے اے نااميتيا سگت
نكنان، من په اشيا نائے كپے شانان كه بل سهدار سيرلاپ بيت.

اكن هيلاك بوت و هر روچ آتك، اے چيز شرتر بيت. پرچا كه من زانت كه
مئ گسئے تها مشك هم باز انت، اكن پيشي لاهو بوت، مشكاني هير
نمائيت. بله وهده من نائے، كپے بورينت كه په پيشيا شاناني، مني جنينا
مني دست داشت و گوشت: ”گمي كن، منا چه آيئے مياون مياونان بد كئيت
و تئو زورئے آيا نان دئے. من ترا نيلان. هدا بجنت اشيا كه هر شپ مئ
نانا زهر كنت و كئيت روشندانا وتي بوزا اير كنت... و دوارگ تئي زهمدلي
بنا بيت و تئو هر شپ وتي نائے ورگا نرائے و پيشي مياون مياونان گوش
دارے. من ترا نيلان، بل گمي كن.“ آيا وتي دست گواتے تها په پيشيا
شانت كه ”دور بئے، مردارا“

بله پيشي تان اے وهدي بزگ و لاچار لاچار روشندانے سرا مياون مياون
كنان مئ مرد و جنينے جيزها سئيل كنان و گوش داران ات و يكدمے،
وهده آيا منا ديست كه من پاد آتكان، آيا چپ كرت. بلكين آيا اُميت
بوت كه من آيا نائے دئيجا آن... بله دوارگ وهده مني جنينا مني دست
داشت، آيدا نااميت بوت كه په آيا نان دئيك و ندئيكئے سراتان اے وهدي
جيزه ات. نون آيا وتي سكين سكين مياون مياون دوارگ بنا كرت. من

پیشی و پیرکو

منیر احمد بادینی

لہتین وھد نگوستگ ات کہ مئے نوکین کربھی مکائے تھا یک پیشیے گون
بیدلت۔ او اے چش بوت کہ ہر شپ وھدے ما پہ شامے نائے ورگا نشتین،
برانڈھئے بُرزا چہ کوئیے روشندانا پیشیے میاؤن میاؤنئے تئوار آتک۔
گزنکین پیشیے ات کہ گون نائے بوا چہ نادرستین گسیا آتک، برانڈھئے
سرا سراپ کنان مئے کوئیے جالیدارین روشندانا میاؤن کنان وتی سری ایر
کرت کہ آییے چم چو چراگا لگنت و آییہ، وتی بروتان سربنان سکین میاؤن
میاؤن کُرت و پدا وھدے آ چہ مئے نیمگا ناُمیت بوت کہ ما آییہ ہڈ و نانے
لُنکھے ندیین، آ میاؤن میاؤن کنان پہ وتی نادرستین گسا رھاگ بوت۔
بلکین آ بَرگ چہ ادا ہم ناُمیت ات۔

انچا من لوٹت کہ پہ آییہ نائے کپ و چنڈے بشانان، بلہ منی جینا گوشت کہ
نانی مدے، دوارگ ہیلاک بیت، ہروھد کثیت۔ من وتی جینئے رازی کنگے
کوشست کُرت کہ بدبھت گزنکین پیشیے، ما کہ نان ورین آییہ بؤ زوریت و آ
مئے روشندانان کثیت و چم داریت و میاؤن کنان اُمیت و ناُمیت پدا رتوت۔۔۔
چہ پرکے کپیت اگن من پہ آییہ کبے نان نارشتے تھا چرپ بکنان، بشانان؟

انسان و آئیئے چاگرد

مرۆچی دایالسیسا ساری اے مردما پہ مہر آئیے نیمگا چارت و پہ و شپن تینا
سلامی دات و گوندوئے ہالی جست کرت. داکتر و کمالا وس کرت کہ
پیرزال بس بکنت، بلہ ...

دراجین ساہتے گوستگات. کمالا تان اے و ہدی واتر نکرتگات و نہ کہ
دگہ مردمے و کس و وارے آتکگات. پمیشکا مردگ انگت ایر ات.
پیرزالے ہیسکارگانی تنوار برجم ات. واردئے تھا مشینے گر گر بند
بوتگات. پیپ یک کر بوتگ اتنت. واردئے گریے تنوار یدئول ات و کمالے
اورتگین آسمی پل پنکائے گواتا دور شنگ و شانگ کرتگ اتنت.

چاپ و شنگ: شریپ، ہنیپ (2014). تیر/ندسک. بچار چیرنیس 155.

پُلانی رمان تان کَمے دیرا راہ گپت و پدا اَسْمی پُلانی هئور بندات بوت و آیا
مارت کہ ساه کشگ پہ آیا گرانتر بئیان انت و آساہ کشگئے گرانین ساهتانی
شکار بوت. بلہ پُل ات کہ رچگا انت، ساه ات کہ مان گیشنگات.

دایالِیسئے مِشین گَر گَر کنگا ات. وارڈئے گریئے ٹک ٹک وڈتگات. پَنکایا
وتی پَرگ تیزتر کرتگانت. همے کوکارانی تها نرس و وارڈئے بچگانی تیج
و تاگ هور کپتگات. داکترئے پیشانیئے هیڈ و کرچکین دیم آییئے چمانی
دیما مُجان گپت. مُج ات کہ بلاهے ات، گُبار ات کہ دیهے ات و پدا اناگت
داکترآ آکسیجن ماسک آییئے دپا دات، آکسیجن سلنڈر اِسٹارٹ بوت، بلہ
آییئے دلئے دریکگ بند بوتگانت. آییئے چمانی کوس هما جاگها
اؤشتنگانت. چمئے اُمر کُتنگات. آیا چہ دنیا سیر کرتگات.

داکترآ گون ناکامین دیمیا وتی مردم چارنت، سَجھینانی لُٹ هُشک انت.
داکترآ کمالئے کوپگئے سرا دست ایر کرت. کمالئے چم نمب انت، کمالئے
وتسرین دژمن مرت بلہ کمالئے چمی اَسیگ کرتنت. آیا هسئینئے پچین
چم بند کرتنت. چل و ششین سالانی وابئے کندیلی کُشت، چادری زرت و
هسئینئے دیما پری دات.

اے ندارگ کہ کشئے نپادئے سرا وبتگین گونڈوئے پیرزالین همراها دیست،
گوا زار زارا گریوگا لگت. آییئے گندگا گونڈوا هم دپ پیچ لگوشت. کمال،
داکتر و آییئے اِسٹاف هئیران بوتنت. آیان نزانت کہ اے پیرزال چیا گریوگا
انت، هسئینا چون پجَاه کاریت؟ و ادا پیرزالا هسے گپ سک گیر آیکا ات کہ

آئیے دلا کمالے تئوار دورا، چہ دیوالے ہما کپا پیداک ات و پدا آیا انچو
 گمان بوت کہ اے تئوار مردمانی کوکارے تھا ایر رٹوگا ات، مینا کپگا ات.
 آیا بارین چونکا کمالارا گوشت: ”من تئی تئوارا اشکنگا نہ آن.“ کمالا وتی
 تئوار برزتر کرت بلہ ہسینا سَما بییگا ات و پدا آ دوارگ واب کیت.

نون آیا یَک برے پدا وابے دیست. آیا بیبی مریم و پریشنگ دیستنت. بیبی
 مریم ہما رنگا ات، بلہ پریشنگ نون پیر بوتگا ات. امری کساس
 46 سال ات، بلہ ہسینے پیما پیرے ہرجان بوتگا ات. ہسینا بچکندت.
 کمالی وتی زھنے دمک و کوٹیان شوہاز کنگے جُھد کرت بلہ بیسوب
 بوت. دمک تھار اتنت و لوگانی دروازگ بند اتنت. اشیا پیسر کہ آیا وتی
 چرتے مہری تاتکین، پریشنگ دیما کنزت. آئیے دسا لہتین نوک سرپتگین
 آسمی پُل اتنت. پریشنگا پُل کشے ٹیلے سرا ایر کرتنت. پُلانی بو کوٹھے
 مجے تھا پہ ہسینا مستاکے ات. بو آئیے دل دم دات و پدا پریشنگ
 کُمک دیمترا آتک. آئیے نپادے سرا نشت. آئیے مودی سمارنتت. دی
 پھک کرت. لیتاری ساپ کرتنت و دستی زرت، وتی دستانی دلا کرت و
 سپنگا داشتی. ہسینا چم چست کرتنت تہ دیستی آئیے پادونا اوشتاتگین
 بیبی مریمے چمان آپ در آیکا ات و پریشنگا وتی سر جھل جتگا ات. آئیے
 دراجین مود کوپگان ایر اتنت و بانزل جھل کپتگا اتنت. مؤمے بالو آپ بییگا
 اتنت و کرپاسے پُل آس گرگا اتنت. بلہ کاپورے بو مست بیان ات، گبار و
 دنز و دان ات و سرجمین 46 سالے تھا اے ائولی واب ات کہ پہ دل و ستک
 ہسینا مردمیے تلب بوت. آیا بیتئواربا مہرے آواز دات، بلہ آواز آسمی

آیا گون کمالا گوشت لوتت کہ تتو کمالا دروگ بستگ و منا گوشتگ کہ
تتو لوارسے ائے، تتو وتگرین دنیاے جوڑبتگ، ترا بیبی مریما یلہ داتگ،
پریشنگ تئی برات نہ انت، ترا بیہیالی کرتگ. تتو منی لوگا کوکار کرت،
منا گنوکے گوشت، وابانی دنیاے گوریئے نام دات و من، من ہیچ نگوشت،
پیسگ نکرت. منی وابان منا یلہ داتگات. منی کرا شاهد و گواہے
نیستات کہ من بیاورتین. منی شوہازئے در بند بوتگ انت. بلہ مروچی...
مروچی منا پدا بشارت بیگا انت کہ منا پریشنگانی امر گون انت. من
ملائکنانی شہرئے گدی سہدار آن کہ پہ ردی زمینا آتکگان. آس منی چمئے
رژن انت. من بلوٹان اے سجھین دنیا یا سوٹک کنان و تتو کمال کہ منی سرا
ہچر باورت نکرتگ، تئی دلا منی گپ گنوکی بوتگ انت. مروچی تئی دیما
کوکار کنان و گوشان کہ من چہ اے ہاکیین انسانان برزتر آن، من آسمانزادگے
آن. شما سجھا منی مہتاج ایت. منی سٹوبا زندمانئے کار و بار هست انت. من
مبان نہ تتو بئے، نہ داکتر و نہ کہ اے آرابین گر گر کنوکیں مشین بیت. من
آن کہ جمبر انت. من آن کہ دروشم انت...

کمالا دیست آ دایالسیس مشینئے نیمگا اشارھا انت و پدا چیزے گوشتگے
جھدا انت، گرا ہمے سرید بوت کہ ہسٹین منی دیرا آیکئے گلگا انت. کمالا
ہسٹینئے نام تنوار کرت و پدا اے گپی بنا کرت کہ منا کار بوتگ، دزگٹ
بوتگان، داکترئے ٹیلپونئے ہال منا دیرا رستگ، و پدا کمالا دگہ بازیں ازرے
پیش کرت.

آیبا زانت من اے شہرے بندیک آن، چہ اے شہرا دَن شت ہم نکنان. دَن
 وتی جاگھا، آکمالے ہسارا ہم یلہ کرٹ نکنت و آیبا اے ہم زانت کہ ہمک
 مردہ شامیا آیئے لوگے مردم پاتیا دراجکشر کنان آنت، و نون دو سال آت
 کہ آیئے لوگا چلے دارگا آنت بلہ چلے آت کہ دو سالا رٹوگا آت. بلہ آ اے
 کپا سرید نہ آت کہ کئے مرگی انت. آیبا وہ ہجا رٹوگی آت. چو مہیت کہ آ
 ہجا برٹوت و ادا کسے ساہ کشگا بند بکنت، آیئے وابانی رنغا.

آہمے گِلگا بیبی مریمے کزا کنگا آت. پُرین یازدہ سائے آیتکی و دلرنجیان
 زاهر کنگا آت و آنوکی پریشنگا جُست کنگی آت کہ کجا بوتگئے کہ مردمیا
 آیئے سردین پیشانیئے سرا دست اتر کرت. آیئے چم پچ بوتنت، دیستی کہ
 داکتر وارڈئے تر و تابا آتکگ. آیئے کش و کرئے مردم، وارڈئے دوین ہاوس
 جابر، نرس، رجسٹرار سجھا گون اتنت. داکتر آیبا جُست کنگا آت بلہ آیئے
 گوشان تنوار نرسکا آت و پدا آیئے دلا داکترا ہپتاد سرگ پر آت. آیبا
 داکترے سرا سک بد آیگا آت. یازدہ سالا رند آنککین واب داکتر و آیئے
 مردمان وتی ہرجان جتگا آت. آیبا وتی چم پدا بند کرتنت. آ وتی وابئے
 شوہازا در آتکگ آت، بلہ واب مُجان گار بیوکیں سڑکئے پیما بیگواہ آت.
 آیبا وابی پدے ہم ندیست و پہ نادلکشی وتی نیموابین چمی کلھے پچ کرتنت.
 داکتر انگت آیئے سَرونا اؤشتانگا آت. وارڈئے بچک آیئے ہونے پشارا
 تپاسکا آت و نرسا ہسٹری شیٹ گون آت و نبشتھا اڑتگا آت. آیبا وتی
 پچارو کے دیست. کمال آیئے نپادئے سرا نشتگا آت.

کمالا مُدام آیارا لوگا آيگئے سَلَاہَ جت و چاہے وارِنت و چہ کلِینکا رُکست
کرت. بلہ مردم گواہ اُنتت کہ وهدے آ راها شت گُرا گُراں اُت، چو کہ
مردیا جنازہئے تہتے سرے کوپگا ببیت و اے دگہ بھر زمینا گُراں ببیت.

آیئے لوگئے مردمان دگہ تماشاے دیست. آ تہتے سرا اُنچو ویت، گوشے
آیئے کشا نُتکے ویتگ و آ دلوارج اُنت کہ وائے تہا لگنی مدیان و
مَکُشانی. آیئے شپ سَجھا پہ ازابی گوستنت و پدا آیا شپانی بیوابیئے ٹیکی
رَسِت. وایا آیئے چمانی دَس بیہیال کرتگ اُت و ہمے ساہت و سالانی تہا
آیئے مردمان آ شُمشتگ اُت. بیبی مَریم و پریشنگ چہ آیا بیہیال
بوتگ اُنتت، نہ بیبی مَریمے کُلو اُتک، نہ پریشنگے دَرک ہست اُت. نیمروچ
اُنتت کہ آس اُنتت، شپ اُنتت کہ برپ اُنتت.

آیا بازیں ماہیا ودار کرت، زور واپ گندگئے جہد کرت، کاگد و کراچئے
نیت بست، بلہ ہیچ پہ ہیچ. نون وہ آ گنتر دلوارج بوت و پدا آیئے دلا ہجا
رٹوگئے نیت بست. آیا کُلکے گپت و زرئے چنگ و ایر کنگ بندات کرت.
بلہ آیا وتی لوگئے ہیچ مردم ہال ہم ندات و پدا آ اُت، دایا لیسے مشین
اُت و پُربن یازدہ سائے کورین کشک اُت.

کمال و نیرالوجیئے داکتر کہ دُچار کپنتت، اے گپے سرا اَلَم جیڑتش کہ آ کجام
چیڑ اُنت کہ اِشیا زندگی دارگا اُنت. دگہ، مردم دو سالا رند چہ دایا لیسا بیزار
بنت و مرکا آرزانتہر سرید بنت، بلہ اِشیارا گوشے سال کُشگئے ہمالی
رَسِتگ اُت و دومی نیمگا، ہجا رٹوگئے اُمیت روچ پہ روچ توانگرتر بئیان اُت.

هسپتالائے مچيا روچئے سرا اوشتات بله کمالی تئوار پر نجت. اسلا آ و کمال
جن و گندا کو جوڑ بوتگاننت و پدا آيا کمال پکار هم نه ات. آيئے وaban
آهچبر هم تنها نکرت و آيا اے گمان هم نبوت که منا مردميئے هاجت انت.
و چه وتی تروزاتکا بيئيهئے پرشگا پدا، آيا وتی وabanی مانا چه کسا نلوئت
و وتی وabanی دنيايے باهوٹ بوت.

بله موسم مدام ساچان نييت. جمبر مدام رهمت نبت. 35 سالئے يک
بيگاهينا، آ وتی کتابانی ريزيا دکه دئيان، لوگا آيگا ات که آيئے کما دردے
چست بوت. اشکر انت که تچگا انت و پدا هسپتالائے هلاس نبئيوکين سپر
بندات بوت و آبيوس بوت که په کمالا دست شهر بدنت، دنيايی مردمانی
مهتاج بييت. دگه، تان يازده سالا کجام سيول هسپتالائے مردما آ ميئا
دايالسيس کرتگات، اگن نيرالوجيئے داکتر، کمالئے سنگت مبيوتين. تئو
گوشت کنئے که اگن آ کمالئے تروزاتک مبيوتين، اسکولئے هدماسترا آيئے
نام انچو کشتگات که تپريئے گنثيا تئوار کُرت و آپشت کپت.

بله آيا مرک مدام وتی کشا واپينت. آيئے دلا من دو مردم آن. دوين سُهبا
ماهله پاد کابنت، چاه ورننت و کارا سر گرننت. آيا کم کما ونارا گران گران
مارت. مدام گون کمالا گوشتی که منا جوئے بدّا انت و منی کوپگ جهل
رئوان انت و زور جواب دئيگا انت. آيا دم په ساهت گِلگ کرت که کَشئے
هچ مردم منا کوپگ دئيگا تئيار نه انت.

بلہ آ اے گپئے سرا سَک ہئیران اَت کہ پریشَتگئے اُمر ہمودا 35 سالے سرا
اُشتاتگ، نہ کُمک سُرگا اے کپ، نہ پُہلا آ دیم۔ آ ہما دُتول اَت کہ 11
سالا ساری اَت۔ آہیا ہوش اَت کہ من و پریشَتگ یکین و ہدا رُستگین۔ ہُمک
واہا دوینان کہ ڈیک وارتگ، آہانی شُور، پَدیانک و گوازی یَک بوتگ اَت۔

آہان گوندُویا بگر تان 35 سالا نیم اُمرے سپر جتگ اَت۔ دوین یکین اُمر
اُنت، پمیشکا آہیا مدام مارت کہ پریشَتگ منی دومی برات اُنت کہ بیہی
مَریمے کُرا اُنت، بلہ نیمروچی گرمین ساهتان منی شوہازا در کثیت۔ پل
نُرے آپریشَتگئے ہمرنگ نہ اَت، بلہ پدا ہم اے گپئے سرا سَدک اَت کہ منا
آسمانی اُمرے دئیگ بوتگ و دنیایا راہ دئیگ بوتگان۔ آپریشَتگ زادگے، چہ
آسا جوڑ بوتگ و اے دنیائے ہاکین مردم ہیچ نہ اُنت۔ آ شَرتر اُنت۔ سَجھین
جمبرزادگ اُنت۔ آ، چہ سَجھین نگاہ و دزجیان بُرتر اُنت و آہیا مدام ہمے
مارت۔۔۔ و آچہ سَجھین انسانان شَرتر اَت، بلہ۔۔۔

بلہ آسلا چو نہ اَت۔ آہیے سَجھین اُمر ریڑے سرا کتاب بہا کنگا گوستگ اَت
و کمالا مدام آہیارا ہمے سرید کرت کہ تئو دروگ بندے۔ ریڑے سرا کتاب
بہا کنگ تئیی بہت اُنت۔ پہ مردمان چم رُمبُزنگ تئیی تَلب اُنت۔ تئو آسلا
کتاب بہا کنگا، وت ہم بہا بوتگئے، بلہ ترا باور نبیت۔ تئو اے گپئے مَنگا
تئیار نہ اے، پمیشکا تئو وتی دُنیائے جوڑ کرتگ، وتگرین دُنیائے۔

آ مدام گون کمالا اُرت۔ آہیا گون کمالا دُچار کپگ ہچبر وش نبوت۔ کمالے
لوگئے رٹوگ وتی جاگہا، آ کمالے کلِیکئے نَزیکا ہم نگوست۔ آہیے لوگا
ہرکس بیمار بوتین، ہر دُتولین نادراہییا بگپتین، آ دو دو گنٹہ سیول

بيبي مريم مدامين دٿولا ڇه پرڻشتگا گامے ڊيما اوشتانگات، بے ٿرگ و
تتوار. آبيئے موداني سرا ماهکان اير رتگات و چمان دراجين منزئے سپر
انگت اير ات. آيا بيبي مريمئے چم دلا نڪش کرتگانئت. ڇه بيبي مريمئے
اسپيتين گدان رُون بلگا ات. آيا انچو گمان بوت كه بيبي مريم ڪرياسئے پلان
و مومئے بالوان هسار ڪرتگ، و وارڙئے تها ڪاپورئے بو هم اتار ات. آيا
ديست بيبي مريمئے چم مني داياليسئے مشينا سڪ ات. مشين گر گر ڪنگا
ات. آبيئے دستا جتگين پٺپ ساھ ڪشگا اتنت و هون همے پٺپاني ڪمڪا ڇه
مشينا گوزگ و ساپ بئيجا پد اے دگه پٺپاني ڪمڪا واتر ڪنگا ات. اے مشين
آبيئے گنگ اتنت و آهمشاني برڪتا وتي ڪنابے رٻڙيا تيلانڪ دئيگا ات.

آ دلمانگ ات كه روڇے نه روڇے هجا رٿوان و همودا وابه گندان. آسمانا
شينڪ بنت، گوات په تے بيت، برزين ڪوهاني ٻنا، ريڪستانے بنداتا، من،
آربي گد، اُشترئے مهار ڪنگ و وابه هلاسيا ساري... شپ ڪپگا پيسر من
ريڪستانا گوازينان و بيبي مريم هما ڪپا سر ڪنان و پدا چمگاني بٽزه،
رهمتاني ساھگ، شيرئے جو، انجير، تود، بله... بله آيا زانت كه هجئے
رٿوگ په آيا مزين ڪپے پرچا كه آبيئے دوين گنگان جواب داتگات و
آ داياليسئے مشينے سرا وتي زندگيے روچان هيله بلاه دڪه دئيگا ات. آيا
زانت كه منا هپتگے يڪ رندے اے مشينے ڊيما اَلَم هازر بئيگي انت و اے
گران و تهنين ساهت سگگي اتنت، بله وهدے كه آ مروچي په داياليسا
آتڪ، گرا آبيئے وهم و گمانا نه ات كه من وابه گندان.

بیبی مریم و پریشتگ

هنیپ شریپ

آییا باز دیران پد وایے دیستگآت، کساس یازده سالآ رند. وتی گڈی وایی هما وهدان دیستگآت که اُمری 35 سال آت و نون آ 46 سالی پیرمردے بوتگآت و مروچی نیرالوجی ڈیپارٹمنٹے نیادئے سرا وپتگآت که چمی نر بوتنت و وایے دیستی.

آییا دیست بیبی مریم و پریشتگ آیئے گوستے زهیرانی پئیمآ سہرا آنت. مچ، دَنز و گُبار پُشتا پُشت کپتگ آنت، تَبَد و لِوار و تَن آییا دیری ایر بُرتگ آنت و مروچی بَشی جمبرانی ساچانا پیشی ساہگ گوشے مُدتیئے ودارا پد آتکگ آنت. آییا دوین پجآہ آورتنت. آییا بلوتنین ہم دوینی شَمُشت نکرتگ آنت. آیئے 35 سائے وایے مَز دو آشناین و مہرمین چہرگ؛ بیبی مریم و پریشتگ که کسانیا بگر تان 35 سائے هُمک وایے پند آییا همیشانی نیمونا گوازینتگآت، مروچی یازده سائے ودارا پد وانر لوگا آتکگ آنت.

پُشتے نشتگین دھکان نَرِیگا آتک. ”واجه داکتر! پرٹوین. مئے بازار رستگ.“

داکتر سوٹکئیس دستان زُرت و گُون آیا گوشت: ”اے مردئے لوگی چُکئی دَرَدانِ انت، اِشانی بازارا داکتر نیست، پیست کیلومیتر دور آتکگ منی رندا، جھَد کنان کہ مَرک و زندئے اے جُنْگا زند بکَمّیت.“

چاپ و شنگ: شاد، شرپ (2020). سفرِ دم بُرتگین راہان. بچار
چیئر نیس 149.

زهر بنت. هُدا، آ مردمان نكشيت كه آياني زندا مكسدِ هست. من مَرَك
چه باز نَزِيكا ديستگ، هَمينچك نَزِيكا كه وتيگي و زندئِ جوش، چو مئوجا
چئول چنان بَنت. “

”تَو مَرَك چه من هم نَزِيكتر ديستگ، “ آيا هلوت كرت.

”متلب؟“ داکترَا لنککاني شَسْئِ سگریٹ چَنَدَت، پدا چارَت كه رَوَك نه انت،
آيئِ نيمگا شَهارتی.

”من وتی لوگی کُشتگ، “ آيا سگریٹ زُرت و رَوَك كرت، دراجين سوئِ
جتي. ”وتی لاپ پُرين جن، وتی دُوستيگين جن کُشتگ من. تَو مَرَك چه من
هم نَزِيكتر ديستگ، داکترَا؟“

”لاپ پُرين جين، پرچا... پرچا کُشتگ تَو؟“ داکترُئِ آوازا لرزگِ
مان اَت.

”آيئِ لاپئِ چُك منی نبوتگ.“

داکترَا په هَبکهي آيئِ نيمگا چارَت.

هميِ وهدا چه پُشت پُشتی سيئا دهکانا تَوار جت: ”اُستاد! بدار، مئِ جاگه
آتکگ.“

آيئِ دستا سگریٹ لرزت. پُر گُدانی سرا رَتکنت. ”داکترَا! مرئو، “ آيا هلوت
كرت. ”منا ترسيت.“

لوئین کہ بس پہ سلامتی منزلا سر بیت و مارا هچ بیت، پرچا کہ مئے تھا
مرکے بیم مدام چو هئورا گوارگا انت۔“

”من گوشت نہ، منا ترسگا نہ انت،“ آہا گشاد گشادا گوشت۔

”مرکے گورا هرکسا ترسیت، ترا ہم ترسگا انت، مردم کہ ترسے آماج بیت،
گرا گشاد گشادا گپ کنت، تئی وڑا،“ داکترا سگرے دوتانی دگہ چلے
یلہ دات کہ بسے تھا لاٹور وران بوت۔ ”مئے درستانی گورا زندگ بیگے
واہگ یک وڑا انت،“ کئے بیتوار بیگا پد داکترا درانت۔ ”اے ہمے ترس
انت کہ منا شیا بسے سپر ترسیت۔ منا انچو سما بیت کہ اینگر منی چم نز
بوتنت، آنگر بس چپی بیت، پمیشکا بسا منا یہ واب نیثیت، من زنانان تنو
چون ائے۔“

آہے دلا ہلے چست بوت۔ ”من وتی گوستا تنگان؟ زانگ نبیت۔ باندانیا
سر بان؟ زانگ نبیت۔ چو، چون بوت کنت؟“ بلہ هچی نگوشت۔

”یکے منا تھاریا سک ترسیت،“ داکترا گوشت۔ ”انون تھاری وہ بسا دن
انت،“ آہا گوشت۔ ”بسے تھا انچین دل آرامین رُزباے تالان انت کہ پہ
وابین مردمان ناتاہیری نیاربیت و آگھین مردمان تاهیر دنت۔“

داکترا دگہ سگرے در کرت، روک نکرت، بس لنگکانی شما داشت۔
”بنی آدمئے ترس بس یکے: آہے مرک۔ بلہ اے گپ هچ بستار نداریت کہ
مردم چون مریت۔ وئیلے آماجیا، دلے دریگئے بند بیگا، کئینسرے
نادراہیا، برے برے منا گمان بیت، ہما مردم مرنت کہ زندے بود و برکتا

گوشتے ھچ گپ جنگی نہ انت. آيا چہ آيئے کسانين سوٹکئيسا اندازه جت
کہ داکترے. کوچگانی داکتران گيشتر ھمے وژين سوٹکئيس گون ات.

داکترآ چہ کيسگا سگرئئے ڈبي کشت، يکئئے بُند ڈئا کرت و آيئے نيمگا
شہار دات. آيا زرت. دومي ای وت روک کرت.

”دمانے پيسر کہ ما ڈئا ھٿور و گواتے سرا آتين، منا گمان بوت، بني آدم
أبرمئے ديما مدام بيوس انت. “داکتر نرْمگپتارين مردمے ات. آيا داکترے
نيمگا چارت بلہ ھچي نگوشت. ”بني آدمئے يکے دوميا سِدگ و ھمگرنيچ
بيگئے تماشا ھم اجب انت. ما کہ بسا سوار نہ اتين، گُرا مئے وتي وتي
زندگی، وتي نسيمب انت، نون کہ بسا سوار بوتگين، مئے مَرک و زند يک
بوتگ انت. اگن اے بس چيليا بکپيت، ماشما درست مرين، بس ھراب بيت،
ماشما درست آزار بين. پھ وشي و سلامتي سر بيت، ماشما درست وتي
منزلا سر بين. نون مئے درستاني زندگی، نسيمب و ترس وت مانوت ھمگرنيچ
بوتگ انت.“

”منا ترسگا نہ انت، “آيا گشاد گشادا گوشت.

”من تھنا تھي گيا نہ آن، “داکترآ لُٹ گول کرتنت، سگرئئے دوتانی چلھے
يلہ دات. ”يک ھساينا بچارے چو نہ انت ھم. ما اے بسا سوار بين شر،
سوار ميين شر، مئے مَرک و زند مئے وتي مَرک و زند انت. اگن بس بکپيت،
لازم نہ انت ما درست بمرين. بوت کنت کسے ٲيگ بيت، بس آيئے دست
يا پادے بپرُشيت. چو ھم بوت کنت کسيئے پونزے مَبجيت. بلہ ما درست

چہ بسے کلونگ کلانگ و ریڈوئے تئوارا، ھئورے ترمپانی تئوار شربا
گوشان کپگا نہ آت، بلہ آیا زانت بسے پُشتا ترمپانی پد، بسے پدان کروچگا
بنت، ھمے گپا آیارا یک وڑے تاهیر دات.

شہر دور پُشت کپتگات، آییے تُرس و بیم ھم.

بسا داشت. آییے دل تُپ و ٹاپا لگت، بلہ سپاہیگانی بدلا دو مردم بسا سوار
بوت. یکنا اسپیتین گد گورا، چشمکے چما، کسانین سوٹکئیسے دستا آت،
دومیا آبریشمین دزمالے سرا ات. ذیل و دابا چو دھکان یا ساربانپا آت.

بسے کلینڈر آییے گورا آتک. ”بسا جاگہ نیست، اے مردم مجبور آت.
تئی کشا یکے کُمک ندیت.“

”من دو سیئے باڑو داتگ کہ کس منی کشا منندیت، منا وش نیبت.“

”ما، واجہ، نزیکا ایر کاین، تئی مہربانی بیت اگن دمانے واجہا جاگہ
بدئیے،“ کلینڈرے گپ جنگا پیسر دھکانا منت کرت.

آیا وتی بئیگ چہ سیئے سرا چست کرت و پادانی دیما ایر کرت. دھکان،
سیٹان گوازیبان، پُشت پُشتی سیٹا شت کہ ھمودا دمانے پیسر کلینڈر
نشتگات.

آییے کشا نشتگین، شرآزاین مردمے آت. بسے رنگ رنگین لیٹانی تھا
آییے دروشم زرد رنگ درا بوت. ھئورا آییے گد کَمے میستگاننت. کَمے
چارگا پد آیا بسے دریگا دُن تھاربا انچو ھئورے چارگے کوشست کرت

رئوت راہ و رئوت شپ

شرپ شاد

بَس جَمپ و جُولان لُڈان اَت. شپے سئیمی پاسے بیٹھواریا مساپر واب و
وایینگ اتنت. آگھین مردم یکے ڈرئور اَت کہ آیا ریڈوا کوهنن ہندی سئوتے
پر کرتگ و راہے کَنڈ و بیتان سر و چیر اَت، دومی آ اَت کہ ہیال و جیرگانی
تھا گار اَت.

سپر شاہگانین گتانیآ بیگا اَت. جاہے جاہے دور رُژنایے جلشکیت، زانگ
نبوت لوگانی دریگان سر کشوکیں چراگے اَت یا آسمانے اِستال اتنت کہ
دوریا زمینے سرا درا بوتنت.

گزلے راہا پدا، اناگھا، نہ گزند، نہ گروک، مورشنزین ہئورئے ترمپان
ایر دات.

”اُستاد! چکی کہ تنکے کئور دیما انت،“ پُشتی سیٹا وبتگین کلینڈرا آواز
دات. وابسرین مردم کلکچنت، بسے دریگا دَن تھاریا ہئورئے چارگا چمیش
رُمبربتنت، پدا وپنت.

کينگيا وٽي اُستِر مهاري ڪُرت و رهاڳ بوت، ٻله نون پادان جواب داتگ آت.
آبيئے چنڊ راها رٿوان آت، ٻله آبيئے روه چو ٻرڻن آهوا همے ڏلئے ديما وٽي
چنا بوتگين همبلئے شوهازا يريات ڪنان و سِر بندانا رٿوگا آت.

چاپ و شنگ: ابدلھڪيم (1970). گچين آزمانڪ. بچار چيرنبيس 25.

کڏھي شيري ڇه هيٺڙڪا اير ريتڪ، آورت و کينگيءَ ڏيما ايري ڪرتنت و وت
يڪرا شت و نشت. کينگيا ڇه سوڊگا يڪ دپارے نا زرت و دپا ڪرت، ڇه
کڏھي شيران ڳلائي گيت، ڄم چست ڪرتنت و ماهانا چارگا لگت. دوين
ڄمي ماهانے ڏيما سڪ داتگا آنتت، گوشتے زانا ماهانے ڏيما چيزئي
شوھازا آت. ماهانا سر چست ڪرت. دويناني ڄم دچار ڪپنتت. کينگيا وتي
هوڻ برجاه ڪرت و گوشت: ”تتو منا پڄاه ڪارے؟“

ماهان گوشتے ڇه واپا پڇ ڏرھت. هر دو يڪدگرا انڇو چارگا آنتت گوشتے
زانا يڪدگرا پڄاه آرگئي جهدا آت. شرين ساهتي په بيتنواري گوشت. ماهانا
جواب دات: ”انه.“

اے ”انه“ په کينگيا جوابے نه آت. گوشتے زانا ڪسيئا شلسرين ڪارچے آبيے
دلا جت. آبيئا نا دپا جئور بوتنت، دست سوڊگئي تها هُشڪ تريت. مزين
مشڪليا دستي ڇه سوڊگئي تها در ڪرت و گون چادرئي لمبا پھڪي ڪرت،
پاد آتڪ، سواسي پادا ڪرتنت، اُشتری ڇه مَشڪئي دارا بوتڪ.

ماهان ڏرائنت: ”تتو بارين ناهاري نڪرت؟ ساهتي بجل، ناهاري بکن. مني
لوگواهه ڇه رمگا ڪثيت، گرما سارت کن، گُرا برئو.“

کينگيا گون برتگين گُپيا جواب تريت: ”تتو ڪه منا پڄاه نيارئي، په من اے
سارين ساهگ گرم انت. ڇه درامدئي سارين ساهگا وتيگئي روجئي سر
شرتر انت. تئي ساهگ په من نون سارت نه انت.“

آ وتی گوستگین روچانی یک وشین ساهنیئے دلسوچین ترانگیا کپت. اے ترانگ ماہان ات، آیئے کسانئے ہمل. بلہ آیئے سور دو سال پیسر گون یک مالداربا بوتگ ات. ماہان آیئے کسانئے دوست ات. آیکین میتگا رستگ و وزن بوتگ انت، بلہ سورا رند ماہانئے مردا آیارا وتی میتگا برتگ ات. ماہانئے میتگ کینگیئے راہئے سرا ات. یک برے آیئے دلا باز مر کرتگ ات کہ ماہانئے جاگھا مان تر، بلہ آییا وتی دلئے ہر ہیچ کمار نکرتگ ات.

نون آیئے دل نرائے چہ آیئے چندا گیش ات و آیدتولا ماہانئے بارثوا ہئیال کنگا ات کہ بارین ماہان چوں انت؟ بارین چہ ہالا انت؟ ماہانئے دلا انگت منی واہگ هست؟ اے یک سوالے ات کہ آییا گون وتا کُرت بلہ چہ بازین درد و گمان ٹپ وارنگین دلا ہیچ پسٹو ندات. پدا وت جوابی تریت کہ ماہان ہچیر منا بیہئیال کرت نکنت. من ماہانئے چارگا الما رثوان. ہما شپئے بامگواہئے وھدا آیئے اشتر ماہانئے میتگئے نیمگا رٹوگا ات.

ماہانا ہم پہ کینگیا سک دوستی هست ات، بلہ دنیائے دود انت کہ یک پیما نہاوشتیت. مروچی دو سال رند کینگی پہ آیئے میتگا رٹوگا ات. ناہاریئے وھدا کینگی، ماہانئے میتگا شت و رست. یک مردمے جُستی کُرت.

آییا سوچ دات: ”آ دلئے دیئمے گدانا گندئے؟ ہما ماہانئے لوگ انت.“

کینگی ہما مردئے سوچئے پدا ماہانئے لوگا شت و رست. اشتری مشکئے دارا بست. اے وھدی ماہان شیرئے متگا ات. آییا کہ کینگی دیست، ہینزکی یلہ دات، تگردی گران کُرت و گدانئے پیشگاھا پچ کُرت. کینگی نشت. ماہانا چہ دورا وشاک کُرت، پاد آتک، سوڈگے نایا پُری کُرت،

باگانی کپڑت وُش آوازین

بیتوارا وتی رُچان گوازین

امروڑا ویا نیست انت بازین

بیا کہ زہیر منا نعلنت انت.

چہ کینگئے دردمندیں دلا در آتکگین اے چارین گال شپئے سیاہی و تھاریا
دِران بوت وُشت و ہما گلگئے ساریانانی گوشان ایر کپنتت. ہر دوین نیمگان
یک بیتواریا مان شانت، تانکہ گلگ ہم آتک و رست.

یکیا درآنت: ”اڑئے واجہ! تئو چہ کئی مردمان ائے؟“

”کھدا شہسوارئے،“ کینگیا جواب ترنت.

”تئو چہ بندنا پیداک ائے؟“

کینگیا گوشت: ”هئو.“

”کلونٹئے چہ نہاد انت؟“

”بارے ہشتاد کلدار،“ کینگیا گوشت.

”ترا ماہیگ گون؟ مارا چار دانگ بدئے.“

کینگیا چیزے ماہیگ آیانا دات و آیان چیزے کلونٹ. ہرکسا وتی راہ گپت
وُشت، بلہ کینگئے وتی گوشتگین شیرا آییئے دل کُذنت.

کَسِیا اِشانی پِداک بَیگِ هم یاتِ بیت؟ اے استارانِ بازینِ ہیرے یاتِ اِنْت.
 اے پیرِ ہمِ نَبْت. اے چو تَرِ پناکِ اُنْت چِیا؟ ہمِینچکا شَیرِئے تَوارے آییے
 گوشانِ کِپت. کَمے دورا گَلگے دِیمِ پَہِ ہمے راہا پِداکِ اُنْت. گَلگئے ساربان
 یَکِ پُرْدرد و سَوَزناکِین شَیرے جَنگا اُنْت. آییے شَیرِئے سَرہالِ اِش اُنْت:

بُیا کہ زہیرِ منا نَیلِنتِ اُنْت

بُمبِ بُمبِ جَنگِ کائِنتِ آپا

چو سَباہئے سارَتینِ گُوانا

منا کَسِ نَدنْت تَمی شَوندا نا

بُیا کہ زہیرِ منا نَیلِنتِ اُنْت.

شَیرِ تانِ ہمدا رِستِگِ اُنْت کہ چہ ہمایانِ یَکِ زندہ دِلِیا کوکارِ کُرت و گوشت:
 ”بگوش، اُرئے بگوش سُنکھ دِل کہ اے دورسَرینِ راہ و سَباہینِ شَپِ پَہِ
 بَیتَوارِی نَگوزنْت.“

کِینگیئے ہمایالا چہ استارانی تَپاسِگا بِرِئو کُرت و ہمے شَوْر و کوکارِئے
 نَیمِگا شُت. کَسِیا گُوشے زانا آییے ایمانئے تارِ دستِ جَننت. آبیارا چَنگا
 نہ اِشت. گُئی سَکِ بُلند و وِش اُنْت. ہمے وَشگُتِیا آبیارا مَزینِ دِردے دِلا
 داتِگِ اُنْت. آبیَا ساربانئے شَیرِئے پَسُو گون اے گالانِ بَنا کُرت:

گرمین ساہگ

مراد ساہر

کینگیا وتی اُشرے بارے کلونٹ پہ ہشتاد کلدارا بھا کُرت، کلدار دزمالے
لمبا بستنت و لانکا مان جنت، اُشرے کوند بستنت و بازارے تنکا بُرزا
بوت. آہیا چیزے سامان گرگی ات. آہیے میتنگے سئوداگرے دُکانا چشین
الکاپین سامان نیست. اُسُرکرائے وھدا آہیا چہ بازارا واتر کرت. ہر سامان و
توشگے کہ آہیا گیتگ ات، درُست مان لچان کرتنت، اُشتر رھت پر کُرت،
کوند بوتکنت، تنگی شَر مھر بست و دیم پہ وتی میتگا رھادگ بوت. چہ
بازارا در آتک، اُشتری جوکیننت و جَمّاز بوت. اے وھدی مگرے تھاریا مان
شانتگ ات. اُشتر وتی دلے مئلا بارگ و چپ و چوئین راھان گُلاٹ بُران
ات و رٹوگا ات.

مردم کہ ایوک بیت، آہیا بازین ہئیالے کثیت. کینگی ہم ہئیالانی رُنْگراھان
بُرزا بوت و شت و ہما گوستگین رُوجانی و شین ساھتان رست. ہمے ہئیالان
آہیارا گوندین ساھتے یک جتیا بُرت و رَسینت، بلہ اے ہئیالانی جنت چند
ساھت ات. دمانیا رند آپدا ہما اُشتر جَمّاز ات و یک سیاھین وڈیا ایوکا
رٹوان ات. نون آہیا وتی دلگوش شپے استارانی نیمگا ترنت، لگت استارانی
چارگا. دلا ہئیالی کرت کہ اے تھارین شپا اے استار چوں ترپگا انت. ایران،

رمزانئى گدئى بېگاہ گون نوکين رنگيا آتکگ آت. گپتگين ملا يله دئىگ
بوتگ انتت. گلشیرئى دگان بند آت. نبى دادئى دگان پچ آت و چه گراکا دپا
در آتکگ آت. و نبى داد چار چار سئوداييا دلگوش آت. انچو مالوم بوت،
گوشئى زانا آ دراجين مدتيا رند دکاندارئى راستين لزنا مارگا آت.

چاپ و شنگ: پرواز، گنى (1995). بيمنزليين مساپر. بچار چيرنبييس 124.

اے جارے اشکنگا رند، نبی داد مزین پگرہا کپت۔ چہ آئیے دیما گل و گم
 هر دوینانی جزه گندگ بوتنت۔ نان زندین ساھتیا آئیے دیما رنگے شت و
 رنگے آتک۔ آئیے دیم برے رُژنا بوت و برے تھار۔ بله آھرا کم کما آئیے
 دیمے تھاری رُژناییے چیرا چیر تَرّت و اندیم بوت۔

چہ بیست رمزانا آییہ دگان بند کرت و اجتما و جھادے تیاری شرو کرت۔
 نوکین اسپیتین دزمانے هاس همے روچانی واستا گپتی۔ دو سئے جوڑه گدی
 شودایت و تیاری کنایت۔ وتی جانی شر ششت و سپا کرت و ماش و کنگین
 بروتی ثاپ کرتنت۔ بله په اے هبرا آ سک کُھتیک ات کہ آییہ ریش پر
 نیست، پرچا کہ آئیے هئالا چشین وشین روچانی واستا ریش سک زلوری
 ایت۔ دومی روچا وھدے آییہ اسپیت دین پیچ پر کرتنت، اسپیتین دزمانه سرا
 بست و هاکی رنگ و نرم نرمین بوٹ پادا کرتنت و وتارا مان آدینکا چارت،
 نہ آییہ اجتما و جھادے واستا وتی توکا ابید چہ ریشے پر نبئیگا دگه هچ
 اثیب ندیست۔

بیست و پنج رمزانے بیگاہا سجھین هندا آڈھور بوت کہ گلشیر گون وتی
 دگه لھتین سیاد و وارسین زگريا گازیا سوار بوتگ و دیم په کوہ مرادا رتوگا
 بوتگ و ملایانی یک رمبنا دیستگ۔ چہ همے ملایان یکنیا کاربے سرا
 تیرگواری کرتگ و گلشیر هما ساھتا مرتگ و آئیے پنج سیاد و وارس تپیگ
 بوتگ۔ ملایانی رمبے مزینے سٹوبا پیئر کنوک زانگ نبوتگ۔ پدا هم لھتین
 ملا گرگ و نزریند کنگ بوتگ۔

يَک رَوچے وهدے ائے سی گُون لئوبیزئے جمادار و لہتین سپاہیگا گُلشیرئے
 دگانا پترت، گُزا آ سَک گل بوت کہ نون الما چیزے بیت۔ ائے سیا گُلشیر
 يَک کاگدی شکایتیئے بنیادا شراب و ہیروینئے شپکیئے بہتامئے سرا گپت
 و برت، بلہ ہیچ سبوتئے نرسکئے سٹویا چیزے کلاکا رند یلہ ای دات۔ و چہ
 آییئے یلہ بیگا نبی داد پدا گمیگ بوت۔

دگہ رَوچے رمی گُنڈایا اے ٹیلپونی ہالئے سرا کہ گُلشیرا نگدی زر سَک باز
 ہست و آییئے اگوا کنگ سَک آسان انت، گُلشیر چہ دگانئے دیما اگوا کرت،
 گُزا نبی داد چہ گلا پادان چست بوت کہ آ رندی ہیچ نبوتگأت، بلہ اے رندی
 الما چیزے نہ چیزے بیت۔ بلہ دمانیا رند باز مردم رمی گُنڈائے رندا کپت و
 گُلشیرش پچ گپت۔ چہ ایشیا نبی داد گیشتر گمیگ بوت۔

چیزے مدتا رند رمزان بوت۔ يَک سباہے، آوتی دگانا نشتگأت و دلا جیرگا
 ات کہ اناگھا لوڈسپیکرئے سرا جارئے تئوار بوت۔

”مسلمانان! مجلس تحفظِ ختمِ نبوتِا پیسلہ کرتگ کہ آ اے سالا زگریان ہیچ
 سورتا دروگین ہجَا نیلیت و اگن آیان کوہ نامُرادئے رٹوگ و دروگین ہجئے
 کوشست کرت، گُزا آیانی ہلاپا جہاد کنگ بیت۔ پمیشکا بیست و يَک رمزان
 شریا، جامہ مسیتا اجتما بیت و چہ بیست و پنج رمزان شریا زگریانی دروگین
 ہجئے دراہین راہ بند کنگ بنت و آیانی ہلاپا جہاد کنگ بیت۔ ہندئے
 دراہین مسلمان اجتما و جہاد ہر دوینان الما بھر بزورنت و وتی اسلامی پُرزا
 پورہ یکننت۔“

جہاد

گنی پرواز

نبی داد چہ سباہئے نہ بجئے کساسا یڈٹولا وتی دُکّانا نِشتگِآت. بلہ آبیئے
گیشتر دلگوش وتی دُکّانئے بدلا گُلشیرئے دُکّانئے نیمگا آت، پرچا کہ آبیئے
دُکّانا هاسین گراک آیکا نہ آت و گُلشیرئے دُکّانا چہ گراکئے بازیا نندگ و
اؤشتگا گیگ نیست آت. آپہ اے ہبرا سک اِپسوزیگ آت کہ آبیئے دُکّانداریا
بیست سال آت و گُلشیرئے دُکّانداریا شش سالا گیش نہ آت، بلہ چہ آبیئے
دُکّانا گُلشیرئے دُکّانا باز گیشتر دیمرئوی کرتگات.

”نزانان گُلشیرا کجام کرامات یات اِنْت کہ آبیئے دُکّان چو دیمرئوی کنگا
اِنْت؟“ نبی دادا چہ زہرا تاب و رَس وارت و وتی دلا هئبال کرت: ”آبیئے
دُکّان و منی دُکّان هر دو یکین دمکا اِنْت، دیم پہ دیم اِنْت، یک وڑین دُکّان
اِنْت، هر دو جرنل اسٹور اِنْت، هر دوینان یک وڑین چیڑ مان. آ چہ من چیڑ
ارزانترا هم نندت. بلہ انگت مہلوک آبیئے دُکّانا چو مورا سُریت و منی
دُکّانئے جُستا نکنت. اگن آبیئے دُکّانئے دیمرئوبئے رپتار همے ڈٹولا ببیت،
گُرا یک روچے کئیت کہ منا وتی دُکّان بند کنگ کپیت. پمیشکا منا چیڑے
کنگ لوئیت. اَلما چیڑے نہ چیڑے کنگ لوئیت.“

گُرنت. همزہئے تئوار دور چو کہ چہ جُهلین چاتیئے تہا بیئیت، آیئے گوشان
کپت: ”برئو، من تئیی سئون دانتت، سئون دانتت.“

آیئے چار جنک انت، بچے بوئی بلہ مُرت.

همزہ مَزَنین دیندارین مردُمے. هَجی کُرتگ، دُرستین مردم ”هاچی ساہب“
گوشنتی، پیش امامی هم کنت، دگہ جَنے گیتی بلہ اے هم آیئے کِسمتا
”سَنے“ بوت.

چاپ و شنگ: داد، ائے. آر. (2014). پَن تاکین /نجیر. بچار چیئرنبیس 199.

شاھگلی گلپنت، شاھگل چہ گمان گنوک بوت. زینتے گناہ اش ات کہ آيا
جنگ آورت بلہ مردا سئون دانت، بلہ من... منی گناہ چہ انت؟

دروازگتے درہپارگتے توار بوت. آيے هيا لانی بندیکتے اُرتگین تار
تُرھکارگا سست. همزها پدا هبر کُرت: ”تو انگت همدا نشتگے، سنٹ؟“
آيے دلا هم پاهار کُرت: ”تو گون هُدايے هُدايا داوا بکن کہ ترا ائبي مان
کرتگ، منا چيا جنے؟ تو چُکے منی لاپا بدے، من چون پيدايي نکان؟
شما مردين هر دوها جنيے سرا جنيت. شما هم بنده ايت. شما بيمار نييت؟
هَدا شمارا سنٹ کرت نکنت؟ شما چہ هُدايي کاران چيا ميارگ نييت؟
داکتر ترا چہ گوشت؟ تئي دلا من سهيگ نه آن؟ ونی ائبي منی سرا تپے؟“
پاد آتک، همزهے ديم په ديم اؤشتات. ”منا يله دئيے دگرے گرے پدا
آيے سرا سنئيے دوها جنے؟“

همزه گنوک بوت، داتی دودستی تيلانکے، آ دور شت و کپت. گوشتي:
”داکتر گه ورن، جگ جننت، دروگ بندنت داکتر، تو داکترانی هبر دروگ
کرت نکرتنت، هيا دار و پارسا تو بوتگے. من ترا گون وتی دوستان
پجاروک چيا کرت؟ تو چہ آيان په من اينچکين وشيے گپت نکرت؟ من ترا
په زانت گون آيان تهنا نکرت؟ بلہ تو...“

اے هبر نه انت کہ چہ همزهے دپا در آتکنت، گوشتے سُرپ انت کہ همزه
آيے گوشانی تهنا مان رچگا اتش، آيے سرا گوشتے گروکے کپت. اُرسی
چماني تهنا هُشک بوتنت، نُکي چہ نادوکا چو جئورا تهل بوت، تيلگی در

دزگھاران گوشت کہ چمان پچ مکن کہ سال دُکال بیت، بلہ آیا پہ وتی وشین و ابانی سائگا وتی چم نر کرتگ انتت کہ چش مبیٹ کہ واب چہ آییٹے چمان برچنت. دزگھارانی گوشگئے پدا، آیا وتی چم گون زورا پرتکت. پدا دزگھاران کُران شریپ، سبزین تاک و اسپین تاسیٹے تھا ساپین آپ آورت و گوشتیش: ”نون چمان پچ کن.“ آیا اتولا بسملاہ کُرت و چم پچ کرتنت و کُران وانت و چہ ہدایا وتی وشین روچانی دوا لوٹت. آپی چارنت و دوابی کرت: ”یا آلاہ! منی و همزہٹے دلا و تمانوتا گون آپا ساپ کن،“ سبزین تاکی چارت و وتی زندئے کشارانی سبز بیگئے دوابی کرت و پدا آیا وتی مات و پت، بُرات و گھارانی مہر مان دلئے یک کنجیا بند کرتنت و گون همزہا یک نوکین و وشین زندیٹے گوازنگا اے گسا آتک.

مات و پت و دنیائے گوشگئے پدا، آیا وتی پُشتا تیرنکے دات. آییٹے دلا گوشت برئو ماتے گُنا بگر و بگوش و جُست کن: ”مات! شُما گون بیوسین جنکان چیا دروگ بندیت و آیان چہ وتی گسا کشیت؟ پت گوشیت کہ جنکئے گس آییٹے مردئے گس انت، مرد گوشیت: ’چہ منی گسا در آ، اے گس کہ منیگ انت، ترا ہاکمی کثیا داتگ. جن مالے، پہ بہا رسیت و انچو کہ گیسے اے دگہ مال و اسباب چہ منی مرزیا گسا ائر انت، انچو جن ہم چہ منی مرزیا انت، دوست نبوت، گلینانی، آییٹے بدلا دگرے کاران.“

آییٹے دلا شاہگل و زینت آتکت، گوشے آیارا نپتیا گون جت، تراسی کُرت و نشت. شاہگلا سالے چکے آورت بلہ لاپ پُر و کُٹ ہالیک ات، چکی سر نیاتکت. داکتران گوشت کہ مرد و جنئے ہون برابر نہ انت. مردا الاج نکرت، گوشتی: ”ہمے زرآن کہ پہ الاجا داکتران بدئیان پرچا دگہ جنے مکنانش؟“

بله آبیارا آسودگ کنگئے جُھڈن کرتگ. بے آئیئے رزایا من وتی مات و پتئے
چارگا ہم نشتگان. همزهئے نزا وشئے کیاس و کئیلو جے انت، آوشی چیا
گوشت؟ آیا منا جت. البت گون هدايا کئیا دست و داوا هست؟“

پدا آیا وتی کسانی دلا آتک. ولیا کہ جت و آیا گرہت، ماتا آئیئے سر بگلا
کُرت و گوشت: ”ولی! ترا گُھار دل بیت؟ گُھار گون تتو پادار نیت، تتو
نرائے گُھار تئی گسا مہمانے؟“ آیا مات گُلاش کرت و گون آئیئے
گُشانے لمبا وتی چم پھک کُرتنت. گوشتی: ”اما! من ترا، ابایا و ولیا نئیلان
و دگہ جاگہ نرئوان.“ ماتا آ بگلا کرت و سر چُکت.

وهدئے گوزگا دیر نلگت، گوشت جنک چو کشارا انت، زوت رُدیت. وهد و
پاس ماہ و سالانی پَرَگان سوار، بال کنانا شُنت.

دُرستین جنکائی وُزا آئیئے مجکئے تھا اے ہر چہ کسانیا رُودینگ بوتگات
کہ جنکئے گس آئیئے مردئے گس انت. آیا وتی دلئے تھا وتی گسئے
سینگارگ و پلگارگ شرو کُرتگات و وتی همیالانی واجہئے ودارا ات کہ
کدی کئیت و آیا بارت و گسئے باٹک کنت.

پدا ہما رُوج آتک کہ آیا پہ وشین رُوجانی اُمیتا گون یک دئی مردیا وتی
پلگارتگین گسئے رٹوگئے تئیری کُرت کہ آ گس آئیئے وتی گس ات.
دزگُھاران آسبہنت، گوشت بانورا تان سئے رُوجا پری وتی رنگا دئیت، بلہ
چہ آیوکیں وهد و اکبتئے وشیانی نورا آئیئے دیم وت چاردھی ماہا رُشنا ات.

گئوهر مَلِک

”دَر آ چه منی گِسا، تئو منی زند آزاب کُرتگ. نزانان هما چُونین شومین روچه ات که من گُون تئو آروِس کرت. اے دَه سالے تها تئو منا کُجام وشي داتگ، بگوش؟“ جتي چپانٹے، پدا لگتے جتي، آ کپت. ناشتین زاه چو هار و هيرِوِپا چه آيیے دپا در آيگا اتنت. آ چو بُنا لٹ و لگنانی چپرا کپتگ ات، بله چه آيیے دپا اُف و اَبئوے دَر نثیاتک. اے چه ماهیا زیات ات که آيیے ورد و وراک زاه و مُشت و لگت ات، بله مروچی لئی سربار ات.

آيا زانت که منی همجوابی آيیے زهرئے آسا چو گاسئیل تیزتر کنت. بدتر گنوک بیت. جتي، جتي تانکه وت دمی بُرت. لئی چگل دات، تان دروازگا شت، پد ترَت و آتک. ”من واپسیا ترا ادا مگندان، اگن نه چه من و گندگ کس نیست“ و چه دروازگا دَر آتک.

آ دگارئے سَرا چو مُردگا تچک ات. آيیے هَد و جائے بند بند چه دردا پُرشگا ات. آيا وتی چم نَر کرتنت. ”همزه گوشیت تئو منا وشي نداتگ. آيیے هدا وشي چیا گوشنت؟ گُون آيیے کهولا يکي و تپاکی، نانئے دئيگ، رُپت و روپ، ششت و شؤد، مهمانداری، مَهر و دُوستی، من وتی جان وار کرتگ

چُشی گوشت زوٽ زوٽ رٿوگا لڳت. دروازگئے ڊپا چڪي جت و گوشتي:
”روڙردا هٿيڪانَ کاران.“

چه آبيئے در آيگ و رٿوگا رند هٿيران آت و نِشتنگ آت و وتسرا وت گپا آت:
”کلدار در گيتڪگ؟ کدي؟ کجا؟ اے لوگئے تها؟“

يک دمانيا رند آبيئے سسايَا کار کرت. بچکنديت و په جاک گوشتي:
”هم... گارين کَلدار.“

چاپ و شنگ: سئماهي درد، 2001.

”ترا تهنایی وش بیت؟“

”پرچا زانا؟“

”وت جُست کنان.“

”تبی دل چے گوشت؟“

بیستواربا پد یک اناگھا گوشتی: ”نون تئو تھنا نہائے.“

”آئون وہ ائہ.“

یک و نیم آدارا رند پہ رٹوگا پاد آتک.

”تئو آپ وارت؟“

”تئو وارت منی تْن پُشت.“

آ راہ گیت. اِشیا گوشت: ”وتی کَلدارا نبرئے؟“

”کئی کَلدار؟“

”ہما گارین کَلدارئے بدلا کہ من ترا گوشت کہ دئیانی.“

”ہان. آ گارین کَلدار.“

”ہئو...“

”آ من در گیتک.“

”چُک؟“

”سے چُک اُنت... بلہ چُکائی پتا پَنچ سال اُنت کہ ادا نہ اُنت... مُساپریا شتگ.“

”زہر اُنت؟“

”اُئہ... بلہ دیر اُنت کہ شتگ و پدا دیم نکنت، چوناہا زَر برے برے دیم دنت، بلہ...“

”بلہ چے؟“

”ہچ.“

”تتو منی نام جُست نکرت.“

”تئی ناما من زانان. ہما رُچی کہ تتو مئے ہمساہگ بوتگئے، من نرا پِجّاہ آورگ. ہر رُچ من دیستگ کہ تئی گسا تئی پلان دُوست کثیت و شما تان دیرا نندیت و گپ جنیت تانکہ شپے نیما پد گپ جانا رٹویت. من ہئیران آن کہ تتو اے شپے نیما کجا رٹوئے؟ نرانان کدی پدا کائے؟“

”ترا گون منی رٹو و آیا چہ کار؟“

”یک شپے من تانکہ بامگواہا نشتگ و چارگ، تانکہ تتو پدا آتکگئے.“

”اچہ، بزان تتو منی چاریگ بوتگئے؟“

”دگہ ہیچ.“

”شَرِ انت من پہ تئو ہئیک کاران.“

”کدی؟“

”پاندا.“

آپی زرتنت و لوئتی کہ بوارتیش، دستی داشت و گوشتی: ”اؤشتکایی ائہ.
بئند.“

اے تہتئے سرا نشت. ”آچہ تئو اؤشتانگئے؟“

”من ہم نندان.“

”.....“

”تئی نام کئے انت؟“

”ماہل.“

”ماہل؟“

”ماہاتون انت بلہ منی ماتا دوستیا ماہل کرتگ. تئو سور کرتگ؟“

”تئو سور کرتگ؟“

”ہئو.“

اِشیا ہم شوہاز کنگے ہاترا اینگر آنگر چارگ بُنگیج کرت. بلہ وھدے کہ
 سَری چست کرت، گندیت تہ اِشیئے جند کَلدارئے شوہازا اِنت بلہ آییئے جند
 اوشتاتگ و اِشیئے جندا چارگا اِنت. وتی کیسگی پِتت بلہ پچین کَلدارے
 مان نیست اَت. گوشتی: ”منی کیسگا کَلدار نیست بلہ چہ لوگا کَلدارے
 کاران و ترا دثیان.“

دروازگی پیچ کرت. اے ہم پُرت گون. آ، لوگے تھا کوٹے نیمگا شت کہ
 کَلدارے بکشیئت و بدتتی. اِشیا گوشت: ”تبیی لوگا آپ نیست؟“
 ”چتھورین آپ؟“

”ورگی.“

”بلہ، هست.“

اِشیا گلاس زرت کہ آییآ آپ بدنت. گِلَاسی چہ دستا پیچ گپت و گوشتی:
 ”من و ت آپ وِران.“

گِلَاسی چہ آپا یُر کرت و آورت و آییئے دیما اوشتات. ”نزور. آپ بَور.“

”من سَباھا چَربی نَوارتگ کہ آپ بَوران.“

”گَرمَاگ اِنت، آپ وِش اِنت. شَر اِنت، اچہ تئو سَباھا چے وارتگ؟“

”یَک کوپے چاہ.“

”دگہ؟“

آ وٽسرا وٽ مِيزان مِيزانا جيڙانا رٿوگا اُت. راها دڳه يڪ دوستين مردِ مِ
 ڳون آيا درهباتي بوت. درهباتي بوت بله آيا اِ سَما نه اُت که کئِ اُت.
 وتي پادي کُشنت، ڳوشئ زانا کسِ آيئِ راها چارڱا اِنٽ يا يڪِ دِير اِنٽ
 که آيئِ رَهچار اِنٽ که کَمِ دِير کنگ په آيا بيرگين تارانِ کاريٽ.

يڪ برِ اوشتات وِتي گامي سُست کرتنت، بله پدا چاريت که په بيسمايي
 پدا گامان کُشان اِنٽ. چه وتي لوڱا سدِ گاما دور، چاريت که يڪِ آيئِ
 لوڱئِ ڪمپائِ سَروگا اوشتاتگ و ڳون آيئِ ڳندگا اِشِئِ گام سُست
 بوتنت. سَري جَهل کرت و ديمترا شُت بله نون گامي اَنگت هم سُستتر اَنٽ.
 نَريڪترا وتي سَري چست کرت و پدا چارتي ته هَمِ مردم ديوالئِ بُنا چيرِئِ
 شوهازا اِنٽ. وهدي که آيئِ کِزا رَسِ پجَهاڻي آورت که هر رُوج چه هَمدا
 ڳوزيت و آيا رٿوت. اِشيا وتي دلا ڳوشٽ که بلڪين آيئِ پُلڪ يا مُندريڪِ
 ڪپتگ که اينچڪ شوهازا اِنٽ. جُستي کرت: ”چه گارت کرتگ؟“

”ڪلدارِ.“

”ڪاڱدِ؟“

”اِنه. تَرندين ڪلدارِ.“

”گُرا؟“

”گار اِنٽ.“

هما وهدي كه آچائے كِرا گوست، آيے دلا يَك بَرے دريگے جَت. اے
 دومي كوهنیں چات اَت كه سِنگبند اَت و ريڪے ڪُنگين سرا اَت يا كه
 چوش بگوش بُنگيجا اَت. ترانگيا ڪِيت، بله وتي سَري درنِزت كه وتا بئيرانگ
 بڪنت بله پدا هم نرانگ آيے همراه اَت. سَساي ڪرت، بله بے آسرين سَسا،
 پرچا كه گون بے آسرين سَسايا آيے سَما زندگ بتيان بوت. وتسرا وت چه
 آيے سرا گرميے در اَتڪ، آيے چَم هم گرم ڪِپنت، آيا وتي جند دَسْت پر
 ڪرت گوشے زانا تپا ڪِپتگا اَت بله تپے رَنگا نه اَت. وتي پادي تَرُند ڪَشْتنت
 كه زوت تر وتي جاگها برسيت. پدا يَك اناگها گون وت آستا گوشتي: ”لوگا
 رتوے جوان انت، بله تئي لوگا هم ڪَس نيست، اودا هم تنها نندے.“

راستي گوشتگا اَت. آيے ڪِسا بيد آيے جندا دگه ڪَس نيست اَت. يَك
 جوانين سَنگے آيا هست بله آ رُوچے دراجيا ڪيش وتي ڪَريبيا نه انت. شپا
 دمانيا ڪييت و هر دو نندنت، ڪَپ و ترانے ڪنت، بله آهم تان ديران گون آيا
 نِشت نڪنت كه آيا وتا لوگے هست كه په لوگبانُڪ و چُڪ و چلانگ انت.

پدا وتسرا ڪَپ جَنگا اَت: ”تهنابي وش انت بله هما وهدي كه تهنابي پَڪار
 ببیت و همے رَنگا همراهي وش انت، هما وهدي كه چه تهنابيا مردم سِزار
 ببیت. مروچي گوشے زانا من هم چه تهنابيا بيزار آن. بايد انت كه اے
 رَنگين بيزار و سِزار چُشين بيوهد و بے اجامين باهندان چه رُوچے اير رتوگا
 رند گير بيارنت بله مروچي چُڪاين رَنگيا گون سَباها رُوچے گور بَدگا
 اِشان بيژ اورتگ.“

اِشیا لَہتین بُن مچ ہم مان اِنْت. یَک زَمانگے اے یَک جوانین پَلے بوتگ بلہ
 اَنون وئیرندان اِنْت و واژئے بانداتا یَک دَستے ماہور یا ٹالے کَرز و یَک
 چوئکے ہم لَک نہ اِنْت. اِشیئے نَزیکا ہما کَس رثوت کہ وتا چہ مسترین
 جَنجالا رَکینگ لَوٹیت.

ہمے بُرزگئے چہا راہے گوزیت. راہے نہ اِنْت، کِشکے یا چو بگوش کہ رندے
 کہ مردمانی بازین رثو و آیا ہمے راہ جوڑ بوتگ کہ اِدئے ریک چیزے بدتگ
 و دگہ چیزبا چہ لگنمالیا بال کرتگ و کِر و گورا جَم بوتگ اِنْت. و گوات ہم
 کُمک بوتگ و گوشتے زانا آرزن رنگین مودانی تھا گیوارے کشتگ. ہمے
 کِشکئے چہی دَستا چات اِنْت کہ ہرکس گون ہورکین جہلگا کثیت و گون
 پُرینا بر گردیت.

آیئے دلگوش یَک اناگھا یَک برمشیا وتی نیمگا تَریت. چاریت تہ ہمے
 بُرزگا و راست یَک کورے پیداک اِنْت کہ آیئے لٹ یَک جِنکیا گپتگ. آییا
 دُرستین نیمگان وتی دلگوش دور کرت و ہمے کورا نہ، ہمے جِنکا چارگا
 لَگت. کورین مرد اے جِنکا تئیا با بُرت و یَک شَرین اَداریا رند پدا جِنکا
 کورئے لٹ گپت و ہمراہیا دیم پہ میتگا تَرِت.

اے ہم چہ وتی جاگھا پاد آتک و ہمیشانی رندا دیم پہ میتگا رَہادگ بوت.
 راہا گون دو پَجارو کین مردما دَرہباتی بوت. تانکہ ریک کُت، اِشیا ہم دَم
 بُرت پرچا کہ پہ اے گپا کہ چو گیوارا بارگین کِشکے جوڑ بوتگ اَت، بلہ اے
 کِشک ہم ریکئے تہا اِنْت، پمیشکا اے کِشک ہم ریک اِنْت.

گارین گلدار

سئید هاشمی

گرماگی روچے ات، روچا گور بستگات. آ، سباھا چہ لوگا در آتنگ و
تئیابے کڑا شپے سارت کرتگین ریکانی سرا نشتگات و دریائے کوکَرین
گورمان چارگا ات کہ دوشیگین شمالین گوانے سئوگات انت.

اے دریائے آپ باز تلگ انت و زمینی باز جاگھا سک چکل انت. اشیئے
ہمے لہمین چکلے تھا دریایی لوک باز انت. لہتین لوکا ہمے نرمگین
چکل انچین رنگیا گوتکگ و وتی لوگ جوڑ کرتگ کہ اگن پہ نرانتکاری
کسیئے پاد ہمے لوگئے سرا بکپیت، تان کونڈا مین رثوت. چہ تئیابا پنجاہ
شست گواز بُرزا مچ و درچک انت، یک مزین شریشے کہ اشیئے ساہگا
سباھے روچ گون تئیابا گلایش کنت و هر چنت کہ روچ بُر بئیان بیت،
ساہگ و تئیابے دوستی دور بئیان بیت.

آ، ہمے ساہگا نشتگات. بلہ نون اے ساہگا آییئے ہمراھی ہم یلہ دات.
آییا چک جت و پُشتا چارت. شریشے ہما دیما ریکے بُرزگے. بلہ ہمے
بُرزگ چو کہ آپے بند یا آسشانین کوھے چدگا انت کہ چپ و چاگردا چو
کہ بندا انت و توکی جُھل انت.

سردوئے جانا درہگے زُرت. ماتی ٹوہپنت. بلہ آہیا تئوار ندات. سردوئے
نُک گون نادوکا کپت. چمی گُلگُل بوتنت.

گراناز ساہئے جَن و گِرا اَت. بُلک تلیان تچان تچانا اَتک.

”بیبی! مُبارک بات ترا. سوہائے جنین زہگا دراہ بوت. زہگی بچکے.“

گرانازا کَمے چم پچ کُرتنت. آسمانی چارت، یَک ہِکگے جتی. چمی پسی
بوتنت. دومی ہِکگا آہئے بُلُلا بال کُرت.

چاپ و شنگ: گچکی، نیٹمُلاہ (2011). شَکَل و زَہراپ. بچار چیرنیس 66.

و نیست یَک بیہترین مۆچۆن بچے ات، چٹ پُچی دیمے. نہ بودے، نہ کمالے. هُدايا ساھے داتگ و بس.

گراناز گریب و بیپساتین زالے ات. وتی دستے پورباتا وتی روچی شپ کرنت. نون پُرتن شش ماه ات کہ چہ کارا کپتگات. ساریا آيا چہ وتی شاھی تیا وتی جان نیرت گون. بلہ نون جانا چٹ دئور داتگات. نہ دستی داشت نہ پاد. چیر وت ات. چہ گریبی و واریا بدلشودے ہم نیستاتی. چل و آزگ ات، بوا کس اینلا نہ اشت.

ساریا همساھگان برے برے هال گپت. بلہ نون کسا دیی جُستے نکرت. نون هرکسے گوش راھا انت. کدی مرکے هالی بیت کہ ما بے ارسین مۆتکے بیارین. اے وهدا آيے اے تنگیے دیمپان آيے نابودین زهگ ات. آيے لاهکی همش ات کہ کرایي کپتگات.

آيا په وتی نابودین وسا په چٹ و تایتا وتی مسکه جت، بلہ هچ په هچ. مردم گوشنت شکرانه ای نبوتگ، پمیشکا دمان نگپتگ. آيا پیر و پکیر هم نه اشتگات. بلہ آهم په هدا نکنت. هستی وه هدایی دادے. کارے په تهلگ و داروا بیت، آيا پچین دک یله نداتگ په لوٹگ و آرگا، بلہ جانا دیمے پدا کنگ هچ نرانت.

اے شپ په گرانازا تنگ ات. آچه بازین نالگ و پریاتان بیسُد و سما ات. اے وهدا آچه ترک و تئوارا کپتگات. سردوا آيے سر چست کُرت. آپی دپا پُنت. چارتی تانکه چمی بُرزا شتگانت، گسے تیرا سک انت.

او سردو! سردو! گاروٽ! مني دم بند بوت. اُٻڙئي بابي، مني دم. او سردو!
 تنو واب ائي؟ گريب! ڪمي هوش ڪن. مني جَنڊين جامگ ليٽنگ. تئن بلي
 ڪشيت، بله بيپردگ مبان، نامهرمن چارگا آنت. اوڏا پچار، درستاني چم سڪ
 آنت. او بابي، مباتان. اُف، مني شرين هدا! نزانان چوڻ ڪنان. او سردو! او
 تنو، تنو مباتئي يا من مباتان. بله تنو، تنو، هائي، مني ساه، من مباتان په
 تنو بابي، مزار جان! تنو ڪجا ائي؟ جنگيان! پلنگان هيال ڪن. گموار! گون
 براتان همرد باتئي.“

اے گراناز آت که ديّم وت پڙگا آت. برے هوش و برے بيّهوش. هپت شپ و
 هپت روچ آت که گراناز په اے هالا آت، بيڪسا ڪيتگا آت.

آ وهدا که آيئي روچ انتت، بهتي برجاه آت، نسيبي همراه آت. آ بزنازي
 زالي آت. وتي جنوزامي اي نمارت. تنگه و تلاهين بچي ديما انتت. وش و
 وشدل انتت. بله آيئي دلا هر وهدا جت. آيا زانت که اے روچ په آيا ڪاينت.
 مزنمر و زوراڪين دژمنان آياني گڏ پُشتا جتگا آت. آيا زانت هر وهدے که
 بچ لاهڪ بنت، وتي ميراسا جوھنت. آياني ڪسانساليا آياني پتي ميراس
 زوراڪان چير جتگا آت. ڪئي په زند و وشين دلي وتي مالا دگران دنت؟

وهدے آ هوشي بوتنت، آيان وتي ميراسي جوھگي جھد ڪرت. گڏواران
 تئورت. زوراڪي هيله چه نزوري و دابهيا گيش بوت. وهدے که آيان نام
 گپت، هما بوت که گرانازي دلا جت. يڪي گوڙي بوت، يڪي درانديّه بوت،
 سئيميا سر په ڪوه و گاران ڪشيت. دکه يڪي په بنديهانها سر بوت. تون هست

گواڙگئے سَھَرین پُل سَھَرینت و سَھَرین گلابئے پُل گمر کننت، منی مزارِ بیمین
مزارِ زندگِ انت.

اُف، گمدار! پہ تئو مباتان. دُژمنان آسے کپات. آشوپنا سر و چیر باتنت کہ
منا بیوس و پیکسش کرت. بدواہانی دنتان در بیایانت کہ گوشت لگور
بوئے، بابی! زانت، زانت کہ مرد پہ گیگ. تئی دَرائملکی منا دردِ انت،
بلہ دلا جزم آن کہ بیری آسے، دلا سارت نبوتگ، نبیت. منی زردئے
زاربین واہگ انت کہ گمے گرمین گوات تئی دیمَا مَکشات و سَھبی نوَدت
سرا پشنزانت.

بلہ جنگیان! تئو پرچا چو سردمہر ائے؟ اُف، دُلن در کثیت. من نگوشان،
بدواہ گوشت کہ تئو سردمہر بوتگئے. من سدک آن کہ تئو ہما تئو ائے.
ھون چکین چم تئی بیمہر نہ انت. گرم و جلان، گٹ و گران تئی ہشکین لُنت
منی دلا اشکرے پر دارنت. آھَرین گوہران تئی بیوشاکین جانئے یات منی
دلا کارچے جننت. بلہ دلگران مبئے. منی سر بُرز انت. بیوس آن، چم جھل
نہ آن. اگن کوٹوبی واجھے نہ ائے، کوٹوبی واجھیئے بندیگ وہ نہ ائے.

نسیب! تئو منی چم کور گرتنت. بھٹن کم انت کہ منی نسیب بند انت. من
زانان کہ تئو شیریں بشبش ورئے. تئی زردئے بیتوارین نہردگ، زانان کوٹ
و کلاتان جبیننت، بلہ شالا کثیت ہما روچ. بلہ یا نسیب. اُف، کسے ہست
منا کمے آپ دیا بدنت؟ کسے ہست کہ منی سرا کمے چست بکنت؟ دمن
پشت کپت.

پتی میراس

نئی متلاہ گچکی

”اُف، منی واجھین ہدا! من چون کمان؟ من پرچا چو بیوس بوتان. وسن ہست، بلہ بیوس آن. کسن ہست، بلہ بیکس آن. اُف، منی نک چون ہشک انت. منا کس ترمیے آپ دیا ندنت. جائن پھک ژند ژند انت. اُف، کسے نیست کہ پادائن پرنچیت، بلہ دگرے پرچا پہ من بکنت؟ آدمی مہر پیگواہ انت. بابی! دگر دگر انت، وتی جان و جگر انت، بلہ وتی؟ دین سنگا بلگات اگن بگوشان وتی ان نیست. بیچ منا ہدایا داتگ، گنج انت، گرا چون منا وس نیست، چون منا کس نیست؟ ایتو، مباتان بابی پہ شما. بلہ او منی ہدا! منی گناہ چے انت؟ کسن ہست، بلہ دین مکسکا پُر انت.

من زانان، منی بدبھتی ہما روچا آتک کہ مزارچہ من پیش شت، اگن نہ من پہ اے ہالا نبوتگ اتان. بلہ من نگوشان کہ آمرتگ. آییارا من پہ کجام روچان وتی شکلین شیر میچینتگ انت؟ نیمشپی پاسان دلسھڑین لولی پہ کجام ساھتا آییارا داتگ انت. آ زندگ انت. آییے مؤتکے بدلا من ہالو کرت. مہلوکا منا ملند کرت. من وتی دست چہ آییے زگرین ہونان چو ہنیا لوچنت. منی دل جُشیت، بلہ دژمنانی دل سارت بوت. آ تمیران انت. تانکہ

چو پُرشَتگین دلا تئوارا آنت. من وتی چم ماها سک دانت و اؤشتاتان،
 ماهئے نورا منی دل چہ نورا پُر کُرت. اُف، اُف زند. دلئے تہاریئے تہا گِر وکیا
 جت و دُوستیئے یِک لہڑے پاد آتک. اے رُژناین زرد رنگین ماہ، اے کپتگین
 تاک، اے مرتگین پُلان منی درد، منی زہر، منی گم بھر کُرتنت. منی چمان
 ارس آتکنت. منی دل چو آسمانا پُراہ بوت. استار دلا رُوک بوتنت.

اے ٹوہین پُراہین گلزمینا بیوباین درگلا جاگہ هست.

اے زند پہ ناکو! ہم وش انت.

اے ماہ و استاری دنیا، اے سبزین زرد پُلانی دنیا ناکو و درگلا نسیب بات.

من چہ وتی ناکوئے لوگئے راہا پدا گشت و دگہ راہے گپت. منی گام تیز
 بوتنت. منی زبانا وش وشا اے لبز در آتکنت: ”ناکو! درگل! منا پهل کنیت.“

چاپ و شنگ: ابدلہکیم (1970). گچین/زمانک. بچار چیرنبیس 25.

من شُت و مسیتا تگردئے سرا دیم پہ چیر کپتان. بیگاہ، شپ و شپ، نیمشپ
 بوت. ساہت ڈراج بوت و وھد وتی جاھا جگ اؤشتات. منی ارسئے گٹوھر
 زمینے ماتی دامنا کپنتت. من پاد آتک و دُٹا در آتکان. منی دل پُر آت.

گم، وپا، دؤستی، بیوپایی، زند، درگل، ناکو، درد، دل، رنج، زھربار،
 دؤست، نادؤستی، بیوپا، دنیا، مال، زر، دؤستی، درگل، بیوپا، مرک، زند،
 اے کُل آتک و منی دیما اؤشتانتت.

”کجا...؟ کجا...؟ من چہ وتی دلا یُرسِت.“ منی سر جھل آت و گون وتی
 گمان جیڑگا اتان. زند چئے؟ وپا جے انت؟ دؤستی کجامیئے نام انت؟ منی
 راہ کجام انت؟

دلا پدا دردے پاد آتک.

اے کارچ انت، ناکو واب انت، وتی ورناین جنئے بگلا انت. منی چمان
 دیست کہ درگل ناکوئے بگلا انت. آبیئے بادامین چم بند آنت و لُنئی پیچ
 آنت.

منی دل چہ زھرا پُر بوت، ھون مان رگان تیز بوت، لُنٹ گٹ چنتت، دست پہ
 لانکئے کارچا شت، گام تیز کُرتنت و پہ ناکوئے لوگا رھاگ بوتان.

اناگھا کچکیا وکُت و من چہ وتی واپا آگاہ بوتان. من وتی چم چست کُرتنت،
 بُرزا چارت. زمستانی شپے بیستی ماہ ایر رٹوگی آت. چو سالی ناڈراھا
 منی نیمگا چارگا آت. زمین و آسمان ماھئے نورئے چادرا واب اننت. آسمان
 ساپ آت و استار جزشکگا اتنت. دُرچکانی کپنگین تاک منی پادانی چیرا

”اٺه... بله...“

”بله... ڇه؟“

”بله نون زمانگ باز دٻما شٽگ...“

”... و اے دٻما رٿوؤڪين زمانگٿے واستا مال لوٿيت سهر و زَر لوٿيت.“ من آيٺے ڪپ تٿوام ڪرت.

”تٿو نرائٺے، ڪريم! منا گون تٿي ناکوڙا هيچ واهگ نيست. بله من گون آيٺے مال و دٿولتا هٻ داران و تٿي ناکوڙ مروي ڇي نه باندات انت ڇه اے دنيا رٿوت. دگه پرڇا ڇه آيٺے دٿولتا پائڊگ بڪشنت.“

”بس ڪن وتي پوتاريا. من تٿي دٿولين مڪربازين جنين زندگا پشت نڪيجان. انون تٿي هما هال بيت، انچو ڪه يڪ مزين گنهگارٿے، تانڪه تٿو ڇه وتي لُچين واهگا دگه ڪسا برباد مڪنٺے.“

من يڪدم درگل گنگير ڪرت انچو ڪه يڪ شاهينے جنجشڪيٺے سرا هيٺز بڪنت بله مني دست لرزننت و يڪ تٿوارے مني گوشان ڪپت.

”پرڇا وتي ناکوٺے ارمان و واهگاني دنيا وئيران ڪنٺے؟ هما ناکو ڪه ترا هرڇ و درڇي دات... وانيتي... تٿي هر ٿهل و نازي پُجَت. بله مروي تٿو آيٺے واهگاني دنيا تباہ ڪنگا اٺے.“

نبراهیت، و چه آییئے اے هالتا من سک پدرد بوتان. من آییئے هانئے تها
پُترتان و دروازگ بند کرت. من سک بیتاهیر اتان. بله آییَا گُون مزین پهریا
درائنت: ”بگوش، چه گپے؟“

”من... من...“

”هئو جی... جی... بگوش تنو چیا تُرسئے؟“

”من... من... تنو نَوش نبئے؟“

”انه... تنو بگوش نه.“

”درگل...“

”جی...“

”درگل! ما زندگانیا یكے دومیئے همراه و همكۆپگ بییگئے سئوگند
وارتگأت بله چه منی رئوگا رند پرچا چُش بوت؟ من وتی دلا چینچک
واهش و ارمان داشتگ و لؤگا آتکگ اتان بله منی دُرُسَنین واهش و ارمان
هاک و پُران هئوار پوتنت. مروچی من ترا همه جُستا کنان که اے دُرُست
چه تئبی واهگا بوتگأنت، اگن نه؟“

”هئو... چه منی واهگا.“ آییَا وتی چَم جهل کُرنتت و یك نَزوَرین تئواریا
پسئوی دات.

”تنو گُرا هما سئوگند زوت شُشتنت که ما پاکین مسیتا وارنتت؟“

دنيائے چارڻن ڪُنڊان تباھيا مان شانتگأت. ھمے تھارماھين شپا آسمائے
 استار ڏرپشگا انت، بله مني تھارڻن شپے ھما ڏرپشوکين استار ڪه باز
 ديران رند ڏلگ بوتگأت نون مرميرانڪو بوت... و مني اُميتاني دنيا ھر
 نيمگا سياه و تھارأت، نه راھے پد، نه ڊيم. ڇه وتي دلے ھلاھوشا زيارت
 و پيرانا تتوارُن پر ڪُرت... وتي گرانين گمانی سُبڪتر ڪنگا ڊيم په مسيتا
 سُتان و گون ھدايا وا و زاري اُن ڪُرت.

”واجه ھدا! بارڻن چپا چُش بوت؟ ڇه مروچيا ده سالا پيش من و درگلا تئي
 پاڪين لوگا زندے سڪي و سورياني تها همراه و همڪوپگ بئيگے سئوگند
 وارت بله مروچي، ده سالا پد من ڇه گندگا آن؟ مني زندگانيے رُزناين ماه
 دگريے لوگا شهم ڪنگا انت. راستے ڪه دنيا سڪ بيرهم انت بله تئو چو بيرهم
 نه ائے، تنويه. تئو هم ڪسارا هچ گوشت نڪرت ڪه درگل يڪيے امانت انت؟“

يڪ روچے من وتي يڪ سنگتيے ڏچار ڪپگا رٿوگا اتان ڪه من درگل دومي
 نيمگا آيگا ديست. من اوشتاتان بله آ گون وتي دزگهاران ڪپ جنان ڇه من
 شِگوست و من هشڪ و هئيران بوتان ڪه آپرچا چُش مواز انت.

روچ شپ و شپ روچ بئيانا گوستنت و من ملور ملور بوتان و هر وهدا پگر
 جت ڪه درگل مني گورا پرچا چو بے برمش و تتوارا گوزيت، گوشے منا
 پجَاه نئياريت. من وتي دلا نيت ڪُرت ڪه من درگلا آ روچے موازيے سئوبا
 زلور جُست ڪنان. پميشڪا من په آيے لوگا رهاڊگ بوتان. بله وهده ڪه
 دروازگا سر ڪشت تھ ديستن ڪه آ دراجين آڊينڪيے ڊيما نشتگ وتي مود و
 ملگوران زندگ و وتي جندے سمبھيتگا ات ڪه يڪ روڊراتڪي جنينيا چُش

کُرت، بله په ناکوڅے کوڅین هاترا من وتی بیتا هیری یکدم سهر نکُرت. بله
چوناها اے گمانی بار چه منی نرورین بالادئے سگا گیش ات. پمیشکا من
په دُئے رتوگا وتی گام په گینگ و اندام چست کُرتنت، گوښے که دُراهیڼ
زمینے بار منی چکا ات.

”اَسلام الئیکم.“ من ناکوارا سلام دات و گُشاد گُشادا په وتی بانا در شُتان.
”والئیکم سلام. برئو، تئو هُداے مئیار ائے.“

من وتی بانا تهتے سرا شکوندیم بوتان و پگر و اندوهانی توپانا منا مان
رُبت. من هئیا کُرت که مے رتوآجا گون بیڈتول و بدرنگین کاران وتی دامن
چینکس پوُلنگ کُرتگ. منی دُتولین چینکس ورنا وتی هکین ارمان و
واهگانی واستا تلوسگا انت، بله آ زالمین رتوآجے دیمایوس ات. منا
هشتاد سالیڼ ناکوڅے گون کسانسالیڼ درگلا سور کنگ سک تئورت بله
چون کنان؟ کماشانا پنت و سوج کنگ مزین بے ادبے. همة سئوبا په من
ناُمیتے آه و اُپاران ابید دگه هچ پد نَمَت و من چه پهکین لاچاریا گون
هُدایا جُست و جواب کُرت.

”او واجه هُدا! منی گناه و مئیار چه انت؟ چش پرچا بوت؟ تئیی هم واهگ
همیش ات که درگل که یکپے امانت ات، آ دگه کیے اوگے زب و بُراه
بیت؟ اے یگ وایه وه نه انت؟ بله نه. اے واب یگ المین اهوالبے بوت.
منی دیدگانی ارس ناهودگا رتکنت. منی دنیا وئیران... و منی ناکوڅے دنیا
آباد بوت.“

ناکو

نسیم دشتی

”وتی تروا بگند.“ منی ناکووا یَکَ زباین جنکیئے نیمگا وتی دست شہار دات.

”ایشیا؟“ من ہئیرانیا جُست کرت.

”هئو، هئو. اے تئی ترو دُرگل انت.“

چہ درگلئے نامئے اشکنگا منی دیما دہ سالئے یاتانی وشین ندارگ گردگا لگنت. آییئے زبایی، رنگ و دانگ، آسکی دیدگ، کاتارین پونز، کمانین بروان، مارپیچین ملگور هر ورناین دلا چہ بندوکان سندیت. پلہ منا آییئے پلین دیمئے سهرین لثنانی وشین بچکندگ سک دُوست انت. پمیشکا من ناکوئے اے گپا کہ تئی ترو درگل انت، باز ہئیران منتان پرچا کہ آچہ کسانیا منی واب و ہئیلانی ماہدرورین دُتک ات. پلہ نون کہ منی کماشین ناکووا وتی لوگبانک کُرنگ ات، پہ من چہ پگر و ہئیلان ابید ہیچ پشت نکپتگ ات. ہمئے سئوبا چہ منی چمان ارسانی رگام شلتنت و چہ دلئے بُبندا اُپاران باہند

سرجسین پٽ و پولا رند پڳاڻيا وٽي رپورٽ ڏاتڱ ڪه دٿولت هانا گون وٽي
 برائڻي شرنگ و ورنائين جنا، برائڻي رٿوگا رند په زور و نارٿوايي ناجاهي
 ڪرتڱ و نيٺ آيڻي لاپ پڙ ڪرتڱ.

آيان هال رست ڪه مهبت هان دو چار روچا رند ڪثيت و سر بيت. دٿولت هانا
 ترس مان دلا ڪپت ڪه آيڻي برات لوگيا لاپ پڙيا بگنديت، آيا الما جُست
 ڪنت و جن آيا هڪين هالا زلور دنت. گزا په آيا هئير نه انت. آيا په وٽي
 سيه ڪارياني چير دئيگا بچارگين مساپرين بگجت ناهگا سيه ڪار ڪرت،
 مساپر، بانور و ڪوڊڪ ديمهوني دانت ڪه بلڪين آيانی هون آيڻي سيه ڪاريا
 گار بڪنت.

دومي رپورٽ هال دنت ڪه مهبت هانا وٽي برات دٿولت هان ڪُشتڱ ڪه آيا
 پڳاڻيا مالوم بوتڱ ڪه آيڻي درانڊيهيڻي وهدان، آيڻي براتا آيڻي ورنائين
 جنڻي گورا وٽي ديم سياه ڪرتڱ.

چاپ و شنگ: بلوچ، هڪيم (2000). آسئي ڇهر. بچار چيرنيس 53.

مِسلے تہا، نہ گواہان، نہ مُلُزما و نہ ممبران سہتیئے لاپ پُریئے زکر کرتگات. اے پہ من و پہ مُکدمہا نوکین و اہمین ہبرے ات، گواہی و شوکارے ات کہ آیا جرم و جرمئے املارا نوکین رنگے دات. مُلزم دپ وت گوشگا انت کہ منی براتا وتی جن لاپ پُریا بدیستین، آیا وتی دلا چے گمان کرت.

من گوشت: ”تو راست گوشتے، شرین جن و شیرى اولاک انامتی شئے نہ انت.“ دتولتے پتا، کہ مُکدمہتے مسترین گواہ و وتی گئیرتمندین بچئے وکیل ات، بے جُستا گوشت: ”ساہب! منی نشار وت بددستے ات. ہدا بزانت چہ کدی و گون کئے کئیا وتی دیمی سیاہ کرتگات. اگن آ شپی گون بگجتا گرگ مہوتین، آیا منی پردیسیین ورنایارا، گون آییئے سر بیگا لاپئے کوک پہ مستاگی داتگات. دینبوان گوشت کہ تئی نشارئے زہگا دمان و کترہیا داشتگات. اگن مائی کُشگ مہوتین، دو چار روچا رند الما ودی بوتگات. شر بوت کہ ما چہ ناہکین ہونیا بچتین.“

لاپ پُرین زالے کہ آییئے زہگئے ودی بیگا دمان و کترہے بداریت چون گون دمان و کترہیئے مساپریا ”آشنا“ بیت؟ آ ماہ و نوکیئے سندا وتی جندئے جودا جواب دنت، گون بگجتا چون جُپتی بیت؟ منا باور نبوت کہ سہتیئے مٹوتئے سئوب یکشپی مہمان انت کہ تہارماہین شپئے سیاہیان گار و گمسار بوت. من مُکدمہ کُرائم برانچارا دات کہ اشیئے پٹ و پولا چہ نوکسرا بکنت.

منی دیمہ دو رپورٹ انت، یکے کُرائم برانچئے نوکسرانئے پٹ و پول انت و دومی ہر روچی کُرائم رپورٹ انت. ہر دو یکین ہبرا گوشگا انت. اتولیا

من مِسل بُنا تان سرا پدا هورتيا چارتگاٽ و شَرِّيا وانتگاٽ. يَڪَ گواہي
وتی بڻيانا گوشتيت که اے ”آشنا“ په وتی اُولَکا کدیمٽی گرگا هما بیڱاها
آیانی هَلکا اَنکگاٽ. گوشتی: ”مَنی دراجین راهے، من په وتی اُسترا کدیم
زوران، بارین دیم رسیٽ یا نرسیٽ؟“ دٿولت هانا آییارا کدیم په بها دات.

مساپرا کدیم اُسترا لَدَتنت و رکستی گپت په رٿوگا که دٿولت هانا گون آيا
گوشت: ”نون تهارماهی انت و جمبر هم سرا انت. تئو شپا گون ما بجل،
سهبا بام که دنت، برئو.“ ورنایا مڙاه کرت. آییٽی مَنٽی گپت و پاد اَنک په
رٿوگا. دٿولتا آ پدا سلاه جت، گوشتی: ”مڙاه مکن، چو مبيت راها رد بکنٽی
یا ناهاریٽی وڙالی بیٽی.“ گڙا ورناین مساپر جَلت. ما درستان یکجاه نان
وارت. هرکس وتی گسا شت. سهبا مارا سما کپت که مهمانا وتی دست و
دیم سیاه کرتگاٽ گون دٿولتٽی براتٽی ورناین جَنا.

منا باور نبوت که په کنهه و دمانیا مرد و جنٽی آشنایی و دو درامدٽی
یکجاهی و دیمسیاهی چتئور اَمَل بوت کنت. من گواہ و مُلزم و دراه پدا
لوٽاينتنت. چه مُلزم که جُسُن کرت آيا گوشت: ”ساهب! منی نشارا بددستی
چه منی براتٽی درملکیا رند بنا کرتگاٽ، چش که هَلکٽی زالبولان وتی
هلوتان یکدومیا جُسَت کرت که سهٽیٽی لاپ پرچا چو گوات گران انت. کُسیا
گوشت که مردٽی بازین زر و سُهرانی پیڱ انت. دگريًا گوشت که دپی چو
هَلاریا دراهین رَوچا رَوُمستا انت، پیڱ نجت و لاپ نروَدینیت دگه چه بکنت؟
بله مارا اے گمان نیست اَت که آ وتی دیم سیاه کنگا انت و دراهین کُٽمٽی
دیم تاپگی لکاشگا انت. من آ شپی اگن آ گون اے مساپرین ورنایا مکپیتین،
منی براتا وتی لوگی که لاپ پُریا بدیستین، آيا وتی دلا چه گوشتگاٽ.“

سیہ کار

ہکیم بلوچ

جرگہا مُکدمہئے دراہین تک و پھناتانی یَک سرجمین ریورٹے دیم داتگات و سپارشی کرتگات کہ دثولت هانا وتی نشار گون درامدین مردیا گیتگ و دوین همے جاگہا کُشتگانت.

سہتیئے سور گون دثولت هانئے کسترتین برات مہبت هانا دو سال ساری بوتگات. سورا شش ماه رند، آییَا دَبییا رۆزگارے رستگات. یَک و نیم سال رند آییئے چُئی بیگی ات. آییَا هال داتگات کہ دیمئے ماهئے پانزدها، آ دو ماهئے چُئیَا ایگا انت.

آییئے ایگا چار رۆچ پیسر، آییئے مسترتین برات دثولت هانا سہتی گون آمردا پہ نارئوایی دیست و دوینی کُشتنت. چہ پٹ و پۆلئے ریورٹا سہرا بوت کہ کُشوئے گئیرنا باهند کرت، آییَا وتی نشار و آییئے ”آشنا“ هر دوین هما دمان و هما جاگہا کتل کرتنت، و جرگہا گون یَک تئوارا اے گئیرت و لجئے کوش جاهی کرار دات و مرد و زال سیہ کار لیکننت و ڈی سیا وتی اوارڈ اے پیما دیم دات کہ سیہ کاریئے کوش چو اے دگہ کوشان لیکگ مییت و دثولت هانا کئید و بندئے سزا دئیگ مییت.

بیت. بله نون... باز وهد گوستگ و لئیب چه آییئے دستا شتگآت و اے
شهرئے واهند همه بُت بوتگانت که وتی جوژ کنوکئے ناما هاگمی کنگا
اتنت. هر چرند و پرند، سهدارش وتی تابه جوژ کرتگآت و اسلین واهند یگ
تهارین زندانبا بند آت و چه پشومانیا بشبش ورگا آت.

چاپ و شنگ: تاکبند/ستین، آزمانک نمبر، نومبر 2018. بچار چیرنبیس 42.

اے بُتانی جوڑ کنگا پد، آسک گل و وش بوت کہ نون منی شہر ڈٹولدارتر
 انت۔ ہما چیڑئے کمی کہ بوتگ، نون سرجم انت۔ یکبرے پدا آوتی شہرئے
 سیل و ندارگا در آتک۔ شہر سک مزن آت و دیر گوستگ آت کہ آگون اے
 بُتانی تراشگا دزگٹ بوتگ آت۔ آیا شہرئے سرجمین سیلا یک ہپتگے لگت۔
 ہپتگیا پد واتر ہما جاہا آتک کہ اودا آیا بُت شر کرتگ انتت، تہ ہیران و
 ہبکہ بیت... سنگ و سیاہ بیت... دویں بُت ادا نہ انت...

یکبرے پدا تیوگین شہری گولت تہ اے بُتانی ہچ جاگہ سوچ نیست آت۔
 آجیرگا آت کہ اے شہرئے چارین کُند بند آت، شہرا آیئے ہکما ایبد نہ
 کسے پُترت کنت و نہ کہ کسے در آتک کنت۔ گون ہمے جیڑگ و وسواسان
 آیارا مروچی اٹولی برا کوچندگا گپت و آ، باگے سارتین ساہگیا واب کپت۔
 چہ وایا کہ بستی کرت، آیئے نزا مزین ساہتے گوستگ آت۔ چمی پچ کرتنت
 تہ سیاہ و تہارین زندانیا بندیگ انت۔ آجیرگا آت کہ چے بیگا انت؟ منی
 ہستی و دُنیا اے رنگا بدل بیان انت۔ اے چوین اسراریا منا گپتگ۔

دمانیا پد زندانے یک دروازگیئے پچ بیگئے تتوار بوت۔ زمیلانی ژلیک
 ژلیک آت۔ کسانین رُزناہے بُمان آت۔ دو کس آیئے نیمگا پیداک آت کہ
 چہ دورا آیانی دیم گندگ نبوتنت۔ نرِیکا کہ سر بوتنت، تہ تیوگین زندان رُزنا
 بوت۔ آیا اے کہ دیستنت، ہُشک و ہیران بوت۔ چیا کہ اے ہمایئے جوڑ
 کرتگین دویں بُت انتت کہ آیا گون وتی جندے دستان جوڑ کرتگ انتت۔

نون آییا یات آتک کہ من اے بُت ہما درچکے کشا جوڑ کرتگ انتت کہ اے
 درچکے سارتی و وشبو ہرچیا بلگیت، آیئے تہا زند، اکل و دانش ودی

يڪبرے پدا همے سئوڙگا بوت. بازڻ پگر و جيڙهان و شهرے گرد و سٿيلا
 پدا، آيا مارت که مني شهرا وه هر چيز هست انت بله اگن يک چيزيئے کمی
 انت، آ ”بُت“ انت. بزان آيئے شهرا بُت نيست ات و دگه هرچے هست ات.
 آيا پئسله کرت که من جوانين، بُرز و بلند و مزَن شائين بُتے ٿهينان. آيا،
 شهرے زيباترين و سبزه زارين و بُرزترين ٿلڻا مزين درچکيئے کشا که دگه
 هچ نيست ات، شَت و مزين سنگے اير کرت و بُتے تراشگی بنا کرت.

ماه و سال گوستنت و آ گون همے سنگين بُتے اڏ کنگا مشڪول ات. يک
 روچے آيا مارت که بُت تيار انت. اے بُرز و بلندين باره بند و شيپگ پوزين
 و شرنک و ڏولدارين جنگی بُتے ات که تيار ات.

اے بُتارا بني آدمي انچين رنگے جتي که چو انسانا بوت و کسا هم پڄا
 نثياورت که اے اسلي انسانے يا بُتے. اشيئے گور چو ٻُلا سرتگ انتت و
 پاداني، شما گوشيگا بينگ پنگا ات. اشيئے ٿناني سرا انچين بچکندے
 سَهرَا بئيگا ات که چه تيوگين شهرا زيباتر ات. اشيئے چماني تها گوشے
 اُميتيئے ڏنيپا وتي ياندائے زُنائين سپرے بندات کرتگ ات.

آيا بُت چارت، تَه وت هئيران و هبکه بوت که اے چيے که من شر کرت.
 آيا بيسه نيست ات که اے رنگين ڏولدارين چيزے جوڙ بيت. آيا جيڙت که
 اے ڏولدارين بُت که ادا ايوک بيت، جلوه ندنت. اشيئے کشا دگه يک بُتے
 ٿهينان که بلي دو بنت. آيا دگه همے کڏے سنگے آورت و دگه بُتيئے تراشگ
 بنا کرت. ماه و سال گوستنت و اے بُت هم تيار بوت. دوڻ بُت يگے دوميا
 سگ نڙيک انتت. دومي بُت که تيار بوت تَه اے مرديني بُتے ات.

التاپ بلوچ

آ وتی شہرا ایوک ات. تیوگین شہرا دگہ کس ہم نیستات. آیا ایوکی وش بوتگات. اے شہرا دگہ کس آباد نہ ات، آیا ابید. شہرے جلوہ و ندارگ انچو دلکش ات کہ مرتگین دل بوڈ کنت. هر نیمگا شیرکین آپے کئور و جو تچگا انت، باگ و باگیچہ سبز و آباد انت. هر تهرے مرگ، دلوت و جانور اے شہرا هستات. ابرمے دلکشین ندارگے همراهیا مؤسمے حسابا اے شہرے بدل نیستات. هر روچ شہرے یک نہ یک کُنڈیا جمبر ساهیل انت و هئور گوارگا ات. هر کجام شری و زیبایی کہ یک شہرے واستا المی انت، آچیز اے شہرا هستات. آ، اے شہرے یکین واهند ات. آیارا ایوکیا هچبر بیتناهير نکرنگات و آ وتی ایوکیا سک شات و گل ات.

یک روچے آیا هیال کرت کہ چہ هُشکین نِندگا نائے گدگ کنگ گهتر انت. چیزے نہ چیزے کنگی انت. گرا چے کنگی انت؟ آیا چرت جت کہ انچین کارے کنگی انت و انچین چیزے منا سازگی انت کہ منی شہرا انگت نیست انت. بلہ منی شہرا وہ هر چیز هست. کجام چیز انت کہ پشت کپنگ؟

انسانی سیادی

دراندېهي

- 123 دراندېهي په سره و شيگان په سره، ساجد هستين
- 139 هئو ماتي، تئبي بچ كوهستانا انت، نوروز هئيات
- 143 گئولك و ملا چرسيه تاييت، هبيب كدهدايي
- 155 دگه كس تيست، مهلب، تسير

رد و بند

بلوچی اری سیاهگ

انسانی سیادی

- 9..... بُت، التاپ بلوچ
- 13 سیہ کار، هکیم بلوچ
- 17 ناکو، نسیم دشتی
- 25 پتی میراس، نئیمتلاہ گچکی
- 31 گارین کلدار، سئید هاشمی
- 41 سنٹ، گئوهر مَلِک
- 47 جهاد، گنی پرواز
- 51 گرمین ساهگ، مراد ساهر
- 57 رثوت راه و رثوت شپ، شرپ شاد
- 63 بیبی مریم و پریشنگ، هنیپ شریپ

انسان و آبیئے چاگرد

- 75 پیشی و پیڑکو، منیر اَحمد بادینی
- 81 کرکینک، گئوس بهار
- 89 هسن سؤل، ائے. آر. داد
- 99 تتو مهنار نبئے، یونس هسئین
- 103 بَهشت، منیر مؤمن
- 107 تلک، ناگمان
- 115 دُرانی، شاه ابن شین

مئے دوستین برات و چک

ساجد ہسینے (1981-2020) ناما

گۆشان نكپتگین تئوار

بلوچيئے بيست و يگ آزمانك
گون انگرېزي رجانكان

نز آرؤك:

كارينا جهاني، ناگمان بلوچ و تاج بلوچ